

OBSAH

1. Hlavné charakteristiky vývoja a postavenie poľnohospodárstva a potravinárstva v hospodárstve SR	2
2. Ekonomické výsledky	5
2.1. <i>Výsledky odvetvia podľa ekonomického poľnohospodárskeho účtu (EPÚ)</i>	5
2.2. <i>Výsledky hospodárenia v poľnohospodárskej prvovýrobe</i>	7
2.3. <i>Výsledky hospodárenia v potravinárskom priemysle</i>	25
3. Výroba a agropotravinársky trh	29
3.1. <i>Hrubá poľnohospodárska produkcia</i>	29
3.1.1. <i>Rastlinná výroba</i>	29
3.1.2. <i>Živočíšna výroba</i>	40
3.2. <i>Cenový vývoj na poľnohospodárskom a potravinárskom trhu</i>	47
3.3. <i>Výroba potravín</i>	49
3.4. <i>Spotreba potravín</i>	51
3.5. <i>Bezpečnosť a kvalita potravín</i>	56
3.6. <i>Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami</i>	59
<i>Teritoriálna štruktúra agroobchodu SR</i>	63
4. Výrobné vstupy do poľnohospodárstva a potravinárstva	65
4.1. <i>Vstupy do poľnohospodárstva</i>	65
4.2. <i>Investície do potravinárskeho priemyslu</i>	75
5. Štrukturálne zmeny a vlastnícke vzťahy	77
5.1. <i>Podnikateľská štruktúra</i>	77
5.2. <i>Štruktúra poľnohospodárskej pôdy a trh s pôdou</i>	79
5.3. <i>Usporiadúvanie pozemkového vlastníctva</i>	82
5.4. <i>Pracovné sily</i>	83
5.5. <i>Ekologická poľnohospodárska výroba</i>	87
5.6. <i>Produkcia biomasy a obnoviteľných zdrojov energie</i>	93
6. Vplyv poľnohospodárstva na životné prostredie	95
6.1. <i>Čerpanie prírodných zdrojov v poľnohospodárstve</i>	95
6.2. <i>Vplyv poľnohospodárstva na kvalitu ovzdušia a vodných zdrojov</i>	96
6.3. <i>Finančné ukazovatele súvisiace s ochranou životného prostredia</i>	103

SITUÁCIA V POĽNOHOSPODÁRSTVE A POTRAVINÁRSTVE SR

1. Hlavné charakteristiky vývoja a postavenie poľnohospodárstva a potravinárstva v hospodárstve SR

Vývoj hlavných ukazovateľov hospodárstva SR¹

V roku 2015 slovenská ekonomika z makroekonomického pohľadu, vyjadrená **hrubým domácim produktom** (HDP), sa medziročne zvýšila v bežných cenách aj v stálych cenách.

V SR bol vytvorený HDP v objeme 78 070,8 mil. € v bežných cenách (75 792,5 mil. € v stálych cenách), ktorý oproti roku 2014 vzrástol (o 3,3 % v b. c.; o 3,6 % v s. c.). Medziročný rast HDP bol najvyšší v b.c. za posledné štyri roky a v s.c. za posledných päť rokov.

Tvorba HDP súvisela v roku 2015 s medziročným nárastom medzispotreby o 7 %, hrubej produkcie o 5,4 % a pridanej hodnoty o 3,1 %. Objem čistých daní z produktov sa zvýšil o 8,2 %.

Podľa výdavkovej metódy k medziročnému rastu HDP prispeli všetky jeho zložky. Vzrástol objem zahraničného (7 %), a v dôsledku rastu všetkých výdavkových zložiek HDP, aj domáceho dopytu (4,9 %). K rastu domáceho dopytu prispel rast tvorby hrubého kapitálu o 13,1 % (z toho zvýšenie tvorby hrubého fixného kapitálu o 14 %), konečnej spotreby verejnej správy o 3,4 %, konečnej spotreby domácností o 2,4 % a konečnej spotreby neziskových inštitúcií slúžiacich domácnostiam o 3,1 %.

Vývoj hlavných ukazovateľov hospodárstva SR

Tabuľka 1

Ukazovateľ	2014	2015	Rozdiel 2015 - 2014
HDP (bežné ceny) v mld. €	75,6	78,1	2,5
HDP (stále ceny) ¹⁾ v mld. €	73,2	75,8	2,6
Tempo rastu HDP v %			
- v bežných cenách	2,3	3,3	1,0
- v stálych cenách ¹⁾	2,5	3,6	1,1
Miera inflácie v %	-0,1	-0,3	-0,2
Počet pracujúcich (podľa VZPS; medziročná zmena v %)	1,4	2,6	1,2
Miera nezamestnanosti v % (podľa VZPS)	13,2	11,5	-1,7
Saldo zahraničného obchodu ²⁾ v mld. €	4,7	3,3	-1,4
Bilancia bežného účtu k HDP ³⁾ v %	0,1	-1,3	-1,4
Tvorba hrubého fixného kapitálu v % z b.c.	3,1	14,0	10,9

¹ Kapitola vypracovaná s využitím publikácie Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4. štvrtroku 2015, ŠÚ SR

Prameň: ŠÚ SR -Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR v 4.štvrtroku 2015

¹⁾ v s. c. vypočítaných reťazením objemov k referenčnému roku 2010

²⁾ bežné ceny, hodnoty typu FOB (hodnota dovozu a vývozu s dodaním tovaru na hranicu vyvážajúcej krajiny); podľa metodiky ŠÚ SR platnej od roku 2007; údaje za rok 2015 sú predbežné

³⁾ NBS (údaj platný k mesiacu marec 2015)

Poznámka: Nesúlad v stĺpci Rozdiel 2015-2014 môže byť spôsobený zaokrúhľovaním čísel za roky 2014 a 2015

VZPS – výberové zisťovanie pracovných síl

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK) sa zvýšila v bežných cenách (14 %) aj v stálych cenách (14 %) a v bežných cenách dosiahla 17 968,6 mil. €.

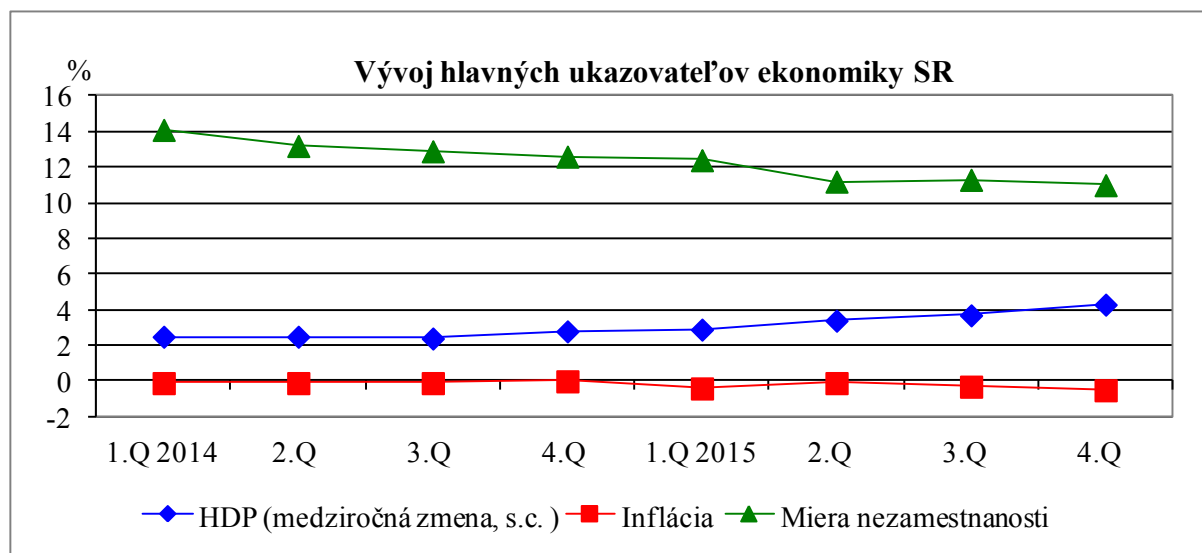
Priemerná **miera inflácie** má od roku 2014 zápornú hodnotu (deflácia), v roku 2015 dosiahla úroveň -0,3 %, čím sa v porovnaní s rokom 2014 deflácia prehĺbila o 0,2 p. b.

Počet pracujúcich v hospodárstve SR sa zvýšil (2,6 %) na 2 424 tisíc **osôb**²⁾. Počet nezamestnaných klesol druhý rok po sebe (o 12,4 %) na 314,3 tis. osôb, v roku 2015 s rýchlejšou dynamikou poklesu. Priemerná miera nezamestnanosti sa medziročne znížila (o 1,7 p.b.) a dosiahla 11,5 %.

Priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve SR sa medziročne zvýšila o 2,9 % na 883 € a reálna mzda vzrástla o 3,2 %.

Zo Slovenska sa do zahraničia vyviezol tovar za 67,9 mld. € a zo zahraničia priviezol za 64,6 mld. €. Tým **zahraničný obchod SR** skončil s aktívnym saldom, ktoré medziročne kleslo o 29,8 %, a to zo 4,7 mld. € na 3,3 mld. €.

Graf 1

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

²⁾ počet pracujúcich podľa výberového zisťovania pracovných síl (VZPS)

Vývoj hlavných ukazovateľov pôdohospodárstva³⁾ a potravinárstva^{4) 5)}

Podľa údajov Štatistického úradu SR bol vývoj hlavných ekonomických ukazovateľov v bežných cenách v roku 2015 v porovnaní s rokom 2014 diferencovaný.

Hrubá pridaná hodnota (HPH) sa v bežných ako aj stálych cenách zvýšila v ekonomike SR, ale v pôdohospodárstve klesla.

Medzispotreba v ekonomike SR vzrástla v bežných aj stálych cenách, kým v pôdohospodárstve v bežných cenách klesla a v stálych cenách vzrástla.

Hrubá produkcia sa v ekonomike SR zvýšila v bežných aj v stálych cenách, v pôdohospodárstve v bežných klesla.

THFK sa zvýšila v ekonomike SR, v pôdohospodárstve aj v potravinárstve.

Priemerná nominálna mesačná mzda sa zvýšila tak v ekonomike SR, ako aj v potravinárstve, kým v pôdohospodárstve klesla.

Priemerná mzda v pôdohospodárstve sa medziročne znížila o 2,3 % na 670 €. V potravinárstve priemerná mzda dosiahla úroveň 786 € a medziročne vzrástla o 1,9 %. Mzdová disparita medzi ekonomikou SR a jeho pododvetviami - pôdohospodárstvom a potravinárstvom - pretrvávala aj naďalej. V porovnaní s priemerom ekonomiky SR, bola mzda nižšia v oboch odvetviach agropotravinárskeho sektora, v pôdohospodárstve o 24,12 %, v potravinárstve o 10,99 %.

V zahraničnom obchode sa pri poľnohospodársko-potravinárskych výrobkoch dosiahlo záporné saldo (-1 096 mil. €), ktoré sa medziročne prehĺbilo. V ekonomike SR zahraničný obchod dosiahol aktívne saldo (ale medziročne nižšie o 30 %) na úrovni 3 303 mil. €.

Tendencie vývoja základných makroekonomických ukazovateľov (hrubá pridaná hodnota, medzispotreba, tvorba hrubého fixného kapitálu, zamestnanosť, priemerná mesačná mzda, zahraničný obchod) ekonomiky SR a jej odvetví - pôdohospodárstva a potravinárstva - sa odrazili na medziročných zmenách v účasti pôdohospodárstva a potravinárstva na ekonomike SR tak, že v roku 2015:

- podiel **pôdohospodárstva** na ekonomike SR **sa zvýšil** pri medzispotrebe (0,02 p. b. v s. c.) a zamestnanosti (0,02 p. b.) a **klesol** pri priemernej mzde (4,07 p. b.), HPH v bežných cenách (0,35 p. b.) a v stálych cenách (0,16 p. b.), THFK v bežných cenách (0,15 p. b.) a pri medzispotrebe (0,11 p. b. v b. c.),
- podiel **potravinárstva** na ekonomike SR **sa zvýšil** pri THFK v bežných cenách (0,06 p.b.) a **klesol** pri priemernej mzde (0,85 p.b.). Pri celkovej zamestnanosti sa nezmenil,
- podiel zahraničného obchodu **agropotravinárstva klesol** tak na celkovom dovoze (0,38 p.b.) ako aj na celkovom vývoze (0,19 p.b.) zahraničného obchodu SR.

³⁾ pestovanie plodín, chov zvierat, poľovníctvo a služby s tým súvisiace; lesníctvo a ťažba dreva; rybolov a akvakultúra

⁴⁾ výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov

⁵⁾ za rok 2015 bol v čase vypracovania kapitoly nedostupný údaj za potravinárstvo pre hrubú pridanú hodnotu, medzispotrebu a hrubú produkciu a za pôdohospodárstvo ukazovateľ hrubá produkcia

Podiel pôdohospodárstva a potravinárstva na základných ukazovateľoch hospodárstva SR

Tabuľka 2

Ukazovateľ	Podiel v %		Rozdiel 2015- 2014
	2014	2015	
Podiel pôdohospodárstva na:			
- hrubej pridanej hodnote (b. c.) ¹⁾	4,40	4,05	-0,35
- hrubej pridanej hodnote (s. c.) ¹⁾	4,42	4,26	-0,16
- medzispotrebe (b. c.) ¹⁾	2,39	2,28	-0,11
- medzispotrebe (s. c.) ¹⁾	2,21	2,23	0,02
- tvorbe hrubého fixného kapitálu (b. c.) ¹⁾	2,36	2,21	-0,15
- zamestnanosti ¹⁾	3,26	3,28	0,02
- priemernej mzde ^{1) *}	79,95	75,88	-4,07
Podiel výroby potravín a nápojov a tabak. výrobkov na:			
- tvorbe hrubého fixného kapitálu (b. c.) ¹⁾	1,39	1,45	0,06
- zamestnanosti ¹⁾	1,89	1,89	0,00
- priemernej mzde ^{1) *}	89,86	89,01	-0,85
Podiel zahraničného agropotravinárskeho obchodu na:			
- vývoze ²⁾	4,22	4,03	-0,19
- dovoze ²⁾	6,31	5,93	-0,38

Prameň: prepočty NPPC - VÚEPP s použitím prameňov:

¹⁾ vypočítané z údajov prijatých zo ŠÚ SR na vyžiadanie a ďalších prameňov ŠÚ SR (internet, publikácia); členenie podľa štatistickej klasifikácie SK NACE Rev. 2

²⁾ ŠÚ SR, predbežné údaje z marca 2016

* pomer priemernej mzdy odvetvia k priemernej mzde v národnej ekonomike

s. c. (v tejto tabuľke aj k nej prislúchajúcej časti textu) = stále ceny vypočítané reťazením objemov k referenčnému roku 2010

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

2. Ekonomické výsledky

2.1. Výsledky odvetvia podľa ekonomického poľnohospodárskeho účtu

Výsledky druhého odhadu ekonomického poľnohospodárskeho účtu (EPÚ) za rok 2015 naznačujú, že ekonomická výkonnosť odvetvia poľnohospodárstva, meraná tvorbou a použitím dôchodku odvetvia, v medziročnom porovnaní klesla.

Vývoj tvorby a použitia dôchodku odvetvia poľnohospodárstva
mil. € (v základných cenách), index v %

Tabuľka 3

Ukazovateľ	2013	2014	2015	Index	
	def. údaje	def. údaje	II. odhad	2015/2014	2014/2013
HPP	2 163,0	2144,4	1 908,1	88,98	99,14
SP	1,1	6,0	5,8	97,82	520,25
PNK	122,0	129,4	129,2	99,88	105,99
NNVČ	121,9	118,0	124,1	105,13	96,80
VOS (-)	61,6	64,1	57,6	89,82	104,06
CPP	2 407,0	2391,8	2 161,4	90,37	99,37
Medzispotreba	1 809,3	1790,2	1 669,1	93,24	98,94
HPH	597,6	601,6	492,2	81,82	100,67
SFK	334,6	291,8	259,7	89,01	87,19
ČPH	263,0	309,9	232,5	75,05	117,82
Účet tvorby dôchodkov					
Odmeny zamestnancom	544,8	550,0	546,0	99,27	100,96
Ostatné dane z produkcie	49,0	52,1	50,3	96,47	106,47
Ostatné subvencie na produkciu	469,2	488,5	492,8	100,87	104,12
ČPP, resp. ČDSC	138,5	196,2	129,0	65,75	141,71
Účet podnikateľského zisku					
Nájomné	59,6	66,5	66,5	99,98	111,61
Úroky	38,0	40,4	39,7	98,34	106,14
ČZP	40,8	89,3	22,8	25,5	218,76

Prameň: EPÚ SR 2013 – 2015

Význam skratiek: HPP – hrubá poľnohospodárska produkcia, SP – subvencie na produkty, PNK – práca na kontrakt, NNVČ – neoddeliteľné nepoľnohospodárske vedľajšie činnosti, VOS – vnútroodvetvová spotreba, CPP – celková poľnohospodárska produkcia, HPH – hrubá pridaná hodnota, SFK – spotreba fixného kapitálu, ČPH – čistá pridaná hodnota, ČPP (ČDSC) – čistý prevádzkový prebytok (čistý dôchodok zo samostatnej činnosti), ČZP – čistý zisk z podnikania

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Rozhodujúce vplyvy na odhadovanú tvorbu dôchodku odvetvia poľnohospodárstva v roku 2015:

- pokles celkovej poľnohospodárskej produkcie v základných cenách o 9,63 % v dôsledku poklesu hrubej poľnohospodárskej produkcie o 11,02 %, práce na kontrakt o 0,12 %, nárastu hodnoty nepoľnohospodárskych vedľajších činností o 5,13 % a pri poklese vnútroodvetvovej spotreby o 10,18 %,
- pokles hrubej poľnohospodárskej produkcie v dôsledku poklesu tak rastlinnej (o 24,25 %) ako aj živočíšnej produkcie (o 6,31 %), na čom sa podieľal pokles vyprodukovaných množstiev o 5,73 % pri súčasnom poklese cien o 5,62 %,
- pokles celkovej poľnohospodárskej produkcie o 9,63 % a medzispotreby o 6,76 % vyústil do medziročného poklesu hrubej pridanej hodnoty o 18,18 %, a to pri miernom poklese dotácií na produkty na úroveň 5,8 mil. €; hodnota čistej pridanej hodnoty klesla napriek nižšej hodnote spotrebovaného fixného kapitálu o 24,95 %,
- pokles medzispotreby v dôsledku nižšieho objemu spotrebovaných množstiev o 1,8 % pri mierne vyššej cenovej hladine vstupov o 5,05 %,

- pokles hodnoty čistého prevádzkového prebytku o 34,25 % najmä v dôsledku výraznejšieho poklesu čistej pridanej hodnoty pri miernom poklese odmien zamestnancov, poklese ostatných daní z produkcie a náraste ostatných subvencií na produkciu a bol zároveň najdôležitejším faktorom, ktorý v medziročnom porovnaní ovplyvnil čistý zisk z podnikania.

2.2. Výsledky hospodárenia v poľnohospodárskej prvovýrobe

Výsledky hospodárenia právnických osôb

Poľnohospodárstvo, podľa predbežných údajov, dosiahlo za rok 2015 kladný výsledok hospodárenia, t.j. zisk vo výške 30,5 mil. €. Bol to druhý následne po sebe ziskový rok. V porovnaní s rokom 2014 sa výsledok hospodárenia znížil o 35,2 mil. € a aj pri náraste podpôr ekonomická výkonnosť poľnohospodárstva stagnovala. Výnosy klesli o 1,1 % a náklady sa mierne zvýšili (0,4 %). Ekonomiku slovenského poľnohospodárstva v roku 2015 významne ovplyvňoval, podobne ako predchádzajúce roky, vývoj cien na európskom a svetovom trhu s poľnohospodárskymi komoditami. Rok 2015 bol charakteristický cenovými prepadmi poľnohospodárskych komodít najmä živočíšnej výroby. Cenový vývoj poľnohospodárskych komodít ovplyvnili krátkodobé a dlhodobé faktory, ktoré sa premietli do ekonomiky výrobkov a následne do ekonomiky poľnohospodárskych podnikov. Klesla aj pridaná hodnota o 40,3 mil. € (10,4 %). Podpory zlepšili výsledok hospodárenia, bez nich by bola väčšina podnikov stratová. Podiel celkových podpôr na výnosoch dosiahol 36,7 % a medziročne sa podpory zvýšili o 23,2 % (7,2 p.b.), čo bolo spôsobené dočerpávaním finančných prostriedkov z PRV SR 2007-2013 a čerpaním z nového PRV SR 2014 - 2020. Z podpôr podniky uhrádzajú vstupy, úroky z úverov, nájomné a daň za užívanú pôdu ako aj dane z podpôr z fondov EÚ. Naďalej pretrvávali diferencie medzi úrovňou podpôr slovenského poľnohospodárstva a poľnohospodárstva krajín EÚ-15.

Základné ekonomické ukazovatele za poľnohospodárstvo

v mil. € bežné ceny, index v %

Tabuľka 4

Ukazovateľ	2013	2014	2015	Index 2015/2014	Rozdiel 2015-2014
Výnosy	2 349,1	2 400,3	2 374,1 *	98,9	-26,2
Náklady	2 351,6	2 334,6	2 343,6 *	100,4	9,0
Výsledok hospodárenia	-2,5	65,7	30,5 *	46,4	-35,2
Pridaná hodnota	419,1	386,5	346,2	89,6	-40,3
Tržby za vlastné výrobky	1 515,6	1 544,9	1 531,5	99,1	-13,4
- z toho: rastlinné	804,9	849,9	878,0	103,3	28,1
živočíšne	710,7	695,0	653,5	94,0	-41,5
Tržby za tovar	198,4	179,1	135,8	75,8	-43,3
Podpory	713,2	706,9	870,6	123,2	163,7
Podiel podpôr na výnosoch v %	30,4	29,5	36,7	-	7,3

Prameň: ŠÚ SR, r. 2013, 2014 - definitívne údaje Roč 1-01 a Roč 2-01, r. 2015 - Štatistická správa o základných vývojových tendenciách v hospodárstve SR 4/2015 - predbežné údaje a vyžiadané údaje zo ŠÚ SR * Rok 2015 - odhad NPPC-VÚEPP z podkladov IL MPRV SR, Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Ekonomiku poľnohospodárskych podnikov ovplyvnili viaceré faktory a to:

- pokles výnosov (1,1 %) a mierne zvýšenie (0,4 %) nákladov,
- pokles tržieb z predaja vlastných výrobkov (0,9 %) pod vplyvom zvýšenia tržieb rastlinných výrobkov (3,3 %) a poklesu tržieb živočíšnych výrobkov (6,0 %),
- pokles hrubej poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách (11,0 %), pri výraznom poklese rastlinnej produkcie (14,1 %) a pomalšom poklese živočíšnej produkcie (6,5 %),
- štruktúrou dominujúca rastlinná výroba (57,4 %) pred živočíšnou (42,6 %),
- pokles cenového vývoja poľnohospodárskych výrobkov (2,2 %), pri stagnácii až miernom zvýšení (0,4 %) rastlinných, a výraznom poklese živočíšnych výrobkov (4,6 %),
- najväčší pokles cien zo všetkých poľnohospodárskych výrobkov bol u surového kravského mlieka (10,7 %) a jatočných ošípaných (10,5 %), čo sa odrazilo na výsledku hospodárenia podnikov špecializovaných na tieto komodity,
- pokles hektárových úrod väčšiny komodít rastlinnej výroby (okrem pšenice, strukovín, ovocia) s dosahom na zníženie ich naturálnej – hmotnostnej produkcie a to obilnín (19,2 %) a z nich najmä kukurice (48,8 %), okopanín, najmä kŕmnych okopanín (40 %), cukrovej repy (22,2 %) a zemiakov (19,1 %), olejnín (23,8 %), ovocia (3,6 %), zeleniny (14,1 %) okrem strukovín, mrkvy, broskýň a muštového hrozna,
- nižšia naturálna - hmotnostná produkcia takmer všetkých rozhodujúcich skupín jatočných zvierat, najmä ošípaných (9,7 %), oviec (30,7 %) a kôz (1,3 %), okrem jatočného hovädzieho dobytku a jatočnej hydiny, u ktorých produkcia vzrástla (9,5 % a 15,1 %),
- zmena nákladových faktorov pod vplyvom poklesu cien dodávok do poľnohospodárstva (5,7 %), najmä energie a mazív (17,9 %), krmív pre zvieratá (8,0 %) a nárastu cien hnojív a zlepšovadiel pôdy (2,6 %),
- zvýšenie nákladov na prácu (osobných 2 %, mzdových 3,1 %), čo súviselo s nárastom zamestnancov (1,6 %),
- podporná politika, ako dôležitá súčasť príjmov poľnohospodárov a zabezpečenia úverov, s nárastom podpôr do poľnohospodárstva (23,6 %) v dôsledku dočerpávania prostriedkov z Programu rozvoja vidieka SR 2007-2013 a čerpania platieb z nového Programu rozvoja vidieka SR 2014 -2020,
- teplotne nevyrovnaný vplyv počasia počas fáz vegetačného obdobia s nadpriemerným suchom a nedostatočnými zrážkami ovplyvňujúcimi úrodu vo viacerých regiónoch Slovenska,
- predaj - hedžing – poľnohospodárskych komodít cez futures obchod za vopred stanovené ceny, a tým len mierne zvyšovanie zásob poľnohospodárskych produktov (1,9 %),
- nesystémové riešenie dane z nehnuteľností, najmä dane z pozemkov,
- daňové licencie v závislosti od ročného obratu podniku.

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch poľnohospodárske podniky, v snahe dosiahnuť priaznivejší výsledok hospodárenia, optimalizovali nákladové faktory bez dosahu na výrobu a sociálnu oblasť. Výnosy dosiahli úroveň 2 374,1 mil. €, čo bolo o 26,2 mil. € (1,1 %) menej ako pred rokom. Pokles cien vstupov sa premietol do nákladovosti výnosov, ktorá dosiahla 98,7 €. Disponibilná výrobná základňa poľnohospodárskych podnikov bola aj v roku 2015

predpokladom zabezpečenia dostatočnej domácej produkcie, problematická bola, vzhľadom na vývoj cien jej realizácia, preto niektoré poľnohospodárske podniky, v snahe zabezpečiť odbyt produkcie, využili predaj- hedžing komodít cez futures trh za vopred dohodnuté ceny. Na úrovni výrobkovej ekonomiky (produkty živočíšnej výroby) nebola dostatočná cenová úhrada nákladov realizáciou produkcie, preto za účelom dosahovania efektívnosti podniky manažovali výrobu komodít tak, aby nedochádzalo k nadbytku produkcie. Len málo podnikov dokázalo vytvoriť fungujúce odbytové združenia ako je to v zemiakárstve, ovocinárstve, ale menej ich je v sektore výroby mlieka a bravčového mäsa.

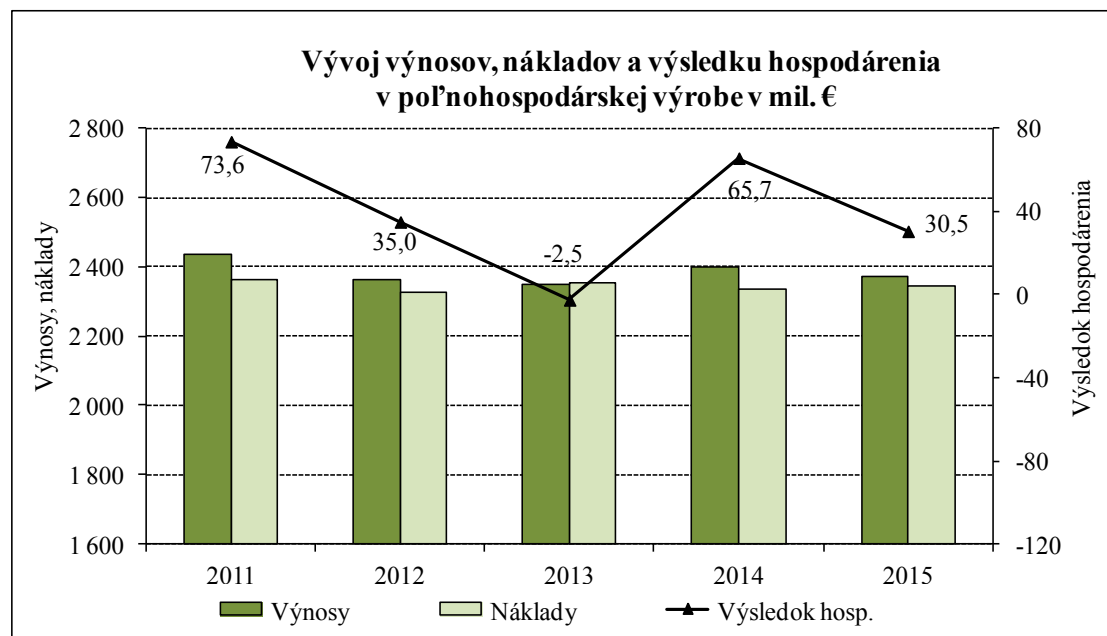
Tržby za predaj vlastných poľnohospodárskych výrobkov dosiahli úroveň 1 531,5 mil. €, z toho za predaj rastlinných výrobkov 878 mil. € a predaj živočíšnych výrobkov 653,5 mil. €. Medziročne klesli tržby o 0,9 %, čo súviselo najmä s poklesom tržieb za živočíšne výrobky (6,%), pretože tržby za rastlinné výrobky vzrástli (3,3 %).

Priemerná úroveň výsledku hospodárenia na hektár poľnohospodárskej pôdy bola 23,4 €. V početnosti podnikov dominovali ziskové podniky s podielom 67,0 %, ktorý sa medziročne znížil o 5 p.b. Zisky väčšiny podnikov neboli vysoké a až 39,2 % ziskových podnikov dosiahlo zisk do 40 tis. € na podnik. Druhou najväčšou skupinou podnikov (10 %) boli podniky so ziskom od 40 do 80 tis. € v priemere na podnik. Pretrvávali rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi podnikmi v rozdielnych prírodných podmienkach a v právnych formách. Podniky vykázali aspoň minimálny účtovný zisk kvôli úverovým podmienkam v nárokoch na podporné zdroje. Už druhý rok sa uplatňujú daňové licencie právnických osôb diferencovane podľa ročného obratu a ostatných skutočností (DPH, daňová povinnosť nižšia ako je stanovená výška daňovej licencie, nulová daňová povinnosť, alebo daňová strata).

Na vytvorenom zisku poľnohospodárstva sa až na 71,8 % podieľali vysoko ziskové podniky s ročným ziskom nad 280 tis. € na podnik, ktorých bolo 5,9 %. Ich podiel na pôde dosahoval 10,2 %, na výrobe 17,3 % a celkových podporách 10,1 %. Do tejto skupiny patria aj podniky so značnou koncentráciou výmery poľnohospodárskej pôdy viac ako 4000 ha, a následne veľkými podporami. Rozhodujúcu skupinu ziskových podnikov tvorili podniky so ziskami nad 1 mil. €, dokonca až nad 4 mil. €.

Nadalej pretrvávali v slovenskom poľnohospodárstve stratové podniky (33 %) s rozdielnou úrovňou straty na podnik. Osobitnú skupinu podnikov s podielom 6,5 % tvorili vysoko stratové podniky so stratou 280 tis. € a viac na podnik. Tieto podniky (počtom 89) vytvorili až 73 % z celkovej straty stratových podnikov v poľnohospodárstve. Kritické až rizikové zo stratových podnikov sú podniky (17) s extrémnymi stratami vyššími ako 1 mil. € na podnik, dokonca až 5 mil. € na podnik. Táto skupina podnikov výrazne negatívne ovplyvňuje úroveň priemerného výsledku hospodárenia poľnohospodárstva a prispieva k polarizácii podnikov.

Graf 2

Prameň: ŠÚ SR (2011 -2014), r. 2015 odhad NPPC-VÚEPP z IL MPRV SR
Vypracoval: NPPC –VÚEPP

Poľnohospodárske podniky uplatňovali naďalej flexibilitu uvoľňovania a zamestnávania pracovných síl vzhľadom na sezónnosť a štruktúru výroby. Aj pri klesajúcej produkčnej výkonnosti v prvotnej poľnohospodárskej výrobe došlo k zvýšeniu zamestnanosti (1,6 %) a tým zvýšeniu osobných nákladov (5,8 %). Prispeli k tomu diverzifikácia výroby, finalizácia produkcie a nárast tržieb z doplňujúcich nepoľnohospodárskych činností, najmä z agroturistiky (23,4 %) smerujúcich k vytváraniu pracovných príležitostí.

Finančná disciplína poľnohospodárskych podnikov sa medziročne výrazne nezmenila. Odrazila sa v celkovej a bežnej likvidite podnikov, a tým disponibilite splácania krátkodobých záväzkov, ktorých doba splatnosti dosahovala až 150 dní, doba inkasa krátkodobých pohľadávok 110 dní, doba obratu zásob 133 dní. Podobne ako v minulých rokoch aj v roku 2015 významný podiel na výnosoch v poľnohospodárstve dosiahli podpory (36,8 %) z európskych a národných zdrojov, ktoré čiastočne kompenzovali stratu. Bez podpôr by väčšina poľnohospodárskych podnikov bola stratová. Využitie podpôr usmerňoval manažment poľnohospodárskych podnikov.

Celková zadlženosť majetku v poľnohospodárstve medziročne vzrástla o 1,6 p. b. a dosiahla 47,5 % a to pri rýchlejšom raste záväzkov (9,5 %) ako vlastného imania (1,0 %). Aj rok 2015, podobne ako predchádzajúce dva roky, bol z dlhodobého hľadiska rokom „lacných peňazí“, čo sa odrazilo aj v klesajúcich nákladoch na úvery, t.j. v úrovni úrokových sadzieb a na zvýšenom dopyte poľnohospodárov po úveroch. Úverová zadlženosť majetku dosiahla 14,8 %, čo bolo o 1,1 p. b. viac ako pred rokom.

Úvery celkom do poľnohospodárstva v roku 2015 sa medziročne zvýšili o 13,9 % na 543,3 mil. €, z toho krátkodobé s dobou splatnosti do 1 roka predstavovali 272,9 mil. €, strednodobé od 1 do 5 rokov 102,0 mil. € a dlhodobé nad 5 rokov 168,3 mil. €.

V štruktúre celkových úverov prevládali krátkodobé úvery s najvyšším podielom 50,2 %, ktorých objem medziročne vzrástol až o 13,7 %. Krátkodobé úvery boli rozhodujúce, najmä z hľadiska prevádzky poľnohospodárskych podnikov a bezproblémových záruk,

realizovaných prostredníctvom podpôr – priamych platieb z EÚ. Význam krátkodobých úverov bol pre poľnohospodárov rozhodujúci hlavne na preklenutie časového nesúladu medzi potrebou financovania poľnohospodárskych aktivít a reálnym vyplatením podpory z Poľnohospodárskej platobnej agentúry. Išlo hlavne o plynulé financovanie v čase nevyhnutných výdavkov z dôvodu sezónneho charakteru poľnohospodárskej činnosti, hlavne v období zakladania úrody a zberových prác. Prostredníctvom tohto úveru, poľnohospodári mohli získať až 100 % z predpokladaných priamych platieb na príslušný rok ešte pred ich vyplatením z PPA.

Najnižší podiel (18,8 %) v štruktúre úverov mali strednodobé úvery s dobou splatnosti od jedného do piatich rokov a ich stav medziročne vzrástol o 10,6 %.

Medziročne sa najviac zvýšili dlhodobé úvery so splatnosťou viac ako 5 rokov, tieto vzrástli až o 16,2 %, čo možno pripísať investíciám do dlhodobého hmotného majetku. Značne sa zvýšili rizikové úvery (13,7 %), ktoré z celkového objemu úverov v roku predstavovali 6 %.

Poľnohospodárske podniky podporami z EÚ realizovanými Poľnohospodárskou platobnou agentúrou ručili za úvery, a tak si udržali ekonomickú bonitu na úverovom trhu o čom svedčí aj nárast krátkodobých úverov (13,7 %) do tohto odvetvia na financovanie prevádzkového cyklu poľnohospodárskej výroby. Zárukami podniky zabezpečili úvery a znížili rizikovosť ich splácania.

Komerčné banky vyžadovali od podnikov garancie splátok úverov z priamych platieb bez adekvátneho úrokového zvýhodnenia, ktoré by znížilo nákladovú náročnosť úverov a zlepšilo finančnú situáciu podnikov. Aj v roku 2015 sa v nedostatočnej hotovostnej likvidite nachádzali aj prosperujúce podniky s diverzifikovanými podnikateľskými aktivitami.

Poľnohospodárske podniky mohli využiť viaceré úverové produkty:

- krátkodobé preklenovacie úvery na prefinancovanie prevádzkových potrieb až do výšky nárokovateľných priamych platieb z Pôdohospodárskej platobnej agentúry (PPA),
- investičný dlhodobý úver na nákup poľnohospodárskej pôdy,
- investičný strednodobý a dlhodobý úver na výstavbu, rekonštrukciu nehnuteľností alebo nákup technológií, strojov a zariadení,
- dlhodobý úver na nákup vlastníckych podielov poľnohospodárskej pôdy,
- dlhodobý úver na financovanie projektov s podporou fondov EÚ v rámci Programu rozvoja vidieka.

Okrem toho niektoré komerčné banky, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, ponúkali podnikom investičný úver na kúpu poľnohospodárskej pôdy s dlhodobou splatnosťou so záložným právom na nakupovanú pôdu, resp. inú pôdu v ucelených parcelách, alebo inú formu zabezpečenia. Poľnohospodárska pôda je v súčasnosti málo využívaným zabezpečením pri poskytnutí úverov, a to z dôvodu jej rozdrobenosti a neusporiadaných vlastníckych vzťahov. Napriek tomu v roku 2015 sa zvýšili úvery na nákup poľnohospodárskej pôdy a pohybovali sa najviac v rozpätí od 3 000 do 330 000 €. Pričom niektoré banky poskytovali úvery bez ohraničenia maximálnej výšky.

Väčší význam nadobúda úverový produkt pre poľnohospodárov s názvom „Moja pôda“, prostredníctvom ktorého je možné financovať nákup poľnohospodárskej pôdy. Na základe dohody MPRV SR so Slovenskou záručnou a rozvojovou bankou (SZRB) si môžu

poľnohospodári pôdu výhodnejšie kupovať od roku 2013. Od roku 2016 je k dispozícii úverový produkt „Moja pôda“ dostupný aj pre mladých farmárov, ktorí nemajú dostatok kapitálu na ručenie úverov.

Poľnohospodári využívali z komerčných bánk nasledovné možnosti úverovania:

Financovanie prevádzky:

- Kontokorentný úver - ako operatívny nástroj financovania okamžitých prevádzkových potrieb a sezónnosť potrieb, úver je čerpaný na bežnom účte až do výšky stanoveného dohodnutého debetného rámca (limitu),
- Revolvingový úver- nástroj na čerpanie ďalších prevádzkových potrieb, s opakovaným čerpaním a splácaním, podľa dohodnutých úverových rámcov,
- Úver na obežný majetok - úver na plynulé financovanie prevádzkových potrieb, nákupu zásob materiálu, surovín, polotovarov a hotových výrobkov, pohľadávok voči odberateľom do lehoty splatnosti, krytia sezónnej nerovnomernosti hospodárskej činnosti,
- Termínovaný alebo revolvingový úver zabezpečený záložným právom na skladiskové záložné listy – na financovanie dočasného uskladnenia úrody v súlade s ustanoveniami zákona č.144/1998 Z.z. o skladiskovom záložnom liste, tovarovom záložnom liste.

Financovanie investícií:

- Strednodobý alebo dlhodobý investičný úver na financovanie dlhodobých investičných zámerov s poskytnutím maximálne obvykle na 10 rokov od uzatvorenia úverovej zmluvy s možnosťou jeho využitia na spolufinancovanie projektov s podporou fondov EÚ v rámci Programu rozvoja vidieka - na obstaranie strojov, technológií, poľnohospodárskych objektov, na projekty revitalizácie krajiny, obnoviteľných zdrojov energie, na nákup poľnohospodárskej pôdy. Jedná sa o zdroje na zabezpečenie povinnej miery spolufinancovania projektov s podporou štrukturálnych EÚ fondov.
- *Investičný úver* (FLEXI úver) na financovanie nákupu pozemkov na území Slovenskej republiky, ktoré sú určené na poľnohospodársku výrobu.

Úvery za poľnohospodárstvo

v tis. €, index v %

Tabuľka 5

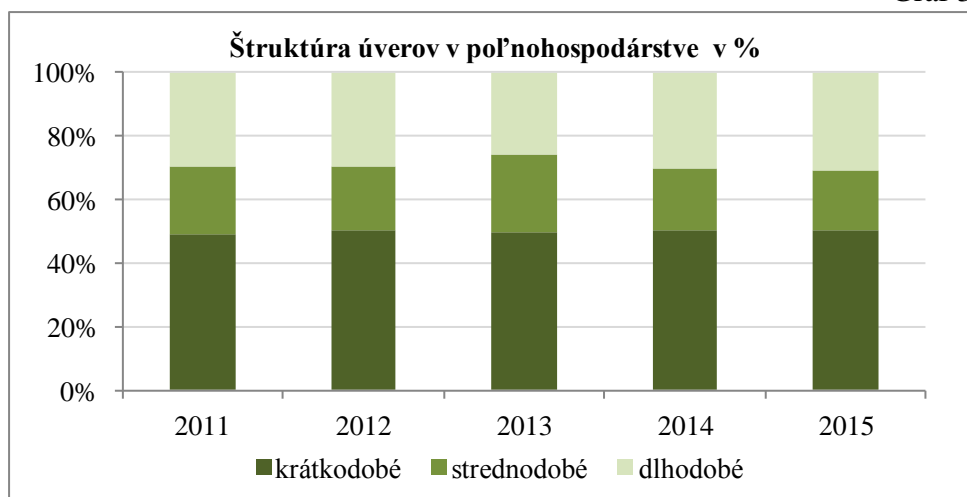
Rok	Úvery				z toho: rizikové úvery
	Krátko- dobé	Strednodobé od 1 – 5 rokov	Dlhodobé nad 5 rokov	Spolu	
2014	239 946	92 232	144 904	477 082	28 727
2015	272 931	102 025	168 306	543 262	32 667
Index 2015/2014	113,7	110,6	116,2	113,9	113,7

Prameň: NBS

Poznámka: Údaje sú vrátane úverov za lesníctvo a rybolov, rok 2014 - predbežné údaje

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 3

Prameň: NBS

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Podnikateľské prostredie v poľnohospodárstve ovplyvňuje aj **daňová politika**, ktorá je všeobecne platná pre národné hospodárstvo, ale pre odvetvie neplatia osobitné daňové úľavy. V roku 2015 sa znížil objem daní v porovnaní s rokom 2014. Poľnohospodárske podniky odvedli na priamych daniach do štátneho rozpočtu SR a do rozpočtov miest a obcí 52,3 mil. €, čo bolo o 5,2 % menej ako pred rokom. Viac ako pred rokom sa na dani z príjmov odvedlo 4,1 %, k čomu prispeli aj daňové licencie (minimálna daň z príjmov pre právnické osoby). Tiež bol odvedený mierne vyšší výber daní z pozemkov (0,1 %). Znížil sa výber daní zo stavieb (6,4 %) a z cestnej dane (24,4 %).

Z nepriamych daní, najmä čerpanie nadmerného odpočtu dane z pridanej hodnoty, bolo vo výške 18,7 mil. €. Na spotrebných daniach sa odvedlo 53 tis. €, čo bolo o 27,4 % menej ako pred rokom.

V štruktúre daní dominovali priame dane. Z priamych daní najvyšší objem dosiahla daň z nehnuteľností (31,8 mil. €), najmä daň z pozemkov (27,7 mil. €), ktorou sa naplňajú rozpočty miest a obcí.

Dane a platby do fondov za poľnohospodárstvo

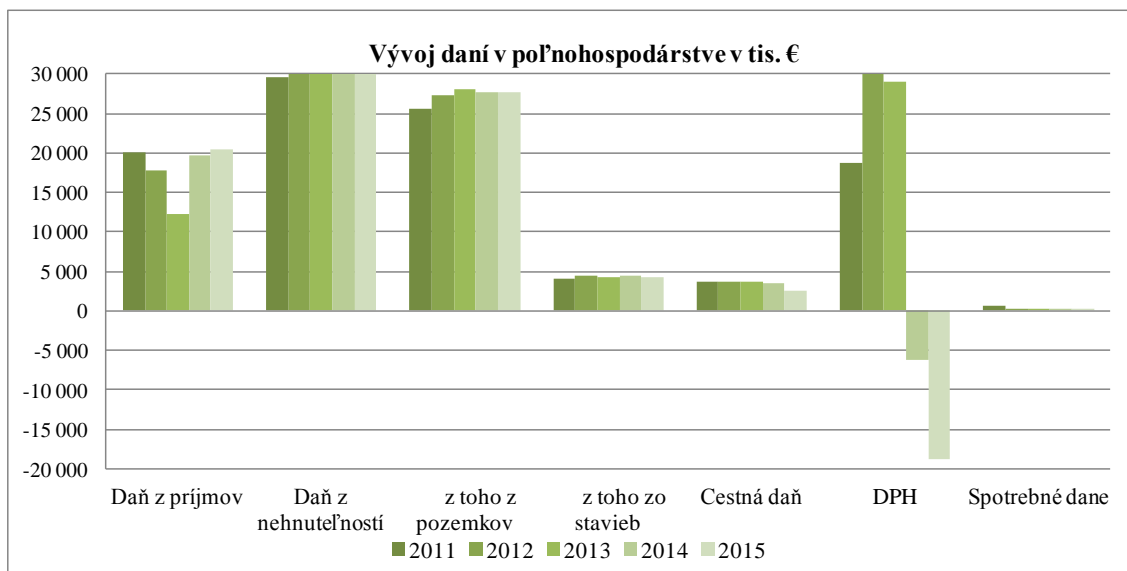
v tis. €, index v %

Tabuľka 6

Ukazovateľ/ rok	2014	2015	Index 2015/2014	Rozdiel 2015-2014
Priame dane	55 184	52 339	94,8	-2 845
-daň z príjmov	19 672	20 487	104,1	815
-daň z nehnuteľností	32 115	31 852	99,2	-263
z toho z: pozemkov	27 641	27 663	100,1	22
stavieb	4 474	4 189	93,6	-285
- cestná daň	3 397	2 569	75,6	-828
Nepriame dane	-6 231	-18 660	299,5	-12 429
-DPH	-6 304	-18 713	296,8	-12 409
-spotrebné dane	73	53	72,6	-20
Dane spolu priame a nepriame	48 953	33 679	68,8	-15 274
Platby do fondov	110 314	104 896	95,1	-5 418

Objem platieb do fondov (sociálne poistenie, zdravotné poistenie) dosiahol 104,9 mil. €.

Graf 4

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Poistenie je dôležitým nástrojom kompenzujúcim škody z následkov nepredvídaných udalostí na poľnohospodárskej produkcii a ostatnom majetku. Jeho dosah je rozhodujúci a docenený formou čiastočnej kompenzácie výpadku príjmov v dôsledku škôd spôsobených na úrode plodín, zvieratách a majetku poľnohospodárskych podnikov. Poistenie poľnohospodárskych podnikov je dobrovoľné na zmluvných podmienkach komerčných poisťovní. V roku 2015 si poľnohospodárske podniky poistili v komerčných poisťovniach majetok, úrodu a zvieratá. Okrem možností využitia komerčného poistenia, si podniky diverzifikovali vplyv rizík prostredníctvom optimalizácie štruktúry výroby, tvorbou vlastných finančných rezerv, hedžingu komodít a futures obchodov na burze.

Rok 2015 bol podľa škodového priebehu rizikovo podpriemerný a zo zaplateného poistného na poistení majetku, plodín a zvierat sa podnikom vyplatilo menej ako polovica náhrady škôd. Na poistnom zaplatili poľnohospodárske podniky komerčným poisťovniam 20,5 mil. € a na náhradách škôd dostali 8,1 mil. €. Podiel náhrad škôd z centralizovaného fondu komerčných poisťovní na zaplatenom poistnom poľnohospodárskych podnikov dosiahol 39,6 %, čo bolo medziročne o 4,7 p.b. viac ako pred rokom v dôsledku vyššieho objemu vyplatených náhrad škôd. Najviac poistného sa zaplatilo na poistení majetku (12,7 mil. €), ale aj pri ňom dosahovala škodovosť (podiel náhrad škôd k zaplatenému poistnému) len 47,1 %. Pri plodinách dosahovala škodovosť 27,2 %, pri zvieratách 28,3 %.

Poľnohospodárske podniky obdržali z komerčných poisťovní finančné prostriedky vo výške 69 tis. € aj na zábranné opatrenie predchádzaniu rizík. Objem týchto prostriedkov sa medziročne znížil o 59 %.

Priebeh poistenia plodín a zvierat (bez majetku) dokumentuje zaplatené poistné v roku 2015 vo výške 7 855 tis. € a náhrady škôd z komerčných poisťovní 2 158 tis. €, čo bolo len 27,5 % zaplateného poistného.

Poľnohospodárske poistenie

v tis. €, index v %

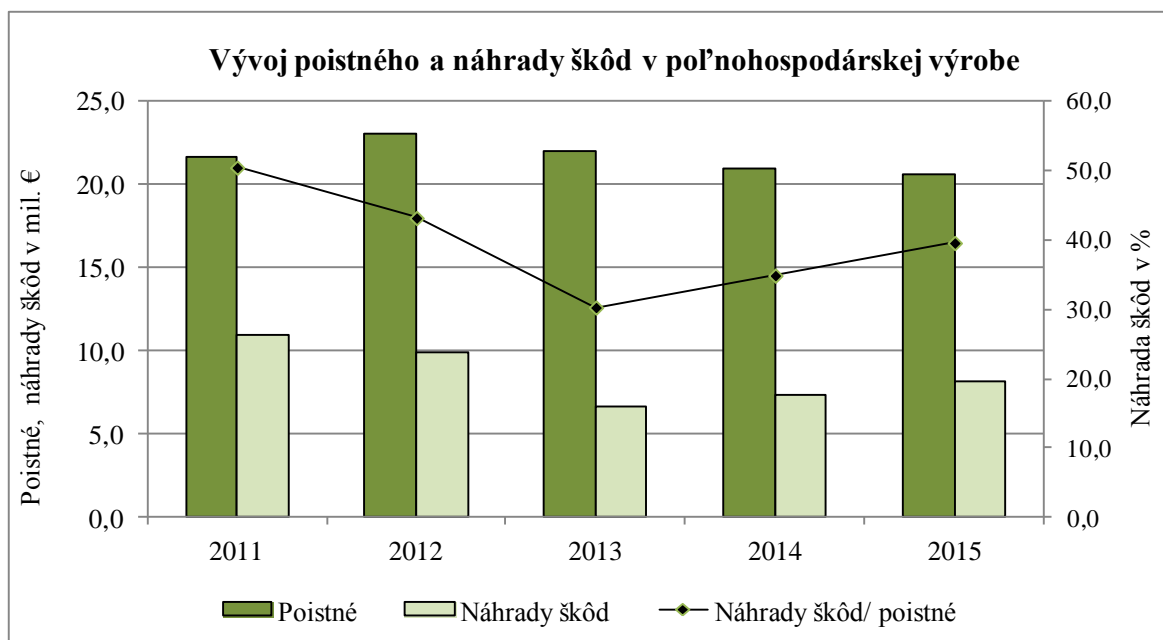
Tabuľka 7

Ukazovateľ/ rok	2014	2015	Index 2015/2014	Rozdiel 2015 - 2014
Poistné	21 007	20 553	97,8	-454
- majetok	12 684	12 698	100,1	14
- plodiny	6 614	6 108	92,3	-506
-zvieratá	1 709	1 747	102,2	38
Náhrady škôd	7 327	8 135	111,0	808
- majetok	5 493	5 977	108,8	484
- plodiny	1 543	1 663	107,8	120
-zvieratá	151	495	327,8	344
Podiel náhrad škôd zo zaplateného poistného v %	34,9	39,6	113,5	5
Prostriedky z poisťovní na zábranné opatrenia škôd	169	69	40,8	-100
Podiel náhrad škôd vrátane zábran. opatrení zo zaplateného poistného v %	35,7	39,9	-	4

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 5

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Vývoj poistného a náhrad škôd v roku 2015

v tis. €, index v %

Tabuľka 8

Ukazovateľ	Poistné	Náhrady škôd	Náhrady škôd/poistné
Poistenie spolu	20 553	8 135	39,6
- majetok	12 698	5 977	47,1
- plodiny	6 108	1 663	27,2
- zvieratá	1 747	495	28,3
Poistenie plodín a zvierat	7 855	2 158	27,5
Poistenie spolu vrátane zábranných opatrení	20 622	8 204	39,8

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V rámci projektových podpôr Opatrenia 5 – Obnova potenciálu poľnohospodárskej výroby poškodeného prírodnými katastrofami a katastrofickými udalosťami a zavedenie vhodných preventívnych opatrení a Podopatrenia: 5.1– Podpora na investície do preventívnych opatrení zameraných na zníženie následkov pravdepodobných prírodných katastrof, nepriaznivých poveternostných udalostí a katastrofických udalostí, sa vyplatilo 146,8 tis. € na podporu poistenia úrody vinogradov proti prírodným katastrofám, nepriaznivým poveternostným udalostiam, výskytu chorôb viniča a zamoreniu škodcami.

Výsledky hospodárenia poľnohospodárskych družstiev a obchodných spoločností

V roku 2015 sa prehĺbili rozdiely vo výsledku hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami. Na základe databázy údajov z Informačných listov MPRV SR⁶⁾ ziskových bolo 67 % podnikov právnických osôb, čo bolo o 5 p.b. menej ako v roku 2014. Vyšší podiel ziskových podnikov dosiahli obchodné spoločnosti (74 %) ako poľnohospodárske družstvá (53 %). Podpory boli poskytnuté podľa rovnakých kritérií a podmienok obidvom právnym formám, tak poľnohospodárskym družstvám ako aj obchodným spoločnostiam.

⁶⁾ Ekonomické a finančné ukazovatele, prepočítané na ha poľnohospodársky využívanej pôdy, boli získané z údajov, ktoré zabezpečilo MPRV SR formou Informačných listov, uložených v CD MPRV SR na NPPC-VÚEPP. Hodnotený súbor zahŕňa 2 501 subjektov právnických a fyzických osôb. Keďže Informačné listy zachytávajú údaje z poľnohospodárskych podnikov, ktoré obhospodarujú 78,4 % výmery využívanej poľnohospodárskej pôdy Slovenska a tvoria súbor, ktorý nie je vyčerpávajúci, preto sa jeho výsledky prepočítali na ha p. p. (podľa deklarácie poľnohospodárskych pozemkov – LPIS).

Ekonomické údaje poľnohospodárskych podnikov

v €·ha⁻¹ p. p., v %

Tabuľka 9

Ukazovateľ	Právnické osoby			Poľnohosp. družstvá			Obchodné spoločnosti		
	2014	2015	Index	2014	2015	Index	2014	2015	Index
Pridaná hodnota	266,5	238,8	89,6	275,8	220,7	80,0	254,8	251,2	98,6
Podpory spolu	301	305	101,3	307	317	103,3	293	291	99,3
- neinvestičné podpory	294	282	95,9	301	296	98,3	286	268	93,7
Výroba	1181	1138	96,4	1071	997	93,1	1273	1259	98,9
Nákladovosť výnosov	98,7	98,8	-	98,9	104,4	-	98,5	95,6	-
Zadlženosť majetku v %	45,9	47,2	-	34,4	35,8	-	54,3	55,0	-
Podiel ziskov. podnikov v %	72	67	-	66	53	-	75	74	-

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VUEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Efektívnosť hospodárenia ostala na úrovni predchádzajúceho roka, ale bola diferencovaná podľa organizačných foriem hospodárenia. Obchodné spoločnosti hospodárili efektívnejšie a dosiahli mierne nižšiu nákladovosť výnosov, napriek tomu úroveň pridanej hodnoty je dlhodobovo vyššia v poľnohospodárskych družstvách, a tým aj podiel pridanej hodnoty na výrobe bol vyšší v poľnohospodárskych družstvách (22,1 %) ako v obchodných spoločnostiach (20,0 %). Pretrvávajúce diferencie v efektívnosti hospodárenia v rozdielnych právnych formách sú dôsledkom štruktúry výroby s preferenciou rastlinnej výroby pred živočíšnou a vyššej úspornosti nákladových faktorov, najmä pracovných nákladov v obchodných spoločnostiach. Vyššiu nákladovosť výnosov v poľnohospodárskych družstvách ovplyvnila vyššia zamestnanosť v prepočte na 100 ha p.p. (2,5 osôb) ako v obchodných spoločnostiach (2,0 osôb), čo sa odrazilo vo vyšších pracovných nákladoch ako aj vyššom podiele mzdových nákladov na celkových nákladoch v poľnohospodárskych družstvách (12,4 %), ako v obchodných spoločnostiach (9,3 %). Poľnohospodárske družstvá naďalej prispeli k vyššiemu sociálnemu prínosu na slovenskom vidieku v období nedostatočnej tvorby pracovných miest. V ostatných rokoch sa poľnohospodárske družstvá vnútorne premieňajú na kapitálové spoločnosti s majoritným majetkovým podielom len niekoľkých členov, obdobne ako vo väčšine obchodných spoločností a obdobne redukujú pracovne náročnejšie odvetvia výroby a zamestnanosť.

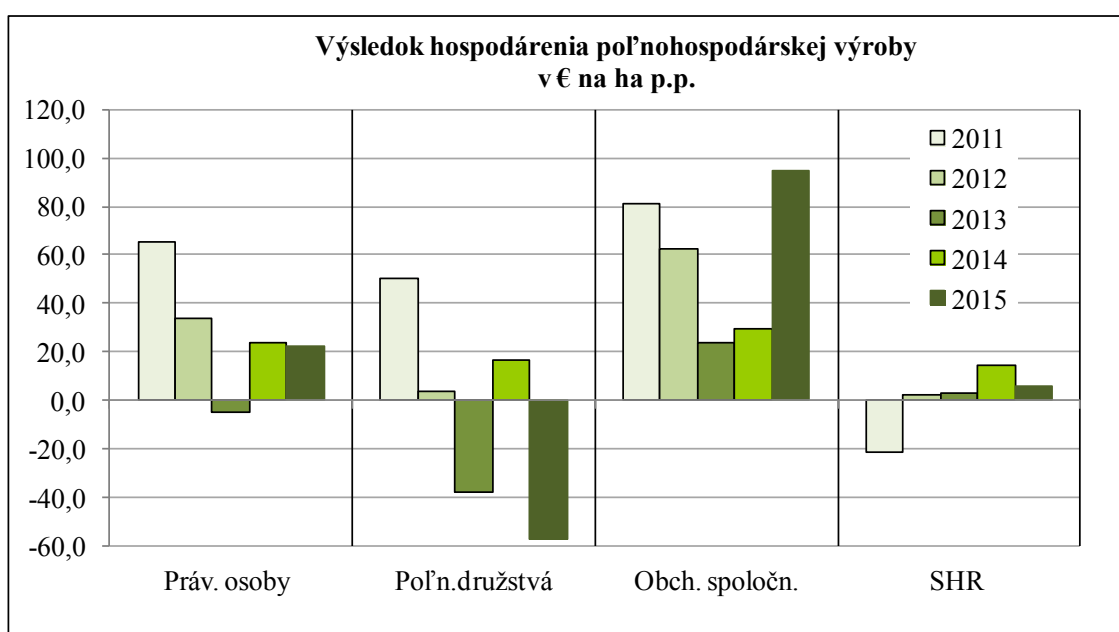
Vyššia efektívnosť hospodárenia v obchodných spoločnostiach s medziročne klesajúcou nákladovosťou výnosov na úroveň 95,6 €, môže byť odrazom nielen úspor z rozsahu výroby s nižším podielom najmä živočíšnej výroby, ale aj 11,2-krát vyšších tržieb z predaja tovaru, ako u poľnohospodárskych družstiev.

Vyššia intenzifikácia výroby a tým aj úroveň výroby na hektár bola v obchodných spoločnostiach, kde úroveň výrobnej spotreby na tvorbe pridanej hodnoty dosahovala (4,2 €), kým v poľnohospodárskych družstvách (3,5 €), čo bolo spôsobené v obchodných spoločnostiach nižšou pridanou hodnotou a vyššou výrobnou spotrebou. Vyššie intenzifikačné vklady v obchodných spoločnostiach boli podmienené aj dominantnejšou rastlinnou výrobou.

Aj v zadlžení majetku boli diferencie medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami. Úroveň zadlženosti majetku bola vyššia v obchodných spoločnostiach (55 %), ako v poľnohospodárskych družstvách (35,8 %), čo je dôkazom vyššej ekonomickej bonity obchodných spoločností voči komerčným bankám z hľadiska cash flow, a tým splácania najmä dlhodobých úverov.

Pretrvávajúce diferencie vo výsledkoch hospodárenia medzi poľnohospodárskymi družstvami a obchodnými spoločnosťami sú spôsobené aj doznievajúcimi vplyvmi vzniku obchodných spoločností, ktoré väčšinou vznikli z bonitných častí majetku poľnohospodárskych družstiev, bez prevzatia adekvátnych záväzkov voči bankám a obchodným partnerom ako aj bez vyrovnania podielov, čo predurčilo nižšiu nákladovosť výroby obchodných spoločností.

Graf 6

Prameň: Informačné listy CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP

Poznámka: U SHR je zohľadnený osobný dôchodok roľníka vyčísleného na úrovni priemernej mzdy v poľnohospodárstve

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Výsledky hospodárenia podľa krajov

Úroveň výsledku hospodárenia za rok 2015 podľa krajov bola značne diferencovaná. V prepočte na hektár p.p., kladný výsledok hospodárenia dosiahlo polovica krajov (Košický, Bratislavský, Nitriansky, Banskobystrický). Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia v rámci Slovenska mal Košický (247 €·ha⁻¹) a Bratislavský (106 €·ha⁻¹) kraj. Najvyššiu stratu dosiahol Žilinský (157 €·ha⁻¹) a Trenčiansky (145 €·ha⁻¹) kraj. Vyššia stratovosť v priemere v Trenčianskom kraji pretrváva už od roku 2012. Medziročne sa výsledok hospodárenia zlepšil v troch a zhoršil v piatich krajoch. Najvyššie zlepšenie výsledku hospodárenia bolo v Košickom kraji a najvyššie zhoršenie v Žilinskom kraji.

Ekonomické ukazovatele za poľnohospodársku výrobu
v € . ha⁻¹ p. p.

Tabuľka 10

Kraj	Výsledok hospodárenia		Výroba		Neinvestičné podpory		Produktivita práce z výroby v € na pracovníka	
	2014	2015	2014	2015	2014	2015	2014	2015
Bratislavský	79	106	1 760	1 780	292	274	62 192	63 000
Trnavský	130	-17	1 758	1 719	285	273	60 694	61 620
Trenčiansky	-110	-145	1 247	1 142	312	309	41 166	37 358
Nitriansky	5	40	1 530	1 423	255	250	63 687	60 212
Žilinský	13	-157	811	809	334	339	30 894	30 879
Banskobystrický	43	38	784	827	306	292	40 648	41 449
Prešovský	3	-33	656	655	333	310	29 562	29 296
Košický	-3	247	840	816	283	260	42 837	44 085
SR spolu	24	23	1 181	1 138	294	282	48 797	47 763

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC -VÚEPP

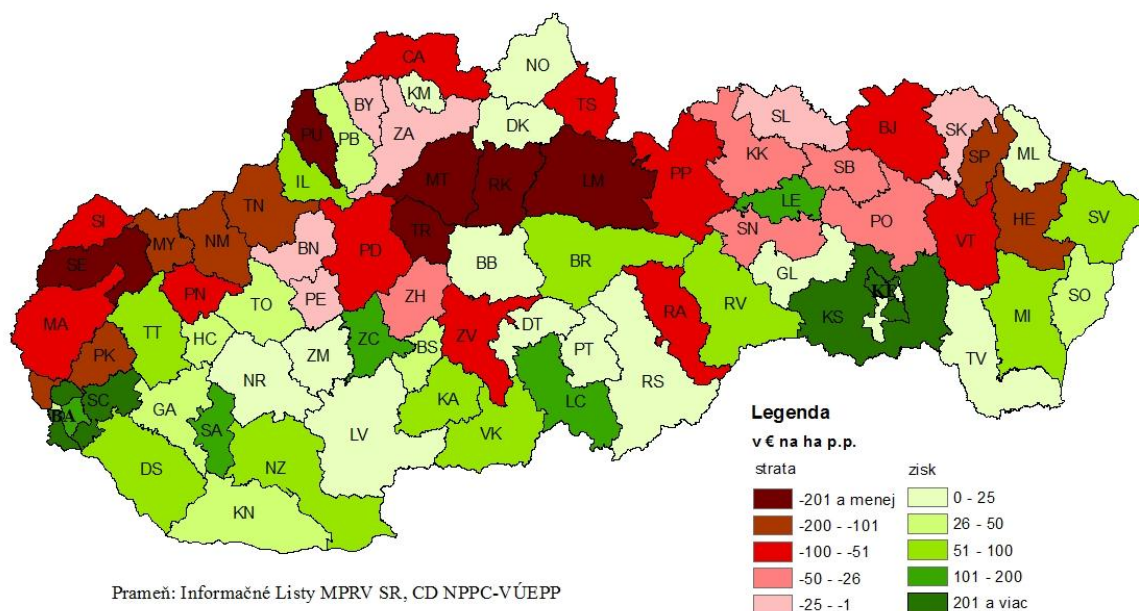
Poznámka: Výmera poľn. pôdy podľa LPIS

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

© NPPC-VÚEPP

Mapa 1

Výsledok hospodárenia za právnické osoby za rok 2015
v € na ha poľnohospodárskej pôdy

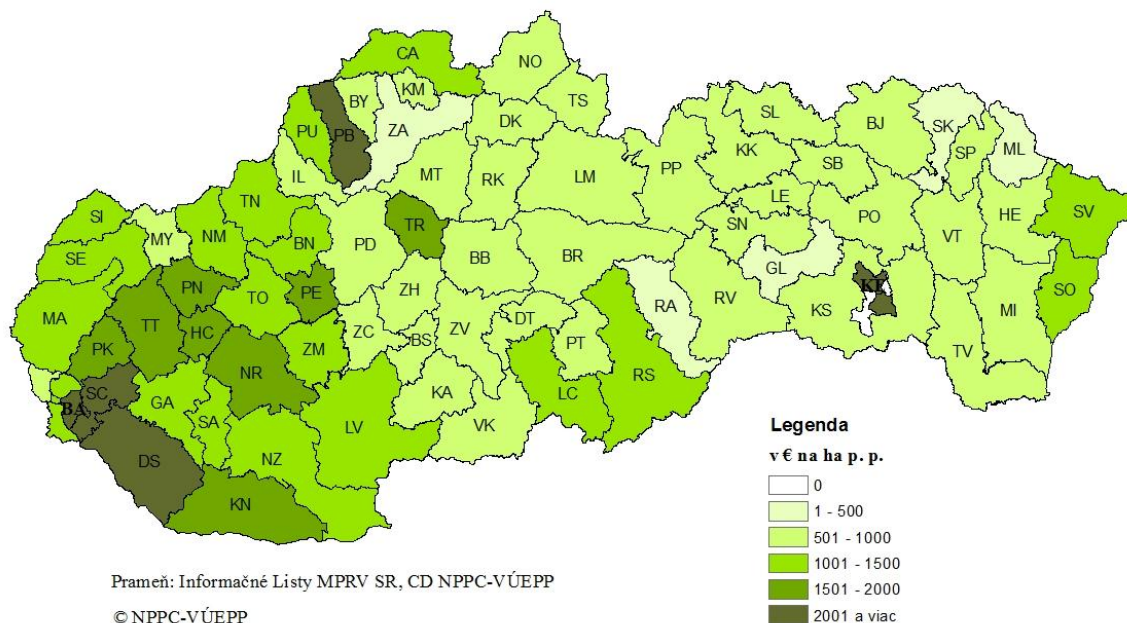

Výroba na hektár poľnohospodárskej pôdy bola v jednotlivých krajoch rozdielna. Najvyššia diferencia bola v jej úrovni medzi kraji západného Slovenska a kraji stredného a východného Slovenska, kde výroba dosahovala polovičné a nižšie hodnoty západného

Slovenska. Okrem Žilinského kraja sa medziročne znížila výroba viac v krajoch západného Slovenska. Z hľadiska výroby boli rozhodujúce produkčné oblasti (Bratislavský, Trnavský a Nitriansky kraj), ktoré dosiahli aj najvyššiu produktivitu práce z výroby.

Mapa 2

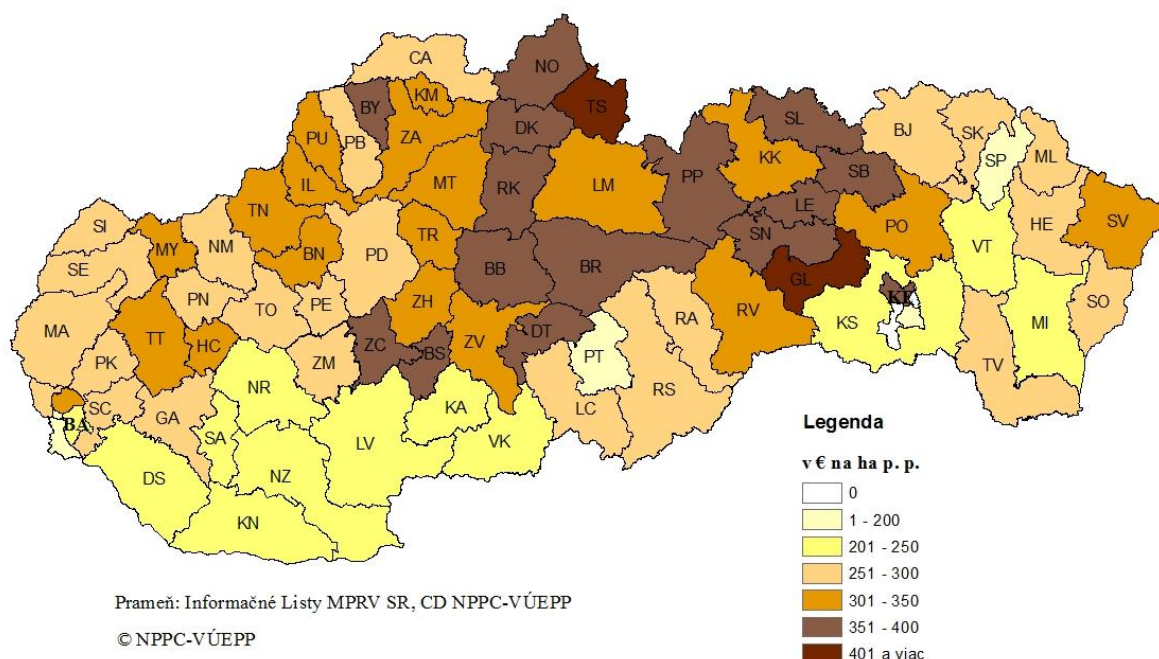
Výroba za rok 2015 v € na ha poľnohospodárskej pôdy

Neinvestičné podpory, prepočítané na hektár p.p., boli diferencované a úrovňou boli vyššie v okresoch s horšími prírodnými podmienkami, najviac v severných okresoch spadajúcich do Trenčianskeho, Žilinského a Prešovského kraja.

Mapa 3

Neinvestičné podpory za rok 2015 v € na ha poľnohospodárskej pôdy

Výsledky hospodárenia samostatne hospodáriacich roľníkov - fyzických osôb

V roku 2015 bolo v databáze Informačných listov MPRV SR sledovaných 1 140 samostatne hospodáriacich roľníkov (SHR) - fyzických osôb, ktorí obhospodarovali, podľa evidencie LPIS, 10,4 % z celkovo využívanej poľnohospodárskej pôdy Slovenska. Počet sledovaných SHR sa medziročne zvýšil (20 %) k čomu prispeli aj opatrenia na podporu mladých začínajúcich farmárov. Výsledky hospodárenia SHR boli značne rozdielne v závislosti od veľkosti obhospodarovanej plochy, ale väčšina podnikov v priemere Slovenska bola zisková.

Podľa metodiky, nezahrňajúcej osobný dôchodok roľníka do výsledku hospodárenia, dosiahlo až 84,5 % podnikov SHR kladný výsledok hospodárenia (príjmy - výdavky) v priemere 63,3 €·ha⁻¹ p.p., ktorý sa medziročne zvýšil takmer o 3,1 %. Po zohľadnení osobného dôchodku roľníka v nákladoch-výdavkoch (vyčísleného na úrovni priemernej mzdy v poľnohospodárstve), by SHR dosiahli výrazne nižší výsledok hospodárenia (6,1 € ha⁻¹ p.p.).

Podľa výmery obhospodarovanej pôdy najviac podnikov SHR (96,1 %) v roku 2015 hospodáril, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, na výmere do 500 ha p.p. Najvyššiu úroveň výsledku hospodárenia, bez osobného dôchodku ako aj vrátane osobného dôchodku roľníka, dosiahli SHR hospodáriaci na výmere nad 500 ha p.p., kde bol aj najvyšší podiel ziskových podnikov. Úroveň výsledku hospodárenia v tejto skupine podnikov SHR výrazne ovplyvnili podpory, ktoré sa prejavili ako výhoda z rozsahu, čo potvrdzuje aj najnižšia nákladovosť príjmov (92,8 %). Kladný výsledok hospodárenia (príjmy – výdavky) bol dosiahnutý v priemere u všetkých intervalov výmery hospodárenia. Po zohľadnení osobného dôchodku roľníka bol výsledok hospodárenia podstatne nižší a v podnikoch hospodáriacich na malých výmerách do 100 ha p.p. boli SHR v priemere stratoví, najviac podniky do 50 hektárov. S veľkosťou obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy sa zvyšovala aj úroveň výsledku hospodárenia.

Výsledok hospodárenia ovplyvnila nákladovosť výroby, ktorá sa medziročne len mierne zvýšila (0,3 %) a tempo rastu príjmov ako aj výdavkov bolo rovnaké (8 %). Rozhodujúci vplyv mali aj podpory, bez ktorých by väčšina SHR bola stratová, podobne ako pri právnických osobách.

Výsledok hospodárenia SHR v porovnaní s právnickými osobami ovplyvnili:

- nižšia nákladová náročnosť najmä v oblasti výdavkov na prácu, vplyvom nižších mzdových nákladov a tým aj odvodov do fondov (využívanie podnikov služieb a účtovne nezahrnutého osobného dôchodku do výdavkov),
- nižšie náklady na odpisy a udržiavanie HIM (nižšia majetková vybavenosť HIM oproti právnickým osobám).

Výsledok hospodárenia a počet podnikov SHR podľa intervalov poľnohosp. pôdy
v € na ha p.p.

Tabuľka 11

Interval poľn. pôdy	Počet podnikov		Výsledok hospodárenia (príjmy – výdavky)			Výsledok hospodárenia s osobným dôchodkom			Nákladovosť príjmov	
	2014	2015	2014	2015	Index	2014	2015	Index	2014	2015
0,1 - 50	236	351	43,2	78,5	181,7	-268,0	-223,6	83,4	98,3	97,1
51 - 100	262	325	57,0	66,1	116,0	-48,4	-42,4	87,6	94,6	93,3
101 - 500	405	420	48,3	46,5	96,3	10,4	8,8	84,6	95,5	95,7
nad 501	48	44	87,8	98,0	111,6	80,1	88,5	110,5	92,3	92,8
Spolu	951	1140	61,4	63,3	103,1	14,2	6,1	43,0	94,6	94,9

Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Medziročne vzrástli takmer všetky príjmové položky najviac príjmy za tovar (48 %), ktoré z hľadiska objemu neboli rozhodujúce. V štruktúre príjmov dominovali príjmy z predaja výrobkov a služieb (57,1 %), nasledovali ostatné príjmy - podpory (24,7 %) a tržby za predaj tovaru (18,2 %). V priemere dosiahli SHR na ha p.p. 1 234,6 € príjmov a 1 171,3 € výdavkov. Zvýšenie výdavkov bolo spôsobené zvýšením všetkých výdavkových položiek, najviac výdavkov na mzdy (12 %) a služby (9 %).

K stabilizácii príjmov SHR prispela aj diverzifikácia služieb, najmä v agroturistike ako aj systém ekologického poľnohospodárstva, tak v rastlinnej ako aj v živočíšnej výrobe.

Medziročne vzrástli tržby nielen z rastlinnej (2,4 %), ale najmä zo živočíšnej výroby (20,3 %) predovšetkým u podnikov v systéme ekologického poľnohospodárstva (47,9 %). SHR svoju výrobnú činnosť zameriavali, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, najmä na rastlinnú výrobu, ktorá bola nákladovo menej náročná ako živočíšna výroba a prinášala väčšie finančné efekty. Tržby z rastlinnej výroby boli až 13 krát vyššie ako tržby zo živočíšnej výroby.

Celkové výdavky boli o 5,1 % nižšie ako príjmy. V štruktúre výdavkov najvyššiu položku tvorili najmä zásoby (46,4 %), ostatné výdavky (23,8 %) a výdavky na služby (21,4 %). Nižší podiel v štruktúre výdavkov pripadá na mzdy (4,8 %) a platby poistného a príspevky do fondov (3,6 %). Výdavky na prenájom poľnohospodárskej pôdy dosahovali len 3,2 %, čo je odlišná situácia ako u právnických osôb, ktoré majú v prenájme rozhodujúci podiel (85,3 %) poľnohospodárskej pôdy. Z toho možno dedukovať, že značná časť SHR hospodári na vlastnej pôde.

SHR zveľaďovali celkový majetok, ktorého hodnota sa medziročne zvýšila (20,1 %) takmer u všetkých veľkostných skupín podnikov (okrem 51 -100 ha) najviac v podnikoch s výmerou nad 500 ha (39,2%). Nárast majetku nastal pod vplyvom zvýšenia dlhodobého hmotného (24,2 %) a dlhodobého nehmotného majetku (29,6 %). V štruktúre majetku dominantnou zložkou bol dlhodobý hmotný majetok (54,7 %).

Majetok a záväzky SHR podľa intervalov poľnohospodárskej pôdy
v € na ha p.p.

Tabuľka 12

Interval p. pôdy	Majetok celkom			Záväzky celkom			z toho: úvery		
	2014	2015	Index	2014	2015	Index	2014	2015	Index
0,1 - 50	2767	3164	114,3	640	522	81,6	189	204	107,9
51 - 100	1246	1137	91,3	323	259	80,2	91	88	96,7
101 - 500	1390	1621	116,6	358	459	128,2	139	253	182,0
nad 501	1431	1992	139,2	512	662	129,3	175	281	160,6
Spolu	1436	1724	120,1	412	480	116,5	146	232	158,9

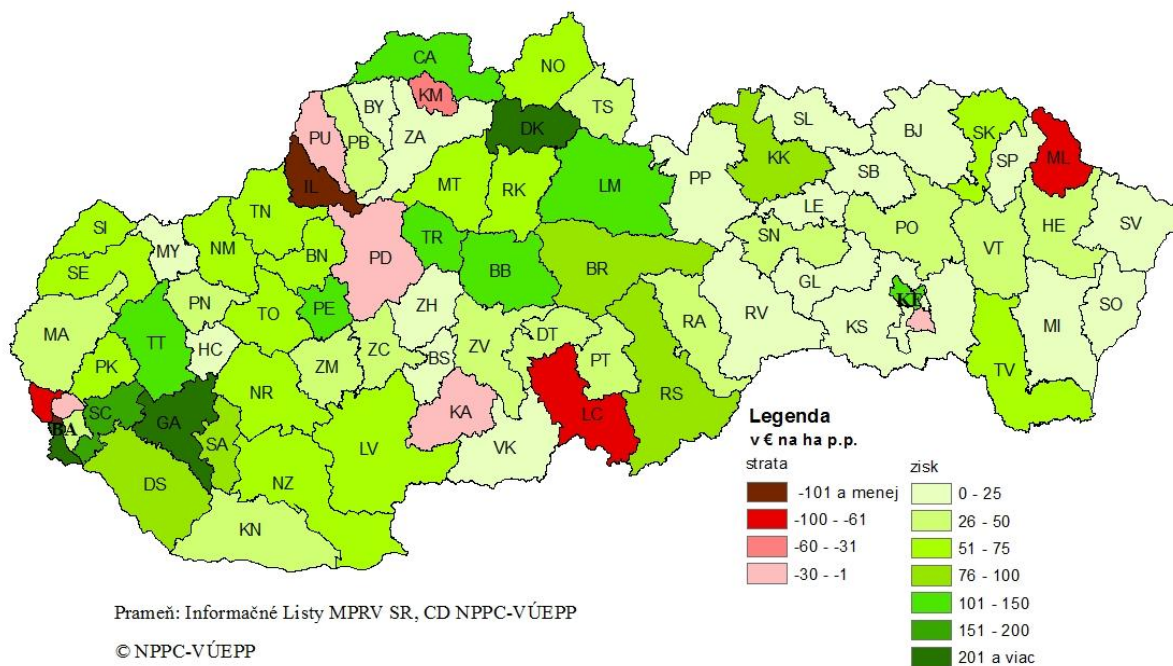
Prameň: Informačné listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

SHR financovali investície tak z vlastných ako aj cudzích zdrojov o čom svedčí aj zvýšenie záväzkov (16,5 %) najmä úverov (58,9 %). Zásoby vzrástli (7,7 %) pod vplyvom nárastu všetkých ich zložiek najviac pohľadávok (17,5 %), materiálu (16,8 %), tovaru (9,6 %) a menej nedokončenej výroby (6,0 %). SHR sa nachádzali, tak ako v predchádzajúcich rokoch, v druhej platobnej neschopnosti s vyšším objemom pohľadávok ako záväzkov. Objem peňazí na účtoch v bankách medziročne vzrástol (17,2 %) najviac v podnikoch s vyššími výmerami poľnohospodárskej pôdy (88,3 %).

Mapa 4

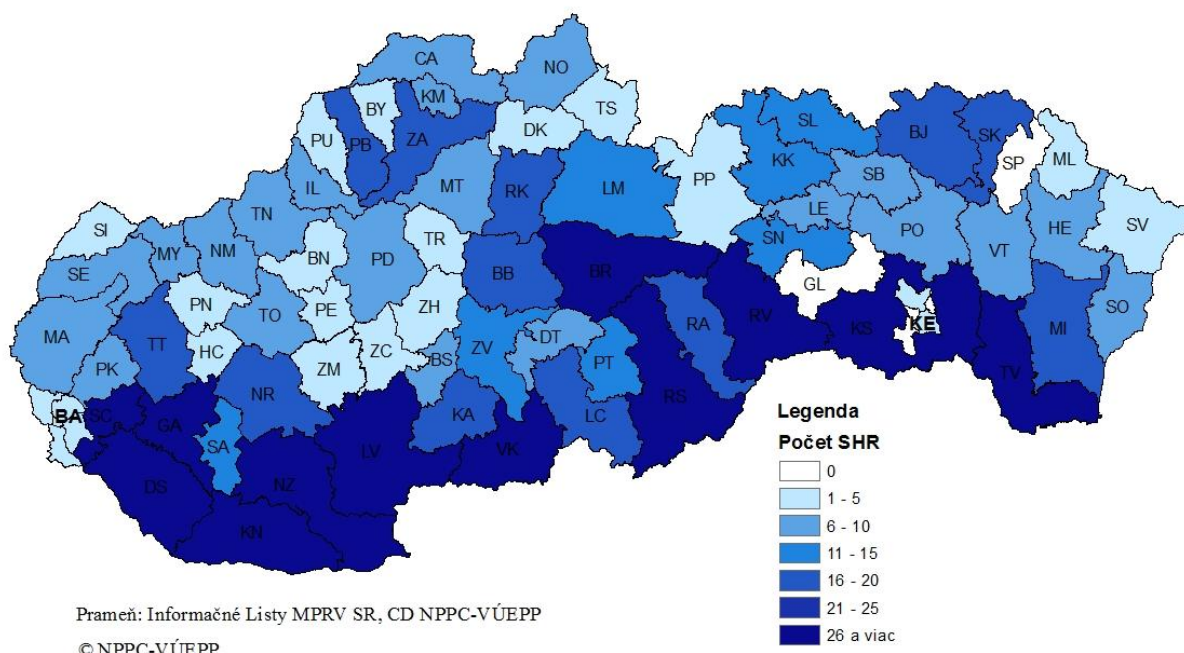
Výsledok hospodárenia SHR za rok 2015
v € na ha poľnohospodárskej pôdy

Prameň: Informačné Listy MPRV SR, CD NPPC-VÚEPP

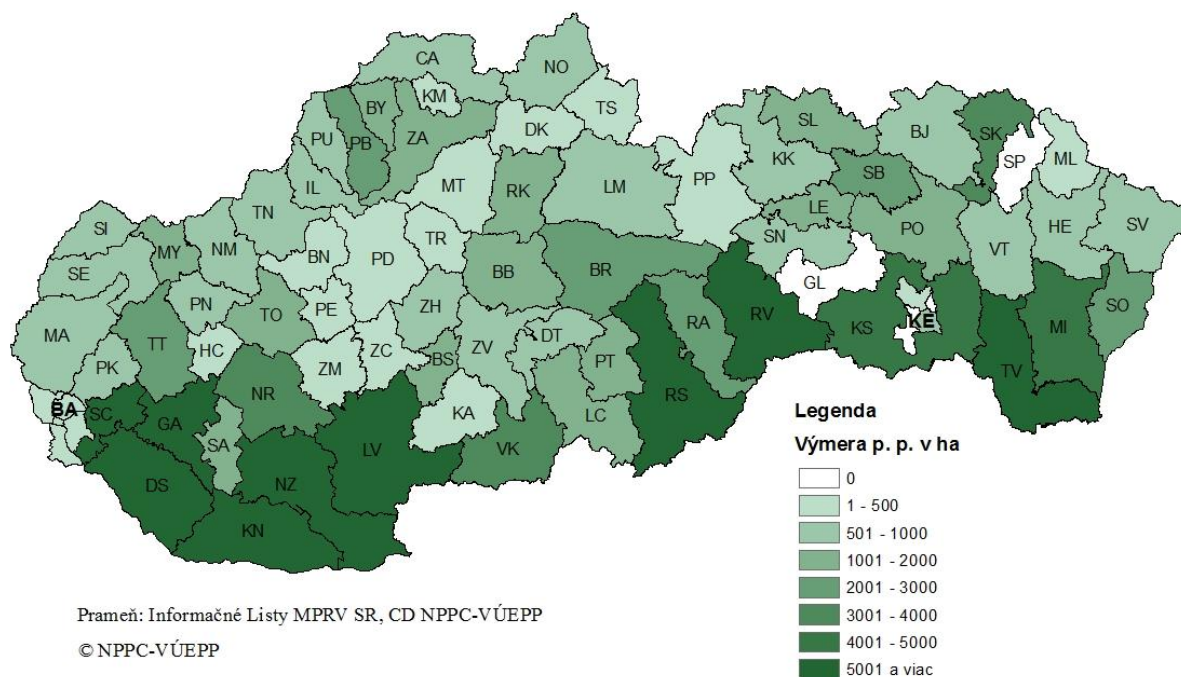
© NPPC-VÚEPP

Počet podnikov SHR v roku 2015

Mapa 6

Výmera poľnohospodárskej pôdy obhospodarovaná SHR v roku 2015 v ha

Podrobnejší prehľad o vývoji vybraných ekonomických ukazovateľov poľnohospodárskej výroby je uvedený v tabuľkách 8 – 12 v prílohe 10.

2.3 Výsledky hospodárenia v potravinárskom priemysle

Podľa **predbežných údajov** Štatistického úradu SR dosiahol potravinársky priemysel SR (výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov) v roku 2015 kladný **výsledok hospodárenia** pred zdanením vo výške 152,3 mil. €.

Vývoj výsledku hospodárenia za výrobu potravín, nápojov a tabakových výrobkov

v mil. €, index v %

Tabuľka 13

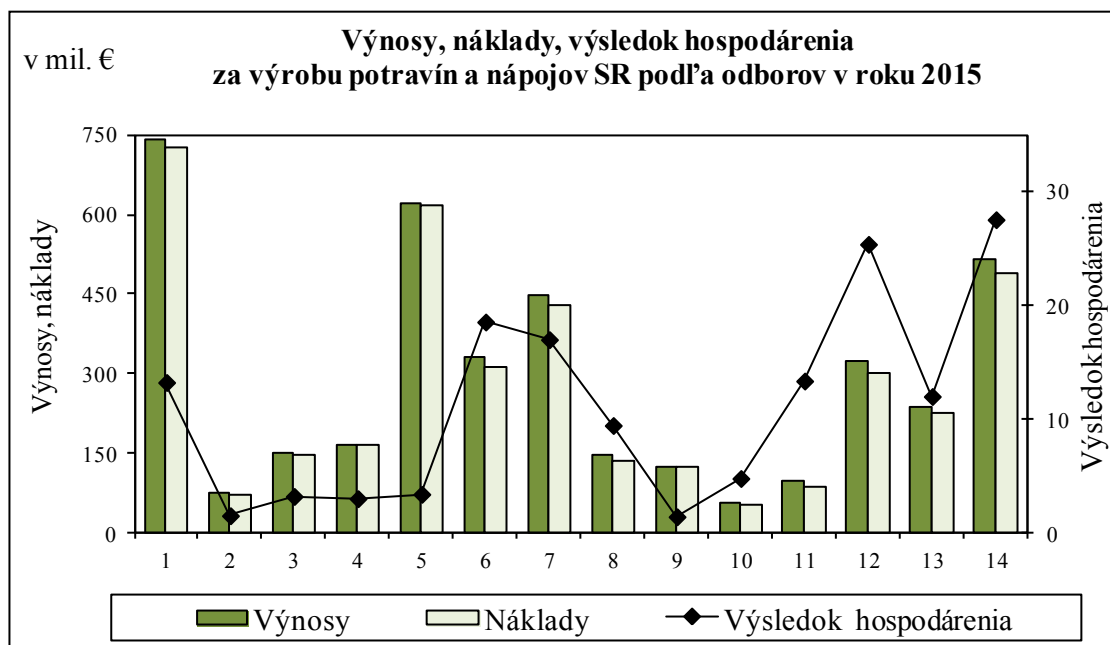
Ukazovateľ	2013	2014	2015	Index 2015/14	Rozdiel 2015-14
Výnosy	4 509,6	4 324,5	4 255,1	98,40	-69,40
Náklady	4 375,0	4 196,0	4 102,9	97,78	-93,10
Výsledok hospodárenia	134,6	128,5	152,3	118,52	23,80

Prameň: ŠÚ SR, roky 2013-2014: www.statistics.sk; rok 2015 = ŠÚ SR na osobné vyžiadanie; Poznámka: vrátane podnikov do 19 zamestnancov

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Rozhodujúci podiel na produkcii potravinárskych výrobkov z hľadiska výroby výrobkov mali podniky s 20 a viac zamestnancami (274 podnikov⁷) s vykázaným kladným výsledkom hospodárenia na úrovni 154,6 mil. €, ktorý medziročne klesol o 10,9 mil. € (6,6 %). Ziskové podniky z celkového počtu podnikov tvorili 68,2 %, ich podiel na celkovom počte podnikov medziročne klesol (o 2,38 p. b.). Ziskové podniky vytvorili zisk v objeme 228 mil. € a stratové podniky dosiahli stratu - 73 mil. €.

Graf 7

⁷ Výkaz Prod 3-04 - podniky zapísané v obchodnom registri, príspevkové organizácie, ktoré sú trhovými výrobcami, s počtom zamestnancov 20 a viac a organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar 5 miliónov € a viac, a nezahŕňa organizácie s počtom zamestnancov 0 až 19 s ročnými tržbami za vlastné výkony a tovar do 5 miliónov €; vrátane dopočtov so zohľadnením váh; zahrnuté výrobné potravinárske podniky, okrem podnikov s výrobou tabakových výrobkov

- 1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov
- 2 Spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov
- 3 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny
- 4 Výroba rastlinných a živočíšnych olejov a tukov
- 5 Výroba mliečnych výrobkov
- 6 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov
7. Výroba pečiva a múčnych výrobkov

- 8 Výroba kakaa, čokolády a cukrovíniiek
- 9 Výroba a príprava krmív pre zvieratá
- 10 Destilovanie, úprava a miešanie alkoholu
- 11 Výroba vína
- 12 Výroba piva a sladu
- 13 Výroba nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd
14. Odbor ostatných potravinárskych výrob

Prameň: Prod 3-04, CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP,
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Z hodnotených odborov potravinárskeho odvetvia výsledok hospodárenia klesol najvýraznejšie v odbore výroby a prípravy krmív pre zvieratá (52,7 %) a vo výrobe rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (47,9 %). Výraznejší pokles nastal tiež vo výrobe kakaa, čokolády a cukrovíniiek (32,0 %), vo výrobe nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd (30,4 %), vo výrobe piva a sladu (19,6 %). Výsledok hospodárenia klesol aj v odbore ostatných potravinárskych výrob⁸ (12,9 %), destilovania, úpravy a miešania alkoholu (10,3 %) a najmenej vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (1,2 %).

Výsledok hospodárenia najvýraznejšie medziročne zlepšil odbor výroby mliečnych výrobkov (5,4-násobne, o 2,8 mil. €). Zlepšenie nastalo aj v odboroch výroby vína (79,5 %), spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (47,2 %), spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (19,5 %), spracovania a konzervovania rýb, kôrovcov a mäkkýšov (16,3 %) a vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (3,4 %).

Najvyšší kladný výsledok hospodárenia⁹ dosiahol odbor ostatných potravinárskych výrob (27,6 mil. €) a odbor výroby piva a sladu (25,4 mil. €). Významnejšiu úroveň výsledku hospodárenia dosiahol aj odbor výroby mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (18,6 mil. €), výroby pečiva a múčnych výrobkov (17,0 mil. €), výroby vína (13,4 mil. €), v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (13,3 mil. €) a vo výrobe nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd (12,0 mil. €).

V priemere na 100 € výnosov sa v odvetví vynaložilo 96,2 € nákladov, čo bol v porovnaní s rokom 2014 nárast o 0,2 €, čím efektívnosť vynaložených nákladov mierne klesla.

Najvyššiu úroveň nákladovosti výnosov dosiahli odbory vo výrobe mliečnych výrobkov (99,4 €), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (98,8 €), v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (98,2 €) a v odbore výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (98,2 €).

Najnižšiu úroveň nákladovosti výnosov a zároveň nižšiu ako priemer odvetvia potravinárstva zaznamenal odbor výroby vína (86,5 €), odbor destilovania, úpravy a miešania alkoholu (91,7 €), odbor výroby piva a sladu (92,2 €), odbor výroby kakaa, čokolády

⁸ zahŕňa odbor spracovania čaju a kávy; výrobu cukru; výrobu korenín a chuťových prísad; výrobu pripravených pokrmov a jedla; výrobu a prípravu homogenizovaných a diétnych potravín a odbor výroby ostatných potravinárskych výrobkov inde neuvedených
⁹ pred zdanením (predbežný údaj ŠÚ SR)

a cukrovíniiek (93,5 €), odbor výroby mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (94,4 €), odbor ostatných potravinárskych výrob (94,6 €) a výroba nealkoholických nápojov (94,9 €).

Nákladovosť výnosov vzrástla najvýraznejšie vo výrobe kakaa, čokolády a cukrovíniiek (2,5 €) a vo výrobe nealkoholických nápojov (2,4 €). Zvýšenie nákladovosti výnosov sa prejavilo tiež v odbore výroby piva a sladu (2,1 €), vo výrobe rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (1,7 €), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (1,1 €), v destilovaní, úprave a miešaní alkoholu (0,6 €) a v odbore ostatných potravinárskych výrob (0,5 €).

Nákladovosť výnosov sa najvýznamnejšie znížila vo výrobe vína (6,5 €), ale výrazne miernejšie klesla tiež v spracovaní a konzervovaní rýb kôrovcov a mäkkýšov; v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov; v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny; vo výrobe mliečnych výrobkov a vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov.

Z celkových nákladov odvetvia potravinárstva vybrané nákladové položky predstavovali: spotreba materiálu energie a ostatných neskladovateľných dodávok 50,1 %, náklady na predaný tovar 16,9 %, spotreba nakupovaných služieb 13,3 % a odpisy 4,1 %.

Výroba výrobkov¹⁰ v roku 2015 dosiahla 3 846 mil. €, čo medziročne predstavovalo jej pokles o 1,8 %. K poklesu výroby výrobkov v odvetví prispel jej pokles v spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov (17,5 %), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (10,4 %), vo výrobe vína (9,6 %), vo výrobe mliečnych výrobkov (6,0 %), vo výrobe mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov (5,3 %), v odbore destilovania, úpravy a miešania alkoholu (4,8 %), ale aj ďalších výrobných odboroch.

Výroba výrobkov sa zvýšila len v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (6,4 %), vo výrobe nealkoholických nápojov (5,0 %) a vo výrobe piva a sladu (0,7 %).

Tržby v potravinárskom priemysle, v mil. €

Tabuľka 14

Ukazovateľ	2014	2015	Index 2015/14	Podiel na výnosoch v %		
				2015	2014	Rozdiel 2015 - 14
Tržby za vlastné výkony a tovar ¹⁾	3 843	3 790	98,6	93,61	93,88	0,27
- Tržby za vlastné výrobky a služby	2 995	2 957	98,7	72,95	73,24	0,29
- Tržby za predaj tovaru	848	833	98,2	20,66	20,64	-0,02

Prameň: Prod 3-04-ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP

¹⁾ v bežných odbytových cenách výrobcov potravinárskeho priemyslu SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Pridaná hodnota medziročne klesla o 1,2 % na 725 mil. € a z produkcie výrobkov tvorila 19 %. Pridaná hodnota klesla najvýraznejšie v odbore výroby kakaa, čokolády a cukrovíniiek (25,3 %), vo výrobe a príprave krmív pre zvieratá (23,9 %), vo výrobe rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (20,4 %), vo výrobe piva a sladu (10,8 %) a v spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov (8,3 %). Pridaná hodnota vzrástla

¹⁰ v hodnotovom vyjadrení

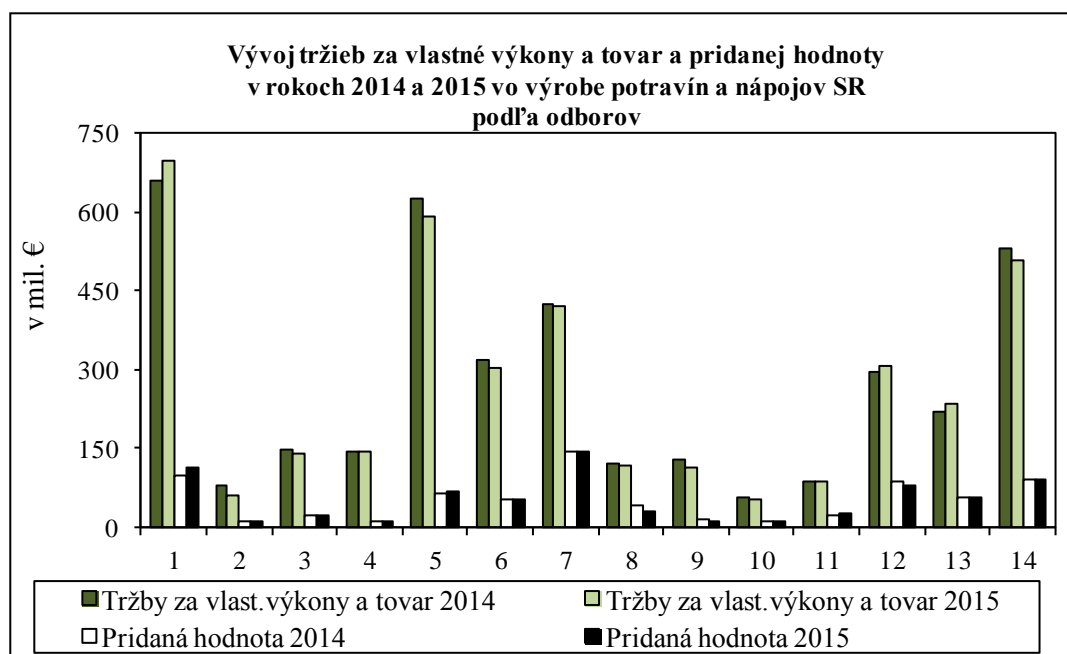
len vo výrobe vína (16,5 %), v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (13,5 %), vo výrobe mliečnych výrobkov (6,9 %) a vo výrobe pečiva a múčnych výrobkov (1,9 %).

Celkový majetok sa zvýšil o 5,1 % na 2 860 mil. €. Výraznejší nárast majetku sa prejavil vo výrobe vína (43,6 %), v spracovaní a konzervovaní ovocia a zeleniny (25,5 %), v spracovaní a konzervovaní mäsa a mäsových produktov (17,6 %), vo výrobe piva a sladu (5,6 %) a v odbore destilovania, úpravy a miešania alkoholu (5,0 %).

Celkový majetok klesol len spracovaní a konzervovaní rýb, kôrovcov a mäkkýšov (46,1 %), v odbore výroby a prípravy krmív pre zvieratá (11,5 %), vo výrobe rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (9,6 %), vo výrobe mlynárskych a škrobových výrobkov (4,8 %) a v odbore ostatných potravinárskych výrob (0,1 %).

Pre informáciu uvádzame, že podľa rezortných štatistických výsledkov (výkaz Potrav MPRV SR) dosiahlo 385 podnikov potravinárskeho priemyslu za rok 2015 kladný výsledok hospodárenia 93,0 mil. €, čo oproti roku 2014 bolo o 7,5 % menej (7,5 mil. €). Výnosy v objeme 3 922 mil. € prevyšovali náklady 3 829 mil. €. Z celkového počtu podnikov bolo 70,1 % ziskových a vytvorili zisk 129 mil. €, ktorý sa medziročne znížil.

Graf č. 8

- 1 Spracovanie a konzervovanie mäsa a mäsových produktov
 - 2 Spracovanie a konzervovanie rýb, kôrovcov a mäkkýšov
 - 3 Spracovanie a konzervovanie ovocia a zeleniny
 - 4 Výroba rastlinných a živočíšnych olejov a tukov
 - 5 Výroba mliečnych výrobkov
 - 6 Výroba mlynárskych výrobkov a škrobových výrobkov
 7. Výroba pečiva a múčnych výrobkov
- Prameň: Prod 3-04, CD MPRV SR, NPPC-VÚEPP,
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

- 8 Výroba kakaa, čokolády a cukrovínok
- 9 Výroba a príprava krmív pre zvieratá
- 10 Destilovanie, úprava a miešanie alkoholu
- 11 Výroba vína
- 12 Výroba piva a sladu
- 13 Výroba nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd
14. Odbor ostatných potravinárskych výrob

Podrobnejšie údaje o ekonomike potravinárskeho priemyslu sú v tabuľkách 13 - 15 v prílohe 10.

3. Výroba a agropotravinársky trh

3.1. Hrubá poľnohospodárska produkcia

Podľa predbežných údajov za rok 2015 klesla v medziročnom porovnaní hodnota hrubej poľnohospodárskej produkcie, vyjadrená v bežných cenách, o 11,0 % v dôsledku poklesu tak rastlinnej produkcie o 14,1 %, ako aj živočíšnej produkcie o 6,5 %. V štruktúre hrubej poľnohospodárskej produkcie vzrástol podiel živočíšnej produkcie (2,1 p. b.), ktorý dosiahol 42,6 %. Prevažoval podiel hrubej rastlinnej produkcie, ktorý medziročne klesol o 2,1 p. b. na úroveň 57,4 %.

Hrubá poľnohospodárska produkcia, ocenená v stálych cenách roku 2010 klesla o 9,1 %, pričom rastlinná produkcia klesla o 13,5 % a živočíšna produkcia o 1,9 %. V stálych cenách štruktúra rastlinnej a živočíšnej produkcie bola rovnaká ako pri bežných cenách, pričom rastlinná produkcia klesla o 3,0 p. b. na 59,1 % a živočíšna produkcia vzrástla o 3,0 p. b. na úroveň 40,9 %.

Vývoj hrubej poľnohospodárskej produkcie v mil. €

Tabuľka 15

Hrubá poľnohospodárska produkcia	2014	2015**	Index 2015/2014	Štruktúra v %	
				2014	2015
Hrubá poľnohospodárska produkcia v bežných cenách	2 202,6	1 959,8	89,0	100,0	100,0
z toho : rastlinná	1 309,5	1 124,4	85,9	59,5	57,4
živočíšna	893,1	835,4	93,5	40,5	42,6
Hrubá poľnohospodárska produkcia v stálych cenách roku 2010	2 004,3	1 821,5	90,9	100,0	100,0
z toho : rastlinná	1 245,3	1 077,0	86,5	62,1	59,1
živočíšna	759,0	744,5	98,1	37,9	40,9

Prameň: ŠÚ SR, vyžiadané údaje, prepočty NPPC - VÚEPP

** pozn.: 2. odhad 2015

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Prehľad o komoditnej štruktúre poľnohospodárskej produkcie v bežných cenách v rokoch 2014 a 2015 je uvedený v tabuľke 16 v prílohe 10.

3.1.1. Rastlinná výroba

V roku 2015 výmera osiatej plochy poľnohospodárskymi plodinami medziročne klesla o 0,7 % (8,9 ha tis.) na 1 350,2 tis. ha, a tým klesol podiel na využívanej poľnohospodárskej pôde v SR o 0,4 p. b. na 70,3 %.

Výmera obilnín klesla medziročne o 3,4 % na 759,9 tis. ha, pričom sa znížili najmä pestovateľské plochy raže o 20,1 % na 12,1 tis. ha a kukurice na zrno o 10,2 % na 197,2 tis. ha (k 20. 5. 2015). Výmera pšenice medziročne klesla o 0,2 % na 379,4 tis. ha, pričom došlo k poklesu výmery ozimnej pšenice o 3,3 % a nárastu výmery pšenice jarnej o viac ako 100 % na 22,2 tis. ha. Výmera jačmeňa medziročne vzrástla o 1,3 % na 140,7 tis.

ha, ale výmera sladovníckeho jačmeňa klesla o 3,2 % na 58,1 tis. ha. Podobný vývoj bol pri ovse, keď jeho výmera vzrástla medziročne o 5,9 % na 17,4 tis. ha. V roku 2015 klesol osev ostatných obilnín o 18,1 % na 13,1 tis. ha a v rámci nich sa znížila výmera triticales medziročne o 16,7 % na 10,8 tis. ha.

Výmera olejnín sa medziročne zvýšila o 1,6 % na 247,4 tis. ha. Pestovateľská výmera oboch najvýznamnejších olejnín (repka, slnečnica) v roku 2015 medziročne klesla, a to repka o 4,2 % na 120,4 tis. ha a slnečnica o 1,7 % na 75,8 tis. ha. Výmera horčice zostala na úrovni predchádzajúceho roka, 2,6 tis. ha. Opätovne, sa medziročne zvýšila plocha maku, o 53,0 % na 2,6 tis. ha, čo súvisí s priaznivým vývojom producentských cien od roku 2012. Výraznejšia zmena nastala pri sóji, ktorej pestovateľské plochy sa medziročne zvýšili o 30,8 % na 43,7 tis. ha. Výmera ľanu olejného klesla o 2,7 % a výmera ostatných olejnín o 43,0 % na 0,8 tis. ha.

V roku 2015 sa výmera **strukovín na zrno** medziročne zvýšila o 71,8 % na 10,6 tis. ha. Plochy **jedlých strukovín** sa medziročne zvýšili o 36,7 % na 3,9 tis. ha, z toho hrachu o 37,4 % na 3,4 tis. ha. **Plochy kŕmnych strukovín** sa zvýšili o 101,8 % na 6,7 tis. ha, z toho hrachu kŕmneho o 110,2 % na 4,5 tis. ha. Pestovateľské plochy fazule klesli o 0,7 % na 61 ha. Výmera šošovice medziročne vzrástla o 45,7 % na 400 ha. Hlavnou príčinou znižovania plôch strukovín je rizikovosť pestovania z dôvodu nestáleho počasia, kolísania úrod, zvyšovania nákladov a cenovej nestability.

V roku 2015 pestovateľské plochy **zemiakov** medziročne klesli o 12,3 % na 8,1 tis. ha, z toho výmera skorých zemiakov klesla o 15,5 % na 768,7 ha. Medziročne bolo do množenia prihlásených o 3,6 % zemiakov menej, ale uznaných hektárov bolo o 1,6 % viac. Záujem domácich producentov o pestovanie zemiakov klesá. Vývoj plôch zemiakov na Slovensku dlhodobo ovplyvňuje rizikovosť pestovania z hľadiska zmien počasia počas vegetačného obdobia, klesajúca spotreba obyvateľov, ekonomika výroby a dovoz.

Kŕmne okopaniny v roku 2015 medziročne klesli o 40,6 % na 0,3 tis. ha, z toho kŕmnej tekvice o 66,3 % na 25,4 ha.

Výmera objemových krmovín pestovaných na ornej pôde klesla o 8,4 % na 243,1 tis. ha. Z toho výmera **jednoročných krmovín** klesla o 1,1 %, výmera kukurice na zeleno a siláž sa zvýšila o 2,0 %. Znížila sa i výmera **viacročných krmovín** o 12,5 % na 147,1 tis. ha, na čom sa podieľali najmä ďatelinové a lucernotrávne miešanky, ktorých výmera klesla o 32,3 % na 24,7 tis. ha. Výmera ďateliny červenej sa zvýšila o 16,6 % na 6,1 tis. ha, naopak výmera cukrovej repy medziročne klesla o 3,1 % na 21,4 tis. ha.

V roku 2015 sa opäť zvýšili pestovateľské plochy **koreninových a liečivých rastlín** o 18,7 % na 2,8 tis. ha. Z celkovej výmery tvorili liečivé rastliny 94,6 % a ich výmera sa medziročne zvýšila o 19,2 %. Výmera papriky koreninovej sa medziročne zvýšila o 72,4 % na 78,5 ha.

Zmeny v pestovateľských plochách jednotlivých plodín sa prejavili na štruktúre celkového osevu. Podiel výmery hustosiatych obilnín medziročne klesol o 0,6 % na 560,4 tis. ha. Znížil sa podiel výmery obilnín spolu o 1,6 p.b. na 56,3 %, pričom podiel pšenice sa zvýšil o 1,0 p. b. na 28,1 % a podiel jačmeňa o 0,2 p.b. na 10,2 %. Klesla výmera kukurice na zrno, jej podiel na celkovom oseve klesol o 1,6 p. b. na 14,6 % a výmera raže klesla o 0,2 p. b. na 0,9 %. Pri objemových krmivách klesol podiel výmery o 1,5 p.b. na 18,0 %.

Podiel výmery olejnin sa zvýšil o 0,4 p. b. na 18,3 %, pričom podiel repky aj slnečnice medziročne klesol. Podiel cukrovej repy sa nezmenil (1,6 %), zvýšil sa podiel strukovín na zrno a mierne i podiel zeleniny konzumnej. Opäť sa znížil podiel zemiakov na 0,6 %.

Štruktúra osevu hlavných plodín na osiatej pôde

v %

Tabuľka 16

Plodina	Skutočnosť		Rozdiel
	2014	2015	2015-2014
Obilniny spolu	57,9	56,3	-1,6
z toho: pšenica	28,0	28,1	0,1
jačmeň	10,2	10,4	0,2
kukurica na zrno	16,2	14,6	-1,6
raž	1,1	0,9	-0,2
Cukrová repa technická	1,6	1,6	0,0
Zemiaky	0,7	0,6	-0,1
Olejniný spolu	17,9	18,3	0,4
z toho: repka olejná	9,3	8,9	-0,4
slnečnica	5,7	5,6	-0,1
Strukoviny na zrno	0,5	0,8	0,3
Objemové krmoviny na o.p.	19,5	18,0	-1,5
Zelenina konzumná*	0,5	0,6	0,1

Prameň: Súpis plôch osiatych poľnohospodárskymi plodinami, ŠÚ SR, * na ornej pôde, bez odhadu za domáce záhradky

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Intenzitu výroby poľnohospodárskych plodín z 1 ha a tým i produkciu v roku 2015 negatívne ovplyvnila suchá jar a nadpriemerne horúce leto. **Úroda zrnín** spolu z 1 ha medziročne klesla o 16,1 % na 5,05 t/ha, z toho obilnín o 15,9 % na 5,08 t/ha. Kukurica na zrno medziročne klesla o 42,2 % na 4,85 t/ha, z toho škrobárenská kukurica klesla až o 48,0 % na 5,2 t/ha. Úroda raže sa znížila o 1,9 % na 3,60 t/ha, jačmeňa o 1,8 % na 4,78 t/ha, z toho sladovníckeho o 0,2 % na 5,12 t/ha. Z ostatných obilnín úroda triticales klesla o 5,0 % na 3,61 t/ha. Produkcia ovsu sa zvýšila o 7,5 % na 2,71 t/ha a produkcia pšenice o 0,9 % na 5,51 t/ha, z toho potravinárska o 3,1 % na 6,05 t/ha.

Pri olejninách klesla úroda **z 1 hektára** o 24,8 % na 2,30 t/ha, z toho repky o 24,60 % na 2,69 t/ha, slnečnice o 11,8 % na 2,31 t/ha a sóje až o 43,5 % na 1,43 t/ha.

Mimoriadne teplo a sucho sa podpísalo aj na úrodnosti **zemiakov**, ktorá medziročne klesla o 8,7 % na 17,93 t/ha, z toho skorých o 9,4 % na 17,69 t/ha.

Pri viacročných krmovinách pestovaných na ornej pôde úrodnosť klesla o 9,4 % na 4,07 t/ha, jednoročných o 24,9 % na 22,27 t/ha, pri cukrovej repe o 19,7 % na 56,01 t/ha, papriky koreninovej o 14,2 % na 1,45 t/ha, pri liečivých rastlinách o 56,7 % na 1,42 t/ha a pri cibuli o 22,5 % na 23,97 t/ha.

Úrodnosť **strukovín na zrno** sa medziročne zvýšila o 11,3 % na 2,65 t/ha, z toho jedlých o 23,5 % na 3,15 t/ha a kŕmnych o 6,2 % na 2,38 t/ha.

Úrodnosť **špargle** sa zvýšila o 21,9 % na 3,68 t/ha a úrodnosť **muštového hrozna** o 30,1 % na 5,75 t/ha.

V roku 2015 klesla **produkcia zrnín** o 18,9 % na 3 832,5 tis. ton. Z toho **produkcia obilnín** tvorila 99,3 % a medziročne klesla o 19,2 % na 3 805,7 tis. ha, z toho produkcia kukurice na zrno o 48,8 % na 929,2 tis. ton, raže o 22,2 % na 41,6 tis. ton, jačmeňa o 1,1 % na 668,6 tis. ton a triticale o 22,1 % na 38,5 tis. ton. Na poklese produkcie raže sa podieľal, okrem poklesu úrodnosti, aj pokles zberových plôch medziročne o 20,6 %, najmä raže ozimnej a na produkcii kukurice najmä pokles úrodnosti z 1 ha.

Produkcia **olejnín** sa znížila o 23,8 % na 563,0 tis. ton, z toho repky o 28,6 % na 320,6 tis. ton, horčice o 21,0 % na 1,2 tis. ton, sóje o 26,0 % na 62,1 tis. ton a slnečnice o 13,2 % na 174,3 tis. ton. Zvýšila sa produkcia maku o 48,2 % na 2,7 tis. ton, na čom sa podieľalo najmä zvýšenie zberových plôch o 49,9 % a produkcia ľanu olejného o 23,7 %.

Pokles zberových plôch o 11,0 % a úrodnosti z 1 ha sa prejavil na medziročnom poklese produkcie **zemiakov** o 19,1 % na 144,6 tis. ton, pričom produkcia skorých zemiakov klesla o 23,9 % aj v dôsledku poklesu zberových plôch o 15,9 %.

Produkcia **cukrovej repy** sa z dôvodu poklesu zberových plôch o 19,7 % medziročne znížila o 22,2 % na 1 205,5 tis. ton.

Produkcia **krmovín na ornej pôde** medziročne klesla pri viacročných o 23,2 % a jednoročných o 24,4 %. Znížila sa i produkcia kŕmnych okopanín, o 40,0 % a kukurice a jej zmesí na zeleno a siláž o 22,8 %.

Zvýšenie úrodnosti a zberových plôch až o 66,5 % sa prejavilo na zvýšení produkcie **strukovín na zrno** o 85,4 % na 26,8 tis. ton. Produkcia hrachu siateho vzrástla o 93,5 % na 23,4 tis. ton a na celkovej produkcii strukovín na zrno sa hrach podieľal 87,2 %.

V roku 2015 sa v registrovaných sadoch urodilo 53,8 tis. ton **ovocia**, t. j. o 3,5 % menej ako v roku 2014. Klesla produkcia jabĺk o 4,6 % na 16,3 tis. ton, marhúľ o 36,2 % na 0,3 tis. ton, sliviek o 7,1 % na 2,2 tis. ton a čerešní o 3,4 % na 0,9 tis. ton. Výrazne sa zvýšila produkcia hrušiek o 73,9 % na 0,6 tis. ton.

Napriek zvýšeniu výmery zberovej plochy **konzumnej zeleniny** pestovanej na ornej pôde vrátane záhradiek o 2,0 % na 28 635 ha sa produkcia medziročne znížila o 5,0 % na 309,8 tis. ton. Produkcia kapusty sa znížila o 22,1 % na 53,5 tis. ton, rajčiakov klesla o 2,8 % na 49,7 tis. ton a cibule o 10,2 % na 37,2 tis. ton

Na zvýšení produkcie **muštového hrozna** o 30,0 % na 49,7 tis. ton sa podieľalo zvýšenie priemerných hektárových úrod ako dôsledok priaznivého počasia pre hrozno počas vegetačného obdobia.

Zberové plochy a hektárové úrody hlavných plodín

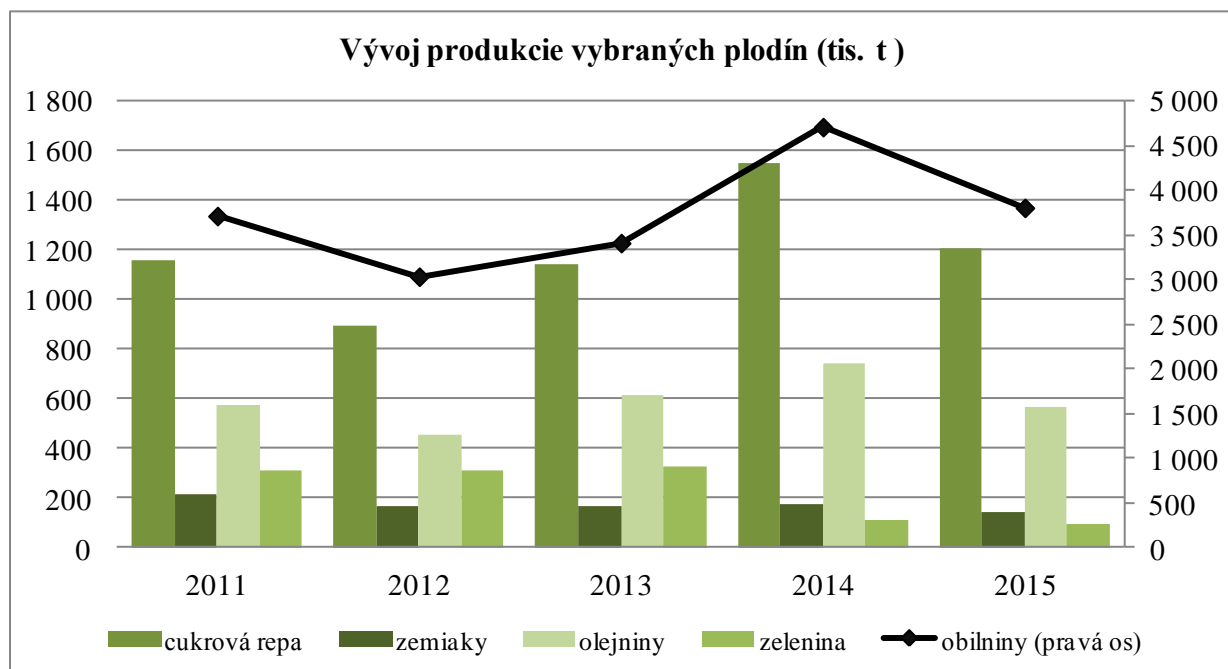
Tabuľka 17

Plodina	Zberové plochy v tis. ha			Hektárové úrody v t.ha ⁻¹		Index
	2014	2015	2015/2014	2014	2015	2015/2014
Obilniny spolu	779,0	749,2	96,2	6,04	5,08	84,1
z toho: pšenica	379,3	377,9	99,6	5,46	5,51	100,9
jačmeň	138,8	140,0	100,8	4,87	4,78	98,2
kukurica	216,2	191,4	88,6	8,39	4,85	57,8
Cukrová repa tech.	22,2	21,5	96,9	69,79	56,01	80,3
Zemiaky	9,1	8,1	88,6	19,64	17,93	91,3

Olejniný spolu	241,7	244,3	101,1	3,06	2,3	75,2
z toho: repka olejná	125,6	119,3	95,0	3,57	2,69	75,4
slničnica	76,6	75,4	98,4	2,62	2,31	88,2
sója	33,2	43,4	130,5	2,53	1,43	56,5
Strukoviny na zrno sp.	6,1	10,1	166,5	2,38	2,65	111,3
Kŕmne okopaniny	0,4	0,3	88,5	30,05	20,37	67,8
Ovocie*	4,7	4,6	97,9	11,77	12,02	102,1
z toho: jablká	2,6	2,4	92,3	18,96	19,50	102,8
broskyne	0,4	0,4	100,0	4,62	5,20	112,6
slivky	0,5	0,6	120,0	4,60	4,00	87,0
marhule	0,2	0,2	100,0	2,25	1,50	66,7
Zelenina konzumná**	7,1	7,9	111,0	-	-	-
z toho: rajčiaky	0,5	0,6	120,0	42,33	34,00	80,3
kapusta ***	0,5	0,4	76,7	34,90	25,54	73,2
cibuľa	0,8	0,7	87,5	30,92	23,97	77,5
mrkva	0,2	0,3	155,9	28,04	32,38	115,5
Mušťové hrozno	8,7	8,6	99,3	4,42	5,75	130,1

Prameň: ŠÚ SR, ÚKSÚP, *údaje za ovocné sady, ** kapusta = biela a červená spolu, *** zelenina na ornej pôde
Poznámka: Výpočet indexov je zo zaokrúhlených čísiel
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 9

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Produkcia hlavných plodín

v tis. t, index v %

Tabuľka 18

Plodina	Skutočnosť		
	2014	2015	Index 2015/2014
Obilniny spolu	4 708,3	3 805,7	80,8
z toho: pšenica	2 072,4	2 082,1	100,5
jačmeň	675,9	668,6	98,9
kukurica na zr.	1 814,1	929,2	51,2
Cukrová repa tech.	1 550,2	1 205,5	77,8
Zemiaky	178,8	144,6	80,9
Olejníny spolu	738,7	563,0	76,2
z toho: repka olejná	448,9	320,6	71,4
slničnica	200,7	174,3	86,8
sója	83,9	62,1	74,0
Strukoviny na zrno spolu	14,5	26,8	185,4
kŕmne okopaniny	10,5	6,3	60,0
Ovocie*	55,8	53,8	96,4
z toho: jablká	48,5	46,3	95,5
broskyne	2,0	2,1	106,6
slivky	2,4	2,2	91,7
marhule	0,4	0,3	75,0
Zelenina	108,3	93,0	85,9
Z toho: rajčiaky	21,5	19,5	90,7
kapusta**	16,3	9,8	60,1
cibuľa	24,2	16,9	69,8
mrkva	6,5	10,1	155,4
Mušťové hrozno	38,2	49,7	130,0

Prameň: ŠÚ SR, ÚKSÚP

*údaje za ovocné sady, ** kapusta = biela a červená spolu

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Jeseň v roku 2014 bola teplotne nadpriemerná s dostatkom zrážok, čo priaznivo vplývalo na založenie a vývoj porastov ozimných plodín. Zima 2014-15 sa vyznačovala premenlivým počasím z hľadiska teplôt i výskytu atmosferických zrážok. Relatívne veľmi teplé počasie počas zimy spôsobilo skrátenie vegetačného obdobia a skorší nástup vegetácie. V mesiacoch apríl a máj sa striedalo chladné počasie s teplom a s výnimkou Oravy a Kysúc bol už koncom apríla nedostatok vlhky. Počas prvej polovice júna prevládalo suché a teplé počasie, ktoré vystriedalo ochladenie s búrkami a zrážkovou činnosťou. Atmosferických zrážok sa počas prvej a druhej júlovej dekády vyskytlo málo, čo urýchlilo žatvu hustosiatych obilnín, ktorých úroda v niektorých regiónoch dosiahla i nadpriemernú úroveň. Horšia situácia, z hľadiska vplyvu počasia na úrodu bola pri cukrovej repe, repke, zemiakoch, sóji, kukurici na zrno, ovocí, kde vlhový deficit výraznejšie ovplyvnil úrodu.

Ponuka a dopyt po rastlinných komoditách

Vývoj ponuky hlavných agropotravinárskych komodít sa v roku 2015 odvíjal predovšetkým od dosiahnutej úrody, ktorá sa vo väčšine komodít medziročne znížila. Pomerne vysoký zostatok zdrojov z predchádzajúceho roka, dovoz a nová úroda vytvorili dostatočné zdroje pre marketingový domáci agropotravinársky trh a vývoz 2015-16.

Najviac prevyšovala ponuka dopyt pri obilninách (30,5 %), z toho pri pšenici o 27,3 %, kukurici na zrno o 31,6 %, jačmeni o 20,5 %, ovse o 118,4 % a pri raži o 104,9 %. Výrazné zvýšenie produkcie strukovín a následne celkových zdrojov strukovín o 72,9 % prispelo k prevýšeniu ponuky nad dopytom o 45,2 %. Pri repke, slnečnici, zemiakoch, ovocí a zelenine sa ponuka vyrovnala dopytu. Sebestačnosť Slovenska sa zvýšila pri strukovinách na 195,3 % (o 80,1 p. b.) a z obilnín pri pšenici na 212,8 % (o 20,6 p. b.), pri ovse o 6,9 p. b. na 159,9 %. Pri raži sebestačnosť klesla na 95,6 % (o 37,2 p. b.), pri zelenine na 79,5 % a zemiakoch na 56,8 %. Ponuka vína sa medziročne zvýšila o 8,2 %, čo sa prejavilo na zvýšení sebestačnosti pri víne na 36,6 % (o 7,5 p. b.).

V cukrovarníckej kampani 2014/15 sa dosiahla vysoká hektárová úroda 69,79 ton. Produkcia dosiahla najvyšší objem od vzniku SR, a to 1 550,22 tis. ton. Z tohto množstva sa vyrobilo 213,3 tis. ton cukru, čo bolo medziročne viac o 23,6 %. V roku 2015/16 bola dosiahnutá produkcia repy v objeme 1 205,5 tis. ton a vyrobilo sa z nej 175,1 tis. ton cukru.

Ponuka obilnín bola pre potravinárske a kŕmne použitie na našom trhu dostatočná. Na celkovej ponuke obilnín sa najviac podieľala pšenica 45,0 %, kukurica 34,1 % a jačmeň 15,5 %. Medziročne sa zvýšil podiel pšenice o 4,7 p.b. a jačmeňa o 1,0 p.b., ale klesol podiel pri kukurici o 6,3 p. b. Medziročne sa zvýšila ponuka obilnín spolu o 3,4 %, pšenice o 15,5 %, jačmeňa o 10,8 %, raže o 7,5 %, ovsa o 32,2 %, ostatných obilnín o 12,5 %. Znížila sa iba ponuka kukurice na zrno o 12,8 %.

Objem potravinárskej spotreby obilnín sa medziročne zvýšil o 4,0 %, na čom sa podieľalo najmä zvýšenie spotreby ovsa a kukurice. Najväčší pokles spotreby sa odhaduje pri jačmeni. V dôsledku pretrvávajúcej nepriaznivej situácie v živočíšnej výrobe klesla medziročne spotreba kŕmnych obilnín o 11,3 %, a to najmä pšenice. Ostatná spotreba predstavovala na celkovej spotrebe 22,2 % a klesla iba o 0,1 p. b. Išlo najmä o spotrebu kukurice a pšenice na energetické účely, na čom sa kukurica podieľala 57,7 %. Odhaduje sa, že celkovo sa zvýši dopyt po obilninách o 8,3 %.

V hospodárskom roku 2014/15 sa urodilo rekordných 448,9 tis. ton repky pri hektárovej úrode 3,57 ton. V roku 2015/16 bola produkcia repky 320,6 tis. ton, medziročne sa znížila o 28,6 %. Hektárová úroda bola nižšia o 24,6 %, dovoz klesol o 62,3 % na 10,2 tis. ton. V dôsledku pretrvávajúcej nízkej kapacity na spracovanie repky na Slovensku sa predpokladá, že sa v SR využije 66,1 % produkcie, z toho sa 96,7 % použije na výrobu bionafty. Produkcia slnečnice v roku 2014/15 bola na úrovni 200,7 tis. ton. V roku 2015/16 sa jej vyprodukovalo 174,3 tis. ton (o 13,2 % menej) pri hektárovej úrode 2,31 ton. Na domácu spotrebu sa použije 5,7 %, zvyšok sa vyvezie.

Výrazné zvýšenie produkcie strukovín na zrno sa prejavilo na zvýšení ich celkovej ponuky až o 72,9 %, čo umožnilo vzhľadom na pomerne nízku spotrebu na domácom trhu

zvýšenie ich vývozu. Najviac sa zvýšila ponuka hrachu (o 93,5 %), ktorý bol v minulosti našim významným vývozným artiklom.

Ponuka a dopyt základných poľnohospodárskych výrobkov v SR v hospodárskom roku 2015-2016 (predbežné údaje) Tabuľka 19

Druh výrobku	MJ	Ponuka	Dopyt	Rozdiel	Produkcia **	Spotreba	Podiel produkcie k spotrebe (%)
Obilniny spolu	tis. t.	5 726	4 671	1 054	4 708	2 764	170,3
z toho: pšenica	tis. t.	2 325	2 111	215	2 072	1 099	188,7
jačmeň	tis. t.	833	692	141	676	482	140,3
kuk. na zrno	tis. t.	2 290	1 687	603	1 814	1 079	168,2
Repka olejná	tis. t.	479	479	0	449	210	213,7
Slnečnica	tis. t.	210	210	0	201	10	2 007,0
Zemiaky*	tis. t.	357	357	0	179	257	69,7
Strukoviny	tis. t.	28	21	8	14	13	113,3
Ovocie spolu ***	tis. t.	150	150	0	67	103	65,0
Zelenina	tis. t.	582	582	0	326	377	86,5
Víno	tis. hl	1 361	1 000	361	347	722	48,1

Poznámka: *statistický údaj o zásobách sa nevyskytuje

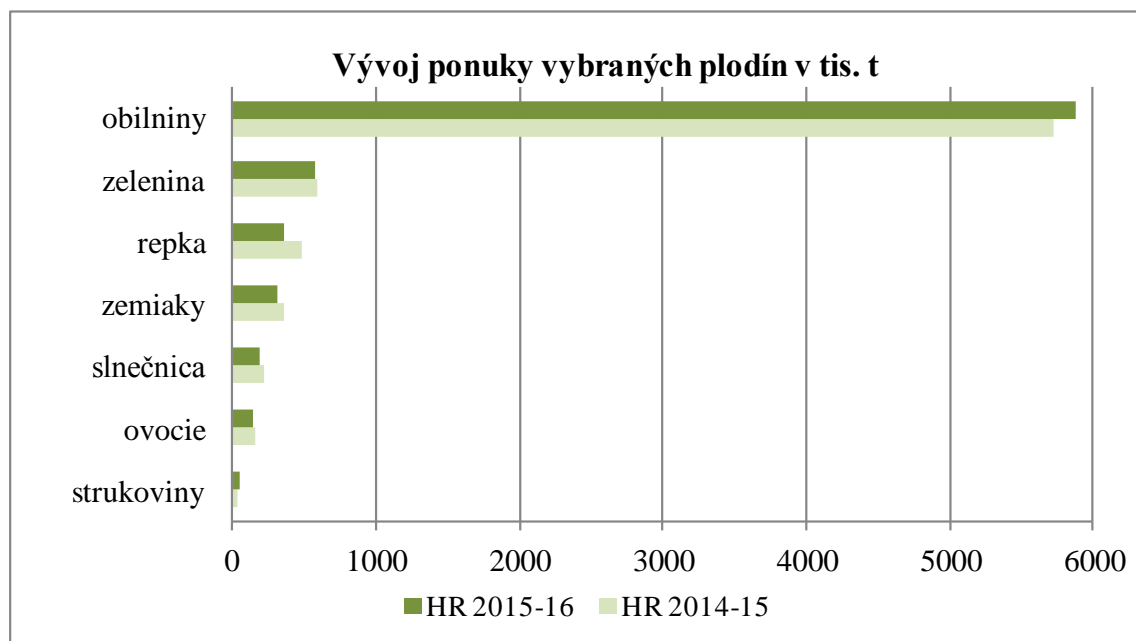
**skutočnosť

***jedná sa o ovocie mierneho pásma

Prameň: Komoditné situačné a výhľadové správy, NPPC -VÚEPP Bratislava, ÚKSUP

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 10

Prameň: Komoditné situačné a výhľadové správy, NPPC -VÚEPP Bratislava

Poznámka: HR – hospodársky rok

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

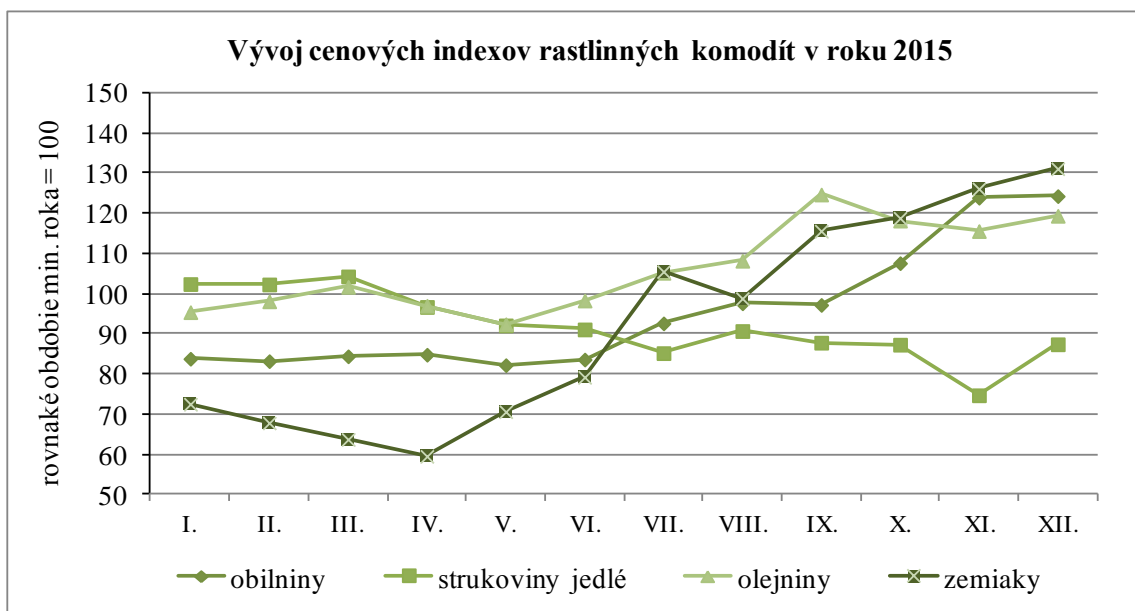
Vývoj cien

Ceny komodít rastlinnej výroby (bez ovocia a zeleniny) sa v roku 2015 v porovnaní s predchádzajúcim rokom mierne zvýšili (0,4 %). Vývoj cien komodít v rastlinnej výrobe bol ovplyvnený najmä rastom cien olejnín (10,7 %), pričom ceny semena slnečnice boli vyššie o 23,4 % a repky olejnej o 7,2 %. Ceny semena slnečnice sa dostali nad úroveň cien predchádzajúceho roka už na začiatku roka 2015, pričom najvýraznejšie rástli v druhom polroku 2015. Okrem cien olejnín medziročne rástli aj ceny skorých zemiakov (7,8 %) a ceny kukurice na zrno (2,8 %). Naopak ceny neskorých konzumných zemiakov klesli o 14,5 %, pričom v poslednom štvrtroku 2015 sa dostali nad úroveň priemernej ceny predchádzajúceho roka. Ceny cukrovej repy klesli v porovnaní s rokom 2014 o 12,1 %. Okrem cien neskorých zemiakov a cukrovej repy klesli aj ceny hrachu (11,7 %) a obilnín o 2,2 %.

Ceny zeleniny medziročne klesli o 1,8 %. Najvýraznejšie klesli ceny červenej dyne (9,9 %) a cibule bez vňate (7,7 %). Nižšie boli aj ceny rajčiakov (5,3 %), uhoriek nakladačiek (5,8 %), zeleninovej papriky (3,6 %) a ceny kalerábu s vňaťou, zeleru bez vňate, šalátových uhoriek klesli o 1-2,8 %. Klesanie cien zeleniny zmiernil rast ceny karotky a mrkvy (9,1 % -14,7 %), petržlenu (4,8 %-8,1 %) a ostatnej zeleniny, ktorej ceny sa medziročne zvýšili od 0,4 %-3,5 %.

Ceny ovocia, orechov a korenín sa medziročne mierne zvýšili (0,4 %). Mierny nárast cien ovocia, orechov a korenín v priemere ovplyvnil najmä rast cien stolového hrozna (15,1 %) a čerešní (14,5 %). Rástli aj ceny sliviek (8,4 %) a jahôd (5,1 %). Klesli ceny jabĺk (5,2 %), broskýň (4,3 %), marhúľ (2,1 %) a hrušiek (0,6 %). Najvýraznejšie klesli ceny koreninovej papriky a nespracovaného korenia (33,1 %).

Graf 11

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Vývoj zberových plôch, ha úrod a produkcie uvádzajú tabuľky 17 - 18 v prílohe 10.

Produkcia rastlín založená na GMO

Pestovanie geneticky modifikovaných rastlín v poľnohospodárskej výrobe sa na Slovensku riadi zákonom č. 184/2006 Z. z., v znení neskorších predpisov a jeho

vykonávacou vyhláškou č. 69/2007 Z. z. Kontrolou dodržiavania zákonných požiadaviek pestovania autorizovaných geneticky modifikovaných rastlín a ich koexistencie s konvenčnými a ekologicky pestovanými biologicky príbuznými druhmi je poverený Ústredný kontrolný a skúšobný ústav poľnohospodársky v Bratislave.

Podľa MPRV SR, v roku 2015 celková plocha osiata jedinou autorizovanou geneticky modifikovanou kukuricou MON 810 rezistentnou voči vijačke kukuričnej (*Ostrinia nubilalis*) predstavovala 104,07 ha. Kukurica sa pestovala v okresoch Sobrance (97,28 ha) a Piešťany (6,79 ha).

Na druhej strane Všeobecný súd Európskej únie **zrušil** rozhodnutia Komisie o povolení na uvedenie **geneticky modifikovaného zemiaka** línie EH92-527-1 (Amflora) na trh z dôvodu podstatného porušenia procesných povinností Európskou komisiou.

Plocha osiata geneticky modifikovanou kukuricou v Európskej únii je aj naďalej zanedbateľná v porovnaní s konvenčným a ekologickým poľnohospodárstvom. V roku 2015, GM kukuricu pestovalo, rovnako ako v minulom roku, 5 krajín na ploche 116 870 ha, čo v medziročnom porovnaní predstavuje pokles o 18 %. Takmer 92 % všetkej GM kukurice sa dopestovalo len v jednej krajine – Španielsku, kde sa plocha v porovnaní s rokom 2014 znížila o 18 %. Plocha osiata geneticky modifikovanou kukuricou sa znížila i v Českej republike, Portugalsku a na Slovensku.

Plochy osiate geneticky modifikovanými plodinami v EÚ-27 v rokoch 2011-2015

v ha

Tabuľka 20

Krajina / plodina	2011	2012	2013	2014	2015
Kukurica Mon 810					
Španielsko	97 346	116 306	136 962	131 538	107 520
Portugalsko	7 723	9 278	8 278	:	6 000
Česká republika	5 091	3 053	2 561	1 754	997
Poľsko	3 000	3 000	0	0	0
Slovensko	760	189	100	411	104
Rumunsko	588	189	189	:	:
Zemiak Amfora	2011	2012	2013	2014	2015
Švédsko	16	0	0	0	0
Nemecko	2	0	0	0	0

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2016, USDA FAS

: - údaje nedostupné

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Celosvetová plocha osiata geneticky modifikovanými plodinami v roku 2015 predstavovala 179,7 mil. ha, čo bolo o 1,0 % menej ako v roku 2014. Viac ako 60 % svetovej populácie žijúcej v 28 krajinách (20 rozvojových, 8 priemyselne rozvinutých) pestuje biotechnologické plodiny. V roku 2015 18 mil. farmárov zasadilo biotechnologické plodiny, 90 % z nich boli malí, na zdroje chudobní farmári.

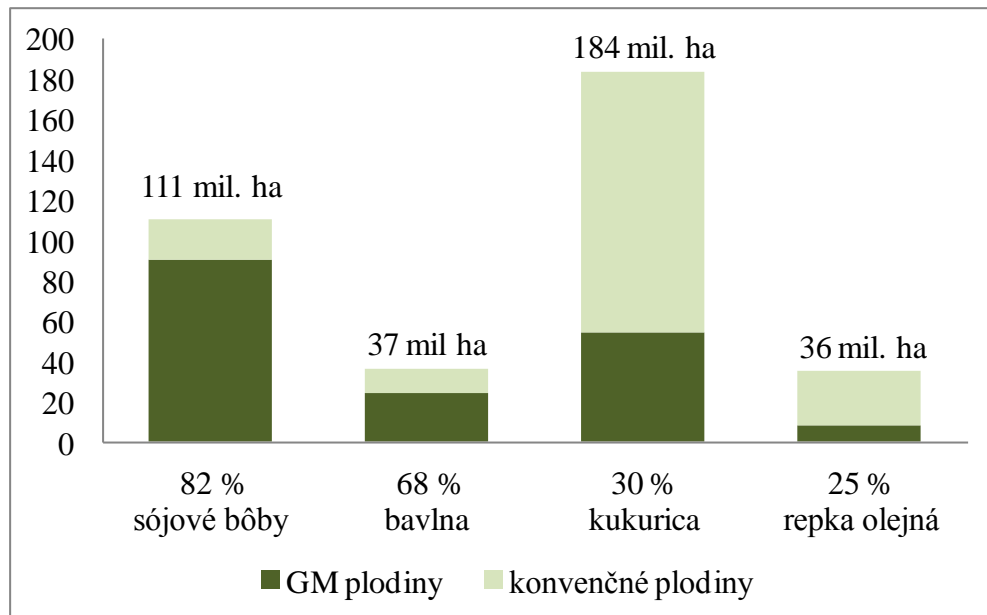
USA pestujú najviac geneticky modifikovaných plodín, pričom na 70,9 mil. ha pestujú až 9 rôznych plodín (kukurica, sójové bôby, bavlna, repka, cukrová repa, lucerna, papája, tekvica, zemiaky). Ďalšími významnými krajinami pestujúcimi geneticky modifikované plodiny sú Brazília (44,2 mil. ha) a Argentína (24,5 mil. ha), ktoré rovnako pestujú sójové bôby, kukuricu a bavlnu.

Medzi štyri hlavné geneticky modifikované plodiny patria sójové bôby, bavlna, kukurica a repka olejná.

Výmera hlavných štyroch GM plodín v roku 2014

% z celkovej celosvetovej produkcie

Graf 12

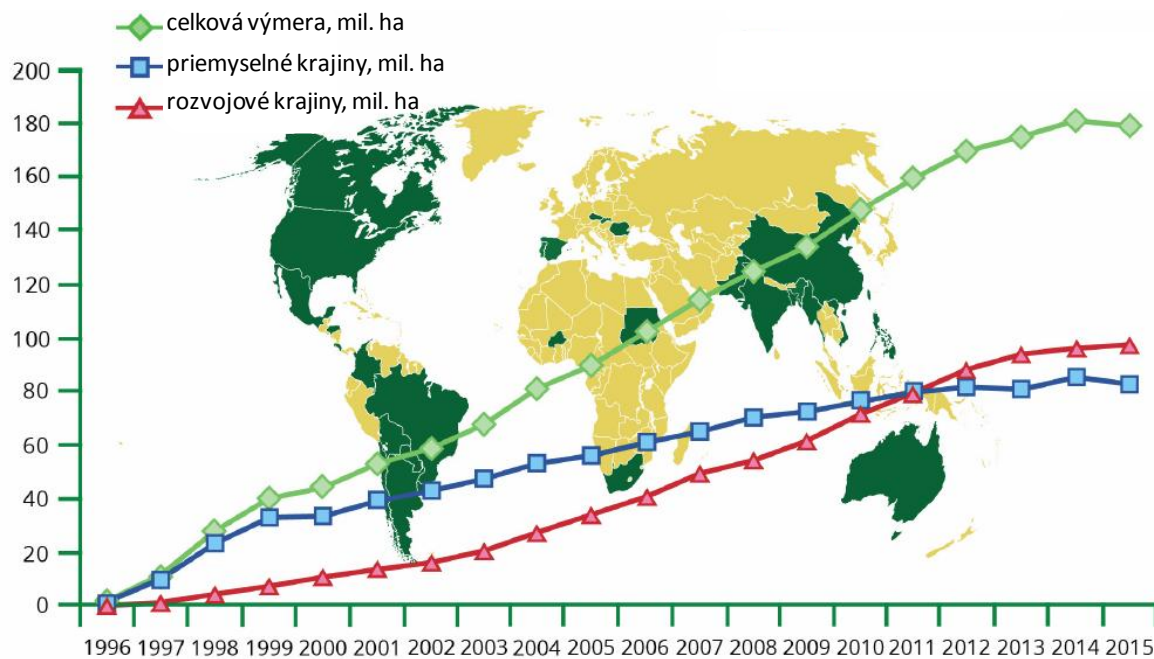

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2014
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Globálna výmera GM plodín v rokoch 1996 až 2015

v mil. ha

Graf 13

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2014
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Globálna výmera GM plodín v roku 2014 podľa jednotlivých krajín

Tabuľka 21

Poradie	Krajina	Plocha v mil. ha	Plodina
1.	USA	70,9	kukurica, sójové bôby, bavlna, repka, cukrová repa, lucerna, papája, tekvica, zemiaky
2.	Brazília	44,2	sójové bôby, kukurica, bavlna
3.	Argentína	24,5	sójové bôby, kukurica, bavlna
4.	India	11,6	bavlna
5.	Kanada	11,0	repka, kukurica, sójové bôby, cukrová repa
6.	Čína	3,7	bavlna, papája, topol
7.	Paraguaj	3,6	sójové bôby, kukurica, bavlna
8.	Pakistan	2,9	bavlna
9.	Juhoafrická republika	2,3	kukurica, sójové bôby, bavlna
10.	Uruguaj	1,4	sójové bôby, kukurica
11.	Bolívia	1,1	sójové bôby
12.	Filipíny	0,7	kukurica
13.	Austrália	0,7	bavlna, repka
14.	Burkina Faso	0,4	bavlna
15.	Mjanmarsko	0,3	bavlna
16.	Mexiko	0,1	bavlna, sójové bôby
17.	Španielsko	0,1	kukurica
18.	Kolumbia	0,1	bavlna, kukurica
19.	Sudán	0,1	bavlna
20.	Čile	<0,05	kukurica, sójové bôby, repka
21.	Honduras	<0,05	kukurica
22.	Portugalsko	<0,05	kukurica
23.	Vietnam	<0,05	kukurica
24.	Česko	<0,05	kukurica
25.	Rumunsko	<0,05	kukurica
26.	Slovensko	<0,05	kukurica
27.	Kostarika	<0,05	bavlna, sójové bôby
28.	Bangladéš	<0,05	baklažán

Prameň: ISAAA - International Service for the Acquisition of Agri-biotech Applications, 2016

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

3.1.2. Živočišna výroba

Počty hospodárskych zvierat, ich reprodukcia, produkcia a predaj živočišných výrobkov

V chove **hovädzieho dobytká** bol v roku 2015 zaznamenaný opätovný pokles počtu stavov. Medziročne klesol počet dobytká spolu, ako aj stavy kráv, pričom sa značne posilnili početné stavy dojčiacich kráv. Ku koncu roka 2015 bolo v SR 456,5 tis. ks hovädzieho dobytká, čo bolo medziročne o 7,0 tis. ks menej (1,5 %). Stavy kráv dosiahli počet 199,1 tis. ks, t. j. o 2,0 tis. ks (1,0 %) medziročne menej. Klesajúci trend stavov dojníc pokračoval aj v roku 2015, keď ich počet ku koncu roka dosiahol 140,0 tis. ks, t. j. o 4,7 tis. ks (3,2 %)

menej ako pred rokom. Naopak stavy dojčiacich kráv sa v priebehu roka výrazne zvýšili, ich počet vzrástol o 2,7 tis. ks (4,9 %) a na konci roka 2015 dosiahol 59,1 tis. ks. Podiel dojčiacich kráv na celkovom počte kráv vzrástol medziročne z 28,1 % na 29,8 %.

Vo výkrme hovädzieho dobytku bolo 46,4 tis. ks dobytku, čo bolo o 3,2 tis. ks (6,4 %) menej ako pred rokom. K výraznému poklesu počtov došlo vo všetkých hmotnostných kategóriách, s výnimkou hmotnostnej kategórie od 251 do 350 kg.

Ukazovatele reprodukcie základného stáda a reprodukčné vlastnosti dobytku sa medziročne prevažne zlepšili. Znížilo sa percento pripustených kráv a poklesol podiel preradených jalovic do stavu kráv, ale zároveň sa znížilo percento brakovania kráv, a stabilizoval sa úhyn kráv a teliat. Mierne sa zlepšili aj ukazovatele pôrodnosti. Vzrástol počet narodených teliat na 100 kráv a taktiež aj počet odchovaných teliat na 100 kráv o 0,2 ks. Priemerné denné prírastky hmotnosti dobytku vo výkrme sa medziročne znížili o 0,010 kg/KD a za rok dosiahli 0,745 kg na kus a deň. Pozitívny vývoj bol v mliekovej úžitkovosti, ktorá medziročne vzrástla o 227,9 kg (3,5 %) na 6 732,6 kg mlieka na dojniciu a rok.

Značné zvýšenie mliekovej úžitkovosti na dojniciu aj napriek poklesu priemerného počtu dojníc spôsobilo, že výroba kravského mlieka sa medziročne zvýšila o 8,7 tis. t (0,9 %) a dosiahla 957,4 tis. t. V priebehu roka 2015 prvovýrobcovia mlieka celkovo predali 893,5 tis. t kravského mlieka. Objem dodávok mlieka tvoril 864,6 tis. t (96,8 %) a priamy predaj 28,9 tis. t (3,2 %). Celkový predaj mlieka sa medziročne zvýšil o 24,1 tis. t (2,8 %). Objem dodávok sa medziročne zvýšil o 20,9 tis. t (2,5 %) a priamy predaj vzrástol až o 3,2 tis. t (12,4 %).

V roku 2015 sa z podnikov, zapísaných v Registri fariem ŠÚ SR, predalo 45 577 t ž. hm. jatočného hovädzieho dobytku, čo predstavuje medziročný pokles o 0,8 tis. t ž. hm. (1,7 %). Výrazne sa znížil predaj jatočných teliat, ktorých sa predalo len 16,4 tis. ks s celkovou hmotnosťou 1 374,5 t ž. hm., čo bolo až o 28,5 % menej ako v predchádzajúcom roku.

Na slovenských bitúnkoch sa v priebehu roka 2015 zabilo celkovo 31 317 ks jatočného hovädzieho dobytku, z čoho bolo 15 465 kráv, 1 197 teliat, 2 266 jalovic a 12 012 býkov. Celková jatočná hmotnosť zabitých zvierat bola 8 400 t. Medziročne počet zabití jatočného HD klesol až o 2 451 ks, čo predstavuje 439 t (pokles o 5,0 % jat. hm.). Súčasne sa, podľa údajov z Registra zvierat (CEHZ), v domácnostiach zabilo 9 396 ks dobytku, čo bolo 1 860 t jat. hm. Hrubá domáca produkcia v roku 2015 dosiahla úroveň 24 477 t hovädzieho mäsa, čo bolo až o 2 130 t (9,5 %) viac ako pred rokom.

Nepriaznivý vývoj nákupných cien v roku 2015 sa premietol do klesajúceho trendu v **chove ošípaných** na Slovensku. Podľa PS SR, š. p. k 31.12.2015 bol počet fariem so zaregistrovanými ošípanými 1 451 (pokles o 7,8 %) a z toho počet fariem so zaregistrovanými prasniciami 957 (pokles o 12,4 %).

Celkový počet ošípaných dosiahol 621,4 tis. ks a medziročne sa znížil o 8,1 tis. ks (1,3 %). Počet prasnic klesol až o 2,0 tis. ks (4,9 %) a dosiahol 38,2 tis. ks. Počet ošípaných vo výkrme a predvýkrme bol medziročne nižší o 2,6 tis. ks (o 0,6 %). Najvyšší stav ošípaných vo výkrme bol v 1. štvrtroku. Vo 4. štvrtroku 2015 došlo k medziročnému poklesu počtu

ošípaných vo výkrme v hmotnostnej kategórii do 20 kg, od 21 do 50 kg a v hmotnostnej kategórii od 81 do 110 kg.

Úžitkovosť sa mierne zhoršila. Kleslo pripúšťanie prasníc i prasničiek, ale zároveň sa zvýšil prevod prasničiek do stavu prasníc. Úhyn prasníc sa zvýšil zo 7,8 % v roku 2014 na 8,2 % v roku 2015. Rovnako brakovanie prasníc sa medziročne výrazne zvýšilo. Pozitívny vývoj bol hlavne v pôrodnosti. Aj vďaka zvýšeniu počtu vrhov na prasnicu mierne stúpol počet narodených prasiat na 1 prasnicu (0,07 ks), avšak mierne klesol počet narodených prasiat na jeden vrh. Znížil sa úhyn prasiatok. Zlepšenie úžitkovosti nastalo v priemerných denných prírastkoch vo výkrme a predvýkrme ošípaných, kde sa prírastok medziročne zvýšili o 0,018 kg na KD.

Predalo sa 81 482 t jatočných ošípaných v živej hmotnosti, t. j. o 3 922 t (o 5,1 %) viac ako v roku 2014. Z celkového predaného množstva tvorili prasnice 4,4 %. V roku 2015 sa na slovenských bitúnkoch zabilo 496 792 ks jatočných ošípaných v živej hmotnosti 56 994 t, čo predstavuje 45 241 t jat. hm. Z tohto množstva bolo 486 023 ks z výkrmu, čo predstavuje 97,8 % zo všetkých zabitých ošípaných, o živej hmotnosti 54 576 ton (95,8 % z celkovej hmotnosti). Medziročne sa zabilo až o 38,8 tis. ks (o 8,5 %) viac ošípaných, v jatočnej hmotnosti viac o 3 526 ton (8,5 %). Odhadované samozásobenie domácností bolo 10 687 ton jatočnej hmotnosti. Hrubá domáca produkcia, vďaka značnému exportu živých zvierat, dosiahla 79 431 t bravčového mäsa (pokles o 9,7 %). Dovoz živých zvierat sa na tejto produkcii podieľal len 20,8 % a vývoz až 50,3 %.

Počet hydiny spolu dosiahol 12 836 tis. ks, a vzrástol o 2,7 % (342,2 tis. ks). Z toho počet sliepok dosiahol 6 043,7 tis. ks, t.j. o 6,9 % (392,4 tis. ks) viac ako pred rokom. Podiel sliepok na celkovom počte hydiny sa zvýšil na 47,1 % (1,9 p. b.). Výrazne sa zvýšil počet moriek (6,5 %), ale aj kačíc (2,6 %) a kurčiat na výkrm (0,5 %). Medziročne sa znížili stavy husí (5,7 %) a hlavne kurčiat na chov (7,7 %).

Predalo sa 44 514,0 tis. ks hydiny, čo bolo medziročne viac o 2 823,2 tis. ks (6,8 %) a 95 295 t ž. hm. (4,2 %). Predaj kurčiat v tonách sa zvýšil o 5,4 %, ale predaj husí sa znížil o 1,8 %, moriek o 8,4 %, sliepok o 8,9 % a kačíc až o 10,5 %.

Štruktúra vyprodukovanej jatočnej hydiny sa vyvíjala v prospech kurčiat. Podiel jatočných kurčiat sa zvýšil na 92,8 %. Podiel jatočných sliepok medziročne klesol na 5,8 % a podiel jatočných moriek klesol na 1,3 %. Podiel jatočných husí dosiahol 0,08 % a kačíc 0,07 %. Výrazný nárast početných stavov sliepok (6,9 %) ako aj úžitkovosti na nosnicu (2,7 %) sa prejavil v medziročnom náraste celkovej produkcie slepačích vajec (konzumných i násadových) o 8,0 %, t. j. až o 89,3 mil. ks. Počet nosníc konzumných vajec v intenzívnych chovoch vzrástol na 2 455,3 tis. ks (nárast o 4,9 %), pričom produkcia slepačích konzumných vajec sa medziročne zvýšila o 16,8 % až na 736,7 mil. ks. Výroba slepačích násadových vajec dosiahla v intenzívnych chovoch úroveň 134,8 mil. ks, čo predstavuje medziročný nárast o 1,3 %, t. j. o 1,7 mil. ks.

V **chove oviec** bol opätovne medziročný mierne negatívny vývoj. Ku koncu roka 2015 bolo na Slovensku 372,5 tis. ks oviec, čo bolo o 4,9 tis. ks (1,3 %) menej ako pred rokom a početné stavy bahníc sa medziročne znížili o 1,2 %. Väčšina ukazovateľov plodnosti bahníc a ich úžitkovosti sa medziročne zlepšila. Medziročne sa zvýšil prevod jariet do stavu bahníc

a zároveň sa znížilo brakovanie bahníc, ale vzrástol úhyn bahníc. Pri miernom poklese úhynu jahniat počet narodených ako aj odchovaných jahniat na 100 bahníc bol nad úrovňou roka 2014. Priemerná striž na 1 ostrihanú ovcu za rok dosiahla 1,39 kg vlny, pričom medziročne vzrástla o 0,08 kg.

V roku 2015 sa predalo 2 491 ton ž. hm. jatočných oviec vrátane jahniat, čo bolo o 261 ton ž. hm. (9,5 %) menej ako v roku 2014. Celkovo sa predalo 121,4 tis. ks jatočných jahniat (1 556 ton ž. hm.), čo bolo o 0,6 tis. ks menej ako pred rokom.

Na slovenských bitúnkoch bolo zabitých 80 389 ks jatočných oviec spolu, z toho 73 291 ks jahniat a 7 098 ks ostatných jatočných oviec. Celková jatočná hmotnosť zabitých zvierat dosiahla 539,8 t. Medziročne sa na bitúnkoch zabilo o 3,4 % viac jatočných oviec, ale celková jatočná hmotnosť bola nižšia až o 10,0 %. Na samozásobenie sa spotrebovalo 340,2 t jat. hm. Hrubá domáca produkcia ovčieho mäsa dosiahla 965 t a znížila sa až o 30,7 %.

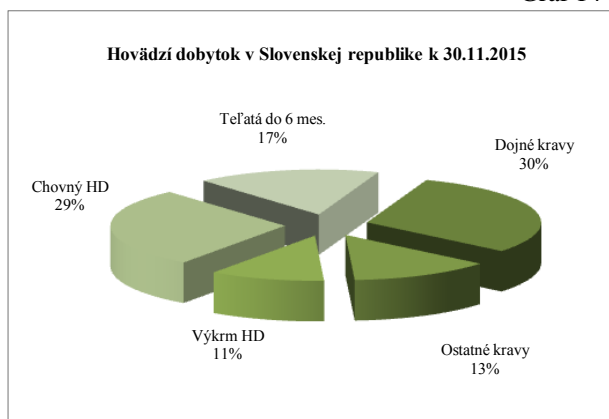
Produkcia ovčieho mlieka na jednu bahnicu sa medziročne mierne znížila o 0,1 kg, ale celková produkcia ovčieho mlieka bola medziročne nižšia až o 427 tis. kg (3,5 %). Predalo sa 10 404 t, čo bolo o 626 t (5,7 %) menej. Z toho bol predaj do vlastných prevádzok 3 542,0 tis. t mlieka (33,1 %). Odhad samozásobenia bol 1 200 t mlieka. Celková produkcia ovčieho mlieka dosiahla 11 889 t. Produkcia ovčej vlny v pote dosiahla 648 t, a medziročne bola vyššia o 1,5 %.

V roku 2015 bolo v SR 36,3 tis. ks **kôz a capov** spolu a z toho 26,9 tis. ks kôz matiek. Stav kôz a capov spolu sa medziročne zvýšili o 1,1 tis. ks (3,3 %) a kôz matiek o 1,1 tis. ks (o 4,4 %). Na Slovensku sa chovalo 10 plemien kôz, pričom najpočetnejšie zastúpeným plemenom bola koza biela krátkosrstá. Reprodukcia na jednu bielu kozu krátkosrstú dosiahla 1,53 ks kozliat (medziročne nárast o 0,08 ks). V dôsledku zvýšenia mliekovej úžitkovosti kôz vo veľkochovoch, pri súbežnom zvýšení početných stavov kôz - matiek, odhadovaná produkcia kozieho mlieka medziročne vzrástla až o 736,0 tis. litrov (5,2 %). V organizáciách zapísaných v registri fariem sa nadojilo 182,1 t kozieho mlieka, t.j. až o 28,2 t (18,3 %) viac ako v roku 2014.

Medziročne bol predaj jatočných kôz v SR v roku 2015 až o 1,65 t ž. hm. nižší (60,0 %). Na slovenských bitúnkoch neboli zaznamenané žiadne porážky jatočných kôz. Hrubá domáca produkcia kozieho mäsa, tvorená prevažne zo samozásobenia, dosiahla 258,5 t jat. hm. a medziročne klesla o 1,3 %.

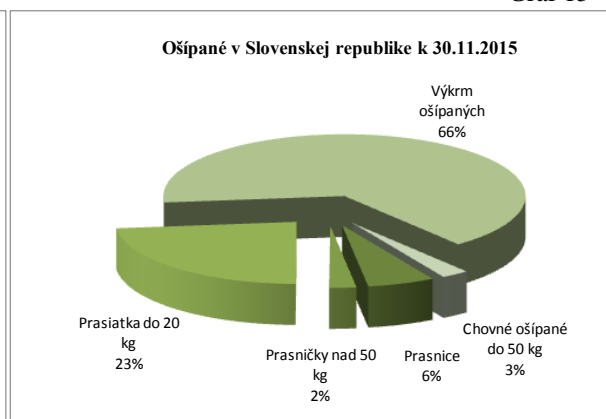
V tabuľke 19 v prílohe 10 sú uvedené stavy hospodárskych zvierat zo Súpisu hospodárskych zvierat ŠÚ SR k 30.11.2015.

Graf 14

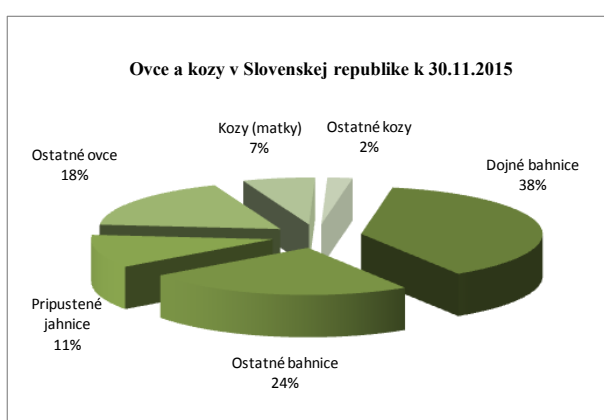
Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 15

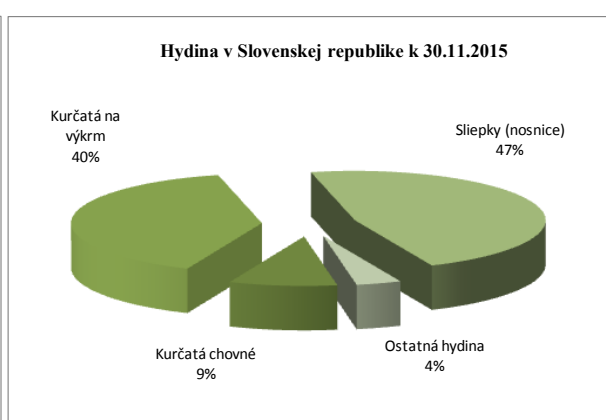
Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 16

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 17

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Produkcia živočíšnych výrobkov v SR

Tabuľka 22

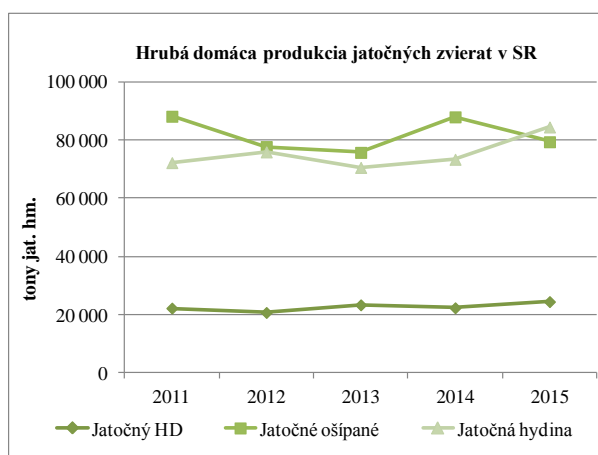
Komodita	M. J.	Skutočnosť			Index
		2013	2014	2015	2015/2014
Jatočné zvieratá spolu *)	t jat. hm.	100 660	111 988	105 132	93,9
z toho:					
jat. HD	t jat. hm.	23 364	22 347	24 477	109,5
jat. ošípané	t jat. hm.	75 781	87 987	79 431	90,3
jat. ovce	t jat. hm.	1 257	1 391	965	69,3
jat. kozy	t jat. hm.	258	262	259	98,7
Jatočná hydina *)	t jat. hm.	70 596	73 404	84 508	115,1
Mlieko kravské	t	933 887	948 711	957 422	100,9
Vajcia slepačie	tis. ks	1 162 742	1 114 944	1 204 240	108,0
Ovčie mlieko	t	11 102	12 316	11 889	96,5
Vlna ovčia	t	630	638	648	101,5

Prameň: Živočišna výroba a predaj výrobkov z prvovýroby, ŠÚ SR, MPRV SR rezortný výkaz BM (MPRV SR) 1-12, Odhad samozásobenia

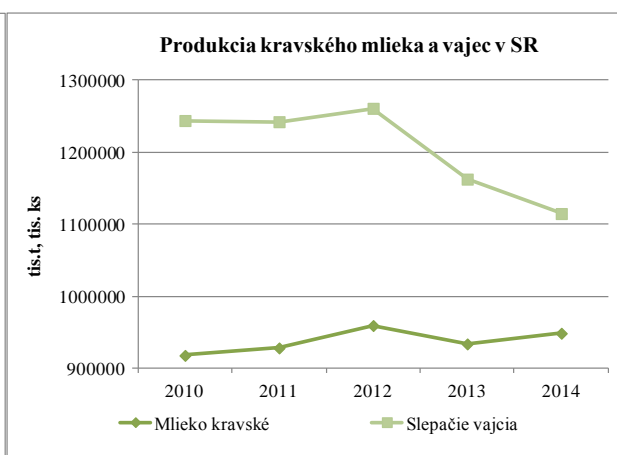
*) Hrubá domáca produkcia = zabitia na bitúnkoch + odhad samozásobenia +/- zahraničný obchod

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Graf 18

Graf 19

Prameň: Živočišna výroba a predaj výrobkov z prvovýroby, ŠÚ SR, MPRV SR rezortný výkaz BM (MPRV SR) 1-12, Odhad samozásobenia

*) Hrubá domáca produkcia = zabitia na bitúnkoch + odhad samozásobenia +/- zahraničný obchod

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Ukazovatele reprodukcie základného stáda hospodárskych zvierat v SR a vybrané ukazovatele úžitkovosti sú uvedené v tabuľkách č. 20 - 21 v prílohe č. 10.

Ponuka, dopyt a systém obchodovania so živočíšnymi komoditami

Ponuka živočíšnych produktov, s výnimkou kravského mlieka, bravčového, ovčieho a kozieho mäsa, sa medziročne zvýšila. Celková ponuka všetkých druhov mias dosiahla 406,3 tis. ton a mierne vzrástla o 0,7 %. Dopyt po živočíšnych komoditách kopíroval vývoj celkovej ponuky. Dopyt medziročne vzrástol u konského (76,2 %), hovädzieho (8,2 %) a hydínového mäsa (3,8 %) a u konzumných vajec (1,6 %), ale klesol u ovčieho (16,9 %), kozieho (16,1 %) a bravčového mäsa (2,8 %), ako aj u kravského mlieka (0,3 %). Celkový dopyt po mäse všetkých druhoch zvierat v porovnaní s ponukou bol nižší o 1,3 %, u kravského mlieka o 1,5 % a u konzumných vajec o 3,5 %.

Celková produkcia mäsa medziročne vzrástla (2,3 %), v dôsledku zvýšenia produkcie hydínového (15,1 %) a hovädzieho mäsa (9,5 %), pričom medziročne sa znížila produkcia konského (64,5 %), ovčieho (30,7 %), bravčového (9,7 %) a kozieho mäsa (1,3 %). Zároveň medziročne vzrástla produkcia konzumných vajec (15,4 %), ako aj produkcia kravského mlieka (0,9 %).

Celková domáca produkcia mäsa sa na celkovej ponuke podieľala 46,7 %, pričom v roku 2014 to bolo 46,0 %. Z jednotlivých druhov mias najvýraznejšie pokrývala domáca produkcia ponuku kozieho (na 99,8 %) a ovčieho (na 74,7 %) mäsa. Pri hovädzom mäse tvorila domáca produkcia 58,6 % z ponuky, pri hydínovom mäse 55,3 % a pri bravčovom mäse len 37,8 %. Výrazný rozdiel bol aj pri kravskom mlieku (62,0 %), ako aj u konzumných vajec, u ktorých bola ponuka krytá domácou produkciou až na 91,4 %.

Celková odhadovaná spotreba mäsa sa v roku 2015 medziročne zvýšila o 3,4 %, pričom výrazne sa zvýšila domáca spotreba konského (159,3 %), ovčieho (30,1 %), bravčového (6,8 %) a hovädzieho mäsa (o 1,0 %). Pokles v odhadovanej spotrebe bol len

u kozieho (15,9 %) a hydinového mäsa (1,8 %). Z domácej produkcie bola celková spotreba mäsa krytá na 81,1 %, čo bolo v porovnaní s rokom 2014 menej len o 0,9 p. b. Medziročný pokles spotreby bol u kravského mlieka (o 3,0 %), pričom jeho produkcia prevyšovala spotrebu o 1,2 %. Opačný vývoj bol v spotrebe konzumných vajec, kde spotreba medziročne vzrástla až o 4,2 %.

Ponuka a dopyt živočíšnej produkcie v roku 2015

Tabuľka 23

Ukazovateľ	M. J.	Ponuka	Dopyt	Rozdiel	Domáca produkcia	Domáca spotreba	Podiel produkcia/spotreba (%)
HD	t jat. hm.	41 805	41 028	778	24 477	20 854	117,4
Ošipané	t jat. hm.	210 241	207 571	2 670	79 431	137 707	57,7
Ovce	t jat. hm.	1 291	1 291	0	965	469	205,6
Kozy	t jat. hm.	259	259	0	259	259	100,0
Hydina	t jat. hm.	152 730	150 902	1 828	84 508	74 593	113,3
Kone	t jat. hm.	15	15	0	1	12	12,0
Mlieko kravské	t	1 543 431	1 520 123	23 308	957 422	946 535	101,2
Konzumné vajcia	tis. ks	1 227 922	1 185 106	42 816	1 122 159	1 104 975	101,6

Prameň: ŠÚ SR; BM (MPRV SR) 6-12; ML (MPRV SR) 6-12; Zahraníčný obchod - dopočty MPRV SR, Spotreba - odhad
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Živočíšne komodity boli v roku 2015 organizované a regulované v súlade s Nariadením Rady ES č. 1234/2007 z 22. októbra 2007 o vytvorení spoločnej organizácie poľnohospodárskych trhov a o osobitných ustanoveniach pre určité poľnohospodárske výrobky (nariadenie o jednotnej spoločnej organizácii trhov), ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s výrobkami, určených sektorov v znení neskorších predpisov.

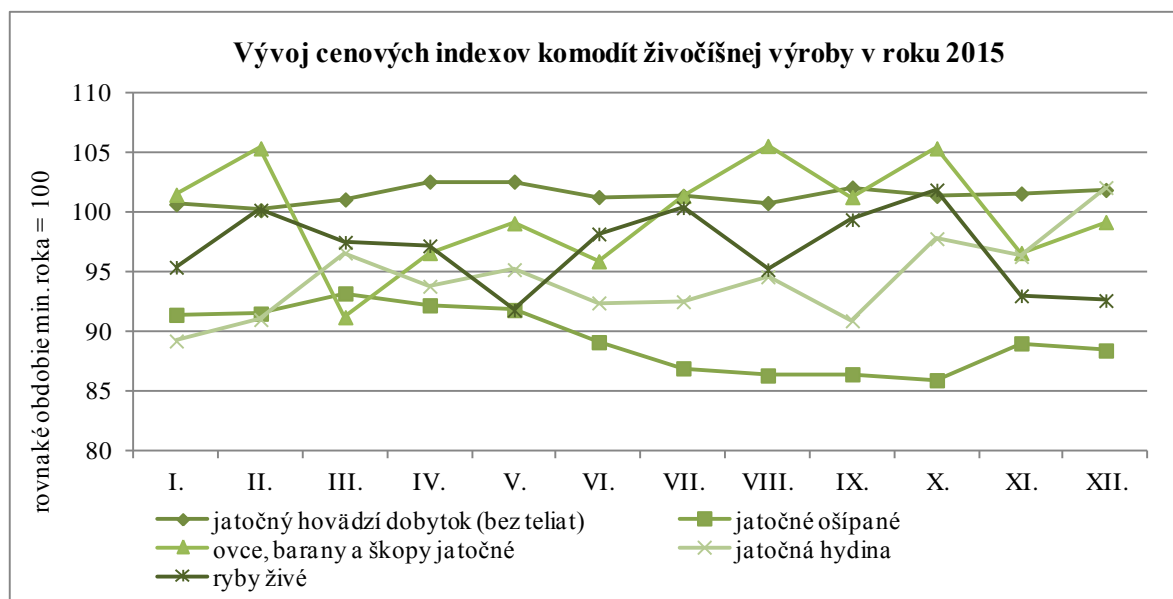
Vývoj cien

Ceny komodít živočíšnej výroby v roku 2015 medziročne klesli o 4,6 %. Zníženie cien v živočíšnej výrobe ovplyvnilo najmä zníženie cien surového kravského mlieka (10,7 %) a cien jatočných ošipaných vo všetkých obchodných triedach (10,5 %). Pokračovalo znižovanie cien jatočných kurčiat, ktorých cena bola medziročne o 5,6 % nižšia. Ceny živých rýb medziročne klesli o 3,9 %, čo ovplyvnila najmä nižšia cena pstruha o 4,2 %.

Ceny konzumných slepačích vajec začali v roku 2015 stúpať a boli o 3,3 % vyššie ako v predchádzajúcom roku. Najvýraznejšie medziročné zvýšenie cien bolo zaznamenané u oviec, baranov, škopov jatočných v mäse v kategórii S (7,9 %). Ceny oviec, baranov, škopov v živom zostali takmer stabilné, medziročne sa zvýšili iba o 0,2 %. Medziročne vzrástla aj cena ovčej vlny (7,1 %). Zvýšili sa ceny jatočných jahniat vo výkrme (4,3 %), a to najmä v mäse, kategórii L (5,1 %). Mierne narástli ceny jatočných býkov (1,7 %),

najvýraznejšie v triede mäsitosti E (3,1 %). Ceny jatočných kráv sa medziročne zvýšili o 1,2 %, najvýraznejšie v triede mäsitosti U (3,3 %).

Graf 20

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

3.2. Cenový vývoj na poľnohospodárskom a potravinárskom trhu

V rámci vertikály výroby a spotreby potravín v roku 2015 bol takmer na všetkých stupňoch zaznamenaný pokles cien. Zo sledovaných súhrnných indexov boli nad hladinou inflácie iba indexy spotrebiteľských cien alkoholických nápojov a tabaku a rastlinných komodít (bez ovocia a zeleniny). Najvýraznejší efekt na nepatrnú defláciu zníženie cien vstupov do poľnohospodárstva.

Vývoj cenových indexov vo vertikále výroby a spotreby potravín

rovnaké obdobie minulého roka = 100

Tabuľka 24

Indexy	2014	2015
Ceny vstupov do poľnohospodárstva	93,7	94,3
Ceny poľnohospodárskych výrobkov	92,2	97,8
- rastlinné komodity (bez ovocia a zeleniny)	85,0	100,4
- ovocie, zelenina, orechy a koreniny	93,2	98,7
- živočíšne komodity	99,3	95,4
Ceny potravinárskych výrobkov, nápojov a tabaku	98,0	97,1
- potraviny	97,7	96,0
Spotrebiteľské ceny potravín a nealkoholických nápojov	99,2	99,7
Spotrebiteľské ceny alkoholických nápojov a tabaku	101,8	100,8
Spotrebiteľské ceny úhrn - inflácia	99,9	99,7

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Ceny vstupov sa v roku 2015 znížili o 5,7 %. Index cien vstupov do poľnohospodárstva ovplyvnilo najmä výrazné medziročné zníženie cien energií a mazív (17,9 %). Ceny mazív klesli o 42,8 %, benzínu o 23 %, motorovej nafty o 22,4 % a elektriny o 8 %. Ceny vstupov do poľnohospodárstva medziročne klesli aj vplyvom zníženia cien krmív pre zvieratá (8 %) a nižších cien služieb v rastlinnej výrobe (3 %). Naopak rast cien bol zaznamenaný najmä u hnojív a zlepšovadiel pôdy, ktorých ceny medziročne stúpili o 2,6 %.

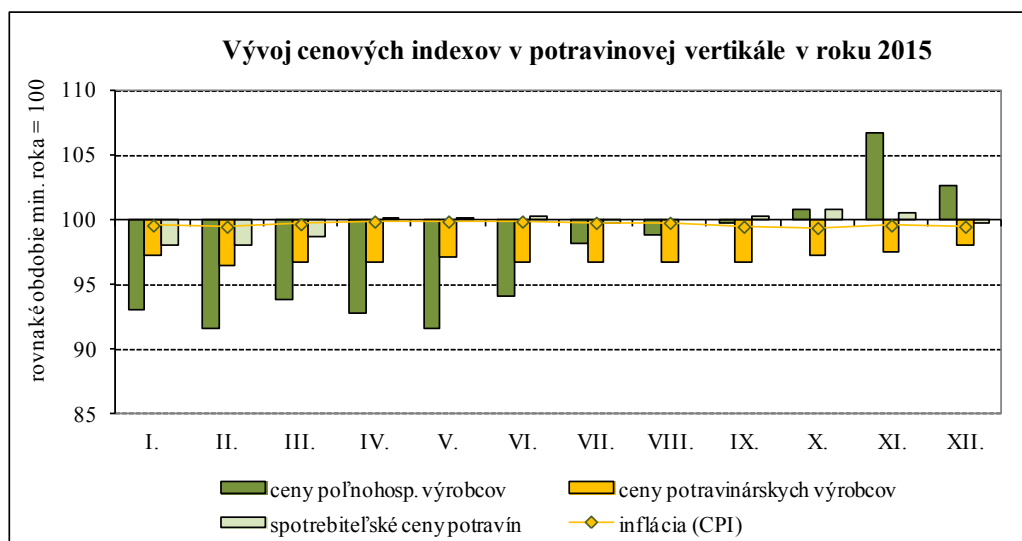
Ceny poľnohospodárskych komodít klesli o 2,2 %, čo ovplyvnil najmä priemerný medziročný index cien živočíšnych komodít, ktoré klesli o 4,6 %. Najvýraznejšie klesli ceny surového kravského mlieka (10,7 %) a ceny jatočných ošípaných (10,5 %). Ceny jatočných kurčiat klesli o 5,6 % a ceny živých rýb o 3,9 %. Ceny ovocia, zeleniny, orechov a korenín klesli v priemere o 1,3 %, na čom sa podieľalo najmä medziročné zníženie cien koreninovej papriky a nespracovaného korenia (33,1 %). Naopak mierne sa zvýšil priemerný cenový index rastlinných komodít, ktorý bol ovplyvnený najmä rastom cien olejní (10,7 %). Medziročne vzrástli aj ceny skorých zemiakov (7,8 %) a ceny kukurice na zrno (2,8 %).

Ceny výrobcov potravín, nápojov a tabaku klesli o 2,9 %, na čo vplýval najmä pokles cien výrobcov mliečnych výrobkov (9,9 %) a krmív pre zvieratá (4,3 %). Ceny spracovateľov mäsa a mäsových výrobkov klesli o 3,6 % a ceny výroby mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov o 3,5 %.

Spotrebiteľské ceny potravín a nealkoholických nápojov zostali v priemere takmer na rovnakej úrovni ako v predchádzajúcom roku, zaznamenali iba mierny pokles (0,3 %).

Medziročné zníženie spotrebiteľských cien bolo podľa zoznamu potravín monitorovaných ŠÚ SR zaznamenané najmä v prípade kryštálového cukru, ktorého cena sa medziročne znížila o 18,8 %. Medziročné zníženie cien jednotlivých druhov bravčového mäsa sa pohybovalo v rozmedzí 4,8 %-7,7 %. Medziročné indexy cien jednotlivých druhov hovädzieho mäsa sa pohybovali v rozmedzí 98,3 – 102,7. V porovnaní s rokom 2014 klesli ceny jabĺk o 8,2 %, konzumných zemiakov o 5,4 %, jedlého oleja o 5,5 %, cena pitvaných kurčiat sa znížila o 4 % a čerstvého masla o 4,6 %. Medziročné indexy cien pasterizovaného polotučného mlieka, šunkovej salámy, jemných párkov, vaječných cestovín, trvanlivej salámy, kyslého mlieka, pšeničnej múky, tmavého chleba a tvarohu sa pohybovali v rozmedzí 97,7 – 101,3. Ceny slepačích vajec a rožkov zostali stabilné.

Graf 21

Prameň: ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Prehľad o vývoji cien vstupov, poľnohospodárskych výrobkov, potravinárskych výrobkov a spotrebiteľských cien je v tabuľkách č. 22 až 26 v prílohe 10.

3.3. Výroba potravín

Výroba potravinárskych výrobkov v roku 2015 v odvetví **výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov** medziročne, po prechodnom poklese v roku 2014, opäť vzrástla. Tempo rastu produkcie v odvetviach hierarchicky nadradených potravinárstvu, a to v priemysle a v priemyselnej výrobe, bolo rýchlejšie, nie však s významným rozdielom.

Index priemyselnej produkcie (IPP)

Tabuľka 25

IPP (rovnaké obdobie minulého roka = 100)	2013	2014	2015
očistený o vplyv počtu pracovných dní			
Priemysel spolu	105,2	103,7	106,0
- Priemyselná výroba	106,5	104,9	106,5
--Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	100,2	98,5	104,8
neočistený o vplyv počtu pracovných dní			
Priemysel spolu	105,1	103,7	106,0
- Priemyselná výroba	106,5	104,8	106,5
--Výroba potravín, nápojov a tabakových výrobkov	100,2	98,5	104,8

Prameň: ŠÚ SR - www.statistics.sk, z údajov Štatistickým úradom SR aktualizovaných pre IPP neočistený aj očistený o vplyv počtu pracovných dní k 11.5. 2016

Pozn.: IPP je krátkodobý ukazovateľ zmeny objemu produkcie v priemyselných odvetviach SR. Metóda výpočtu je v súlade so štandardami EÚ. Výpočet IPP v SR vykonáva ŠÚ SR.

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V naturálnom vyjadrení sa z hlavných sledovaných potravinárskych výrobkov významnejšie medziročne zvýšila produkcia vína (21,0 %), zabitej hydiny (15,1 %), sladu (14,7 %), cestovín (10,5 %), vzrástla tiež produkcia konzumných vajec (9,2 %), výrobkov z mäsa (7,1 %), syrov spolu (6,9 %), výroba pšeničnej múky (1,9 %) a ovocných výrobkov (0,2 %).

V naturálnom vyjadrení produkcia klesla najvýraznejšie vo výrobe zeleninových výrobkov (28,1 %), menej výrazne klesla tiež výroba masla (3,1 %), chleba a pečiva (2,9 %), piva (1,2 %) a konzumného mlieka (1,1 %).

Výroba potravinárskych výrobkov¹¹ sa medziročne znížila o 1,8 % na 3 846 mil. €. **V štruktúre výrobných odborov** svojím podielom dominoval odbor spracovania a konzervovania mäsa a mäsových produktov (18,6 %) a odbor výroby mliečnych výrobkov (15,5 %). Ďalej sa významnejšie na výrobe výrobkov podieľali odbory¹²: výroba pečiva a múčnych výrobkov (11,3 %), výroba piva a sladu (8,0 %), výroba mlynárskych

¹¹ vrátane nápojov

¹² hlavné potravinárske odbory

výrobných a škrobových výrobkov (7,9 %) a výroba nealkoholických nápojov s produkciou minerálnych a iných fľaškových vôd (6,1 %).

Podiel na produkcii 5 % a nižší dosiahol odbor výroby rastlinných a živočíšnych olejov a tukov (3,8 %), spracovania a konzervovania ovocia a zeleniny (3,7 %), výroby kakaa, čokolády a cukrovínok (3,1 %), výroby a prípravy krmív pre zvieratá (3,0 %), výroby vína (2,4 %), spracovania a konzervovania rýb, kôrovcov a mäkkýšov (1,9 %) a destilovania, úpravy a miešania alkoholu (1,4 %).

Podrobnejší prehľad o potravinárskej produkcii v naturálnom a hodnotovom vyjadrení je uvedený v tabuľkách č. 27 a 28 v prílohe č. 10.

Nadalej zostal v platnosti zákon č. 362/2012 Z. z. o neprimeraných podmienkach v obchodných vzťahoch, ktorých predmetom sú potraviny, ktorý je účinný od 1. januára 2013.

Dopyt po potravinárskych výrobkoch SR, vyjadrený maloobchodnými tržbami za potravinárske vlastné výkony a tovar v bežných cenách, v roku 2015 medziročne vzrástol o 1,4 % na 19 130 mil. €. Dynamika jeho rastu sa medziročne spomalila. Z potravinársky zameraných dvoch pododborov maloobchodu SR, výraznejší podiel na spomalení dynamiky maloobchodu SR malo spomalenie zvýšenia tržieb v maloobchode nešpecializovaných predajní najmä s potravinami, nápojmi a tabakom (0,9 %), kde tržby dosiahli 3 270 mil. €. Tržby v maloobchode predajní špecializovaných na potraviny, nápoje a tabak dosiahli 516 mil. € a medziročne vzrástli (12,2 %). Za obdobie dostupnosti údajov k maloobchodu SR od roku 2008 v zmysle poslednej metodiky zisťovania, vzrástli tržby maloobchodu v predajniach špecializovaných na potraviny, nápoje a tabak v roku 2015 prvý krát (do roku 2014 kontinuálny pokles).

V súvislosti s uvedeným medziročným vývojom tržieb podiel **maloobchodných tržieb v nešpecializovaných predajniach** - najmä s potravinami, nápojmi a tabakom na maloobchodných tržbách SR v roku 2015 medziročne klesol o 0,1 p. b. na 17,1 %, kým **v maloobchode predajní špecializovaných** na potraviny, nápoje a tabak sa podiel zvýšil (o 0,3 p.b.) na úroveň 2,7 %.

Tržby za vlastné výkony a tovar za maloobchod v mil. €, b. c.

Tabuľka 26

Ukazovateľ	2014	2015	Index 2015/14	Rozdiel 2015 - 2014
Tržby SR za maloobchod spolu	18 880	19 138	101,4	257,6
- Tržby MO v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom ¹⁾	3 241	3 270	100,9	28,9
- Tržby MO s potravinami, nápojmi a tabakom v špec. predajniach	460	516	112,2	55,8
Podiel tržieb MO v nešpecializovaných predajniach najmä s potravinami, nápojmi a tabakom v %	17,2	17,1	-	-0,1
Podiel tržieb MO s potravinami, nápojmi a tabakom v špecializ. predajniach v %	2,4	2,7	-	0,3

Prameň: ŠÚ SR

Pozn.: MO = maloobchod

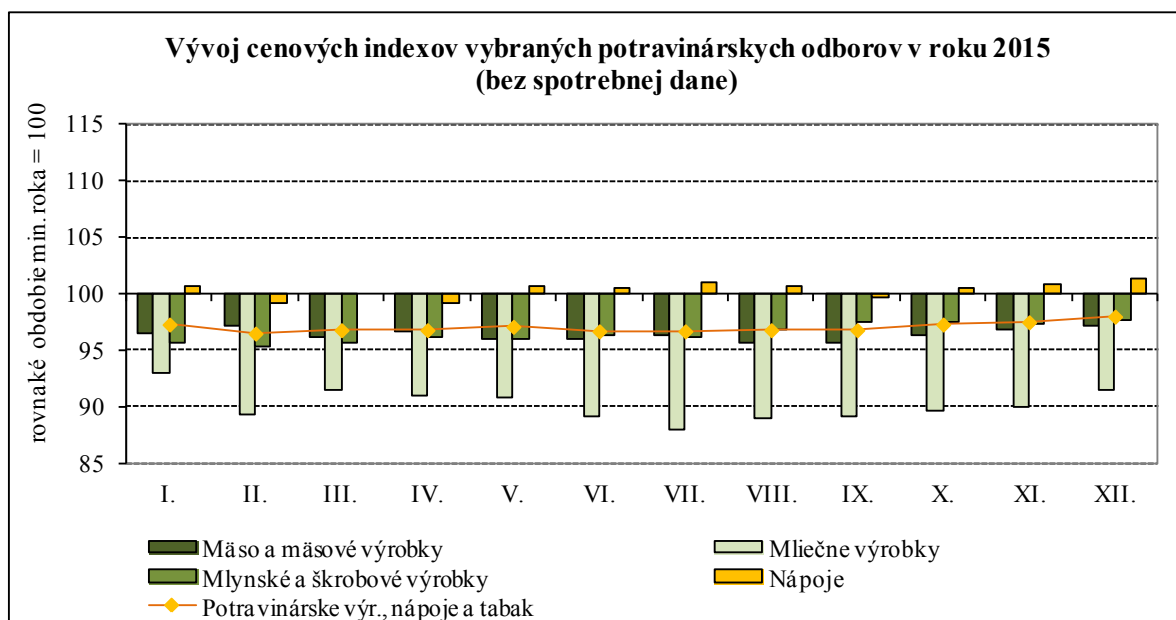
¹⁾ zahŕňa maloobchodný predaj veľkej škály tovarov, v ktorom prevládajú potraviny, nápoje alebo tabak; činnosti všeobecných predajní, ktoré majú odhliadnuc od ich hlavného predaja potravinových výrobkov, nápojov a tabaku aj predaj niekoľkých iných druhov tovaru, ako je odevný tovar, nábytok, potreby pre domácnosť a železiarsky tovar, kozmetiku atď.; tento údaj za podnikateľské subjekty zapísané v obchodnom registri s počtom zamestnancov 20 a viac alebo do 19 zamestnancov s ročným obratom vyšším ako 5 mil. € alebo fyzické osoby nezapísané do obchodného registra s ročným obratom vyšším ako 5 mil. €

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Vývoj cien potravinárskych výrobkov

Trend klesania cien potravinárskych výrobcov pokračoval a v roku 2015 ceny výroby potravín, nápojov a tabaku klesli o 2,9 %. Najväčší vplyv na celkové zníženie cien potravinárskych výrobcov malo medziročné klesanie cien výrobcov mliečnych výrobkov (9,9 %). Ceny výroby krmív pre zvieratá medziročne klesli o 4,3 %, ceny spracovateľov mäsa a mäsových výrobkov o 3,6 % a ceny výroby mlynských výrobkov, škrobu a škrobových výrobkov klesli o 3,5 %. Ceny spracovateľov ovocia a zeleniny klesli o 1,2 % a ceny spracovateľov rýb a kôrovcov zostali stabilné. Takmer bez zmeny boli aj ceny výrobcov nápojov a ceny výrobcov pečiva a múčnych výrobkov, ktoré sa zvýšili o 0,3 % - 0,5 %.

Graf 22

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

3.4. Spotreba potravín

Od roku 2013 ŠÚ SR zisťovanie „Štatistika rodinných účtov“ nevykonáva, avšak vykonal simuláciu údajov za rok 2013 a 2014. Na základe týchto údajov v roku 2014 medziročne vzrástli čisté peňažné príjmy domácností úhrnom o 5,5 %. Čisté peňažné výdavky sa výrazne nemenili a vzrástli len o 0,4 %. Podobne i výdavky na potraviny, nápoje a tabak mierne stúpili (0,5 %) pri rýchlejšej dynamike nárastu výdavkov na alkoholické nápoje a tabak (6 %) a nepatrnom poklese výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje (0,3%).

Vývoj príjmov a výdavkov domácností SR

Tabuľka 27

Príjmy a výdavky podľa klasifikácie COICOP	Index 2012/11	Index 2013/12	Index 2014/13
Čisté peňažné príjmy úhrnom	101,3	101,0	105,5
Čisté peňažné výdavky	100,6	99,4	100,4
Spotrebné výdavky	101,1	99,4	100,00
Potraviny a nealkoholické nápoje	103,1	102,5	99,7
Alkoholické nápoje a tabak	100,6	101,1	106,0
Potraviny, nápoje, tabak	102,8	102,3	100,5

Prameň: ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP, údaje za rok 2013, 2014 simulované
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Podiel výdavkov obyvateľstva na potraviny, nápoje a tabak (bez verejného stravovania) na celkových spotrebných výdavkoch sa v roku 2014 zvýšil na 29,08 % (o 0,13 p.b.). Podiel výdavkov na potraviny a nealkoholické nápoje klesol o 0,07 p. b., podiel výdavkov za alkoholické nápoje a tabak vzrástol o 0,20 p. b.

Podiel potravín, nápojov a tabaku na spotrebných výdavkoch

v %

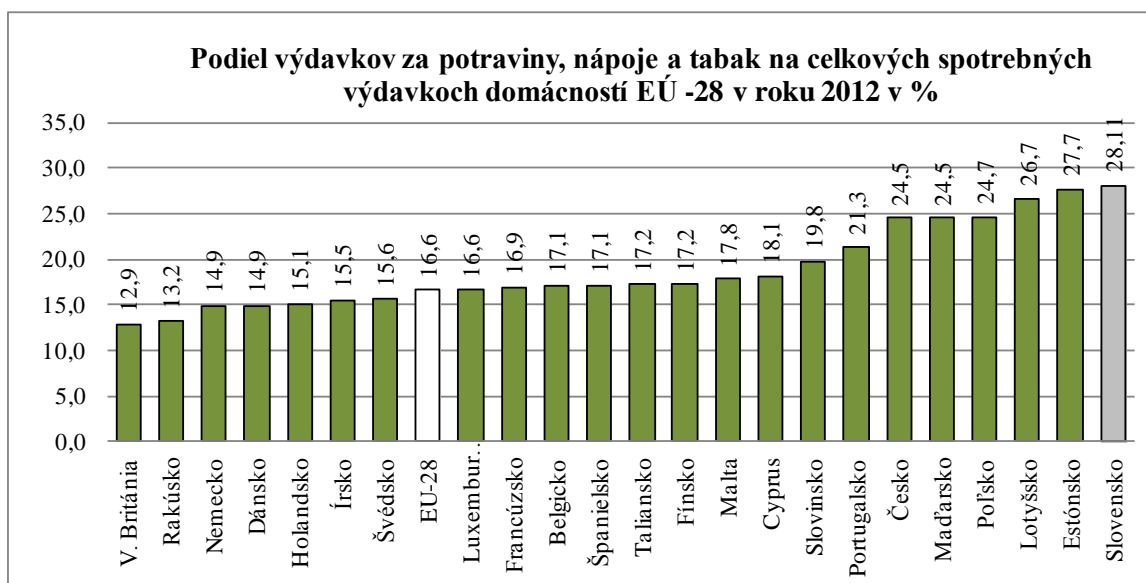
Tabuľka 28

Podiel potravín, nápojov a tabaku na spotrebných výdavkoch (%)	2012	2013	2014
Potraviny a nealkoholické nápoje	24,87	25,65	25,59
Alkoholické nápoje a tabak	3,24	3,29	3,49
Potraviny, nápoje, tabak	28,11	28,94	29,08

Prameň: ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP, údaje za rok 2013, 2014 simulované
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Podľa Eurostatu, ktorý zverejnil percentuálny podiel výdavkov obyvateľstva krajín EÚ-28 na potraviny, nápoje a tabak v roku 2012 (posledné údaje), SR vydalo na potraviny, nápoje a tabak v priemere 28,1 % zo svojich spotrebných výdavkov, čo je aj vzhľadom na príjmovú situáciu obyvateľstva SR stále veľmi vysoký podiel a výdavky domácnosti SR sú v rámci EÚ-28 najvyššie (okrem údajov za Rumunsko, Litvu, Bulharsko a Grécko, ktoré Eurostat nemá k dispozícii).

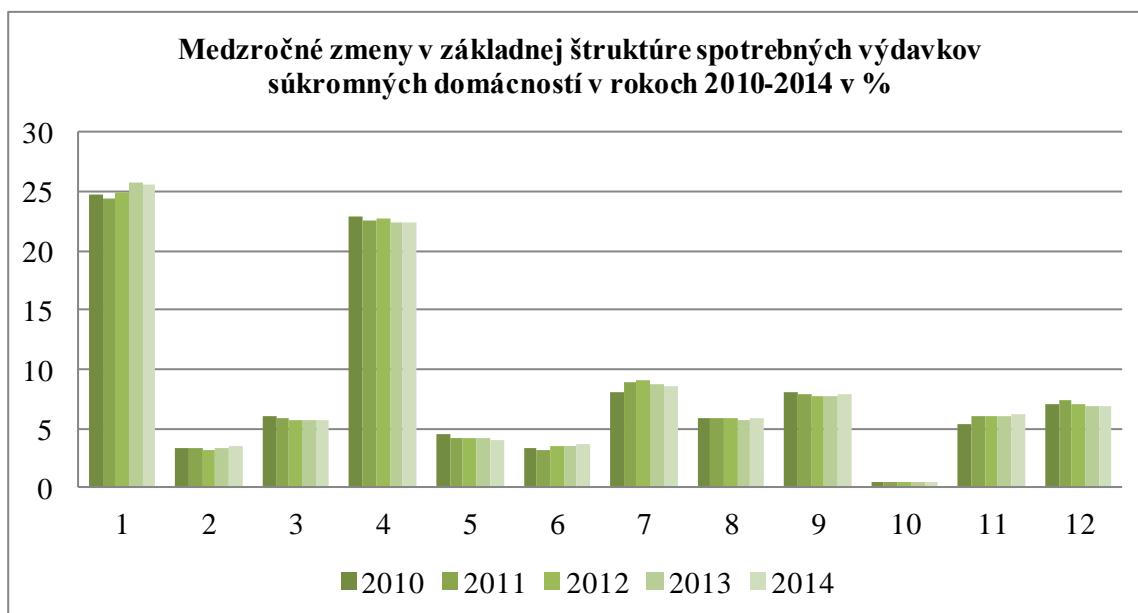
Graf 23

Prameň: Eurostat, online data máj 2016 Poznámka.: údaj o výdavkoch domácností za potraviny, nápoje a tabak za SR bol vložený zo štatistiky rodinných účtov, ktorú realizuje ŠÚ SR, údaje za Rumunsko, Litvu, Bulharsko a Grécko neboli k dispozícii

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 24

Prameň: ŠÚ SR, prepočty NPPC-VÚEPP, údaje za rok 2013,2014 nasimuloval ŠÚ SR

1-Potraviny a nealkoholické nápoje, 2-Alkoholické nápoje a tabak, 3-Odievanie a obuv, 4-Bývanie, voda, elektrina, plyn a palivá, 5-Nábytok, bytové vybavenie a bežná údržba bytu, 6-Zdravotníctvo, 7-Doprava, 8-Pošty a telekomunikácie, 9-Rekreácia a kultúra, 10-Vzdelávanie, 11-Hotely, kaviarne a reštaurácie, 12-Rozličné tovary a služby

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Štruktúra spotrebných výdavkov slovenských domácností sa v priebehu analyzovaného obdobia výrazne nemenila. Presun spotrebných výdavkov od základných potrieb (potraviny, oblečenie) na také ako využitie voľného času, doprava, cestovanie a pod,

pozorovaný v krajinách EÚ-15, nie je v SR pozorovaný, vyskytuje sa len v nízkom počte lepšie situovaných domácností. Mierne sa zvýšili výdavky na alkoholické nápoje a tabak, výdavky na hotely, kaviarne a reštaurácie, zdravie, pošty a telekomunikácie a rekreácie a kultúru. Ostatné druhy výdavkov zostali na tej istej úrovni, alebo nepatrne klesli.

Úroveň spotreby potravín

Spotreba potravín

V roku 2015 medziročne klesla spotreba mäsa v hodnote na kosti o 2,2 kg. Trend poklesu spotreby hovädzieho mäsa pokračoval a spotreba klesla o 0,1 kg na 4,1 kg na osobu, čo je negatívne vzhľadom na odporúčané dávky potravín (ODP), keďže jeho spotreba je dlhodobo nízka a hlboko pod hodnotou ODP. Klesla aj spotreba hydiny o 0,4 kg na 14,1 kg. Naopak vzrástla spotreba bravčového mäsa o 2,6 kg na 30,6 kg na osobu. Pozitívnym trendom je nárast spotreby ovocia o 3,4 kg, zemiakov o 1,8 kg, obilnín v hodnote múky o 1,2 kg, mlieka a mliečnych výrobkov o 0,8 kg, rýb o 0,2 kg a strukovín o 0,2 kg. Naopak, negatívnym javom je pokles spotreby zeleniny o 7,2 kg. Spotreba tukov klesla o 0,3 kg.

Spotreba vybraných druhov potravín na obyvateľa v SR

v kg

Tabuľka 29

Druh potravín	Skutočnosť					Rozdiel 2015-14	ODP ³⁾	Prípustný interval rac. spotreby
	2011	2012	2013	2014	2015 odhad			
Mäso v hodn. na kosti	56,3	52,5	53,3	47,9	50,1	2,2	57,3	51,6-63,0
Ryby	4,7	4,8	5,1	5,4	5,6	0,2	6,0	
Mlieko a mliečne výrobky	156,9	158,6	158,5	166,8	167,6	0,8	220,0	206,0-240,0
Obilniny v hodn. múky	84,2	84,4	81,0	79,8	81,0	1,2	98,5	94,0-103,0
Tuky spolu	22,1	22,2	22,2	20,6	20,9	0,3	22,0	19,8-23,1
Zemiaky	49,5	48,0	47,4	47,0	48,8	1,8	80,6	76,3-84,9
Strukoviny	1,6	1,6	1,3	1,3	1,5	0,2	2,6	2,1-3,2
Zelenina ¹⁾	100,6	100,9	104,7	104,7	97,5	-7,2	127,9	116,9-138,9
Ovocie ²⁾	50,6	52,1	54,9	60,8	64,2	3,4	96,7	86,7-106,7

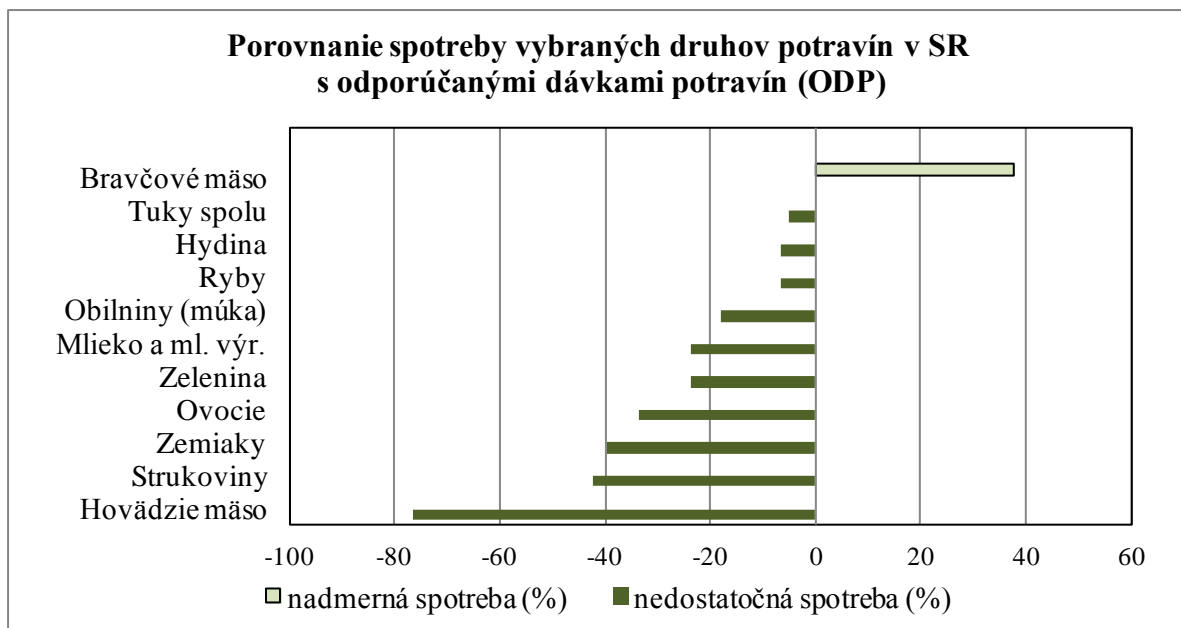
Prameň: ŠÚ SR, údaj za rok 2015 = odhad ŠÚ SR

¹⁾ zelenina a zeleninové výrobky v hodnote čerstvej

²⁾ ovocie a ovocné výrobky spolu v hodnote čerstvého sú bez spotreby orechov

³⁾ ODP = odporúčaná dávka potravín

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Prameň: ŠÚ SR, údaje za rok 2015 – odhad ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Podľa predbežných údajov ŠÚ SR o spotrebe potravín nadmerná spotreba, čiže konzumácia vyššia ako sú odporúčané výživové dávky potravín, bola zistená len pri bravčovom mäse, kde spotreba prevyšuje ODP o 37,8 %. Nedostatočná spotreba, v dôsledku nižšej konzumácie ako sú odporúčané výživové dávky potravín, bola hlavne u hovädzieho mäsa (spotreba nižšia o 76,4 %), ale i strukovín, ovocia a zeleniny.

Spotreba mäsa v SR je podľa posledných dostupných údajov v porovnaní s najbližšími štátmi najnižšia a od roku 1990 má klesajúci trend. Podobne i v prípade konzumného mlieka má SR podľa posledných dostupných údajov najnižšiu spotrebu z porovnávaných štátov a jeho spotreba má tak isto, s výnimkou posledných rokov, klesajúci trend.

Spotreba mäsa a mlieka vo vybraných krajinách EÚ v kg za rok

Tabuľka 30

Druh potravín	Česko rok 2014	Nemecko rok 2013	Poľsko rok 2013	Rakúsko rok 2013	Slovensko rok 2014
Mäso spolu	75,9	88,2	63,8	65,3	47,9
- hovädzie, teľacie	7,9	12,9	1,5	12,0	4,2
- bravčové	40,7	52,8	35,5	39,3	28,0
- hydina	24,9	19,4	18,1	12,2	14,5
Mlieko	60,1	83,2*	54,8	78,2	48,3

Prameň: ŠÚ SR, Eurostat, Česká republika v číslech 2015 - ČSÚ, Statistisches Jahrbuch 2015, Statistical Yearbook of Agriculture 2015 – Central Statistical Office Poland, Statistics Austria 2015

Poznámka: * čerstvé mliečne výrobky

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Podrobnejší prehľad o vývoji spotreby potravín uvádza tabuľka 29 v prílohe 10.

3.5. Bezpečnosť a kvalita potravín

Medzi priority Slovenskej republiky a EÚ patrí i zabezpečenie ochrany zdravia a spotrebiteľa z hľadiska bezpečnosti potravín. Kompetentné kontrolné orgány všetkých členských štátov EÚ monitorujú, kontrolujú a overujú, či prevádzkovatelia plnia príslušné požiadavky pre bezpečnosť potravín na všetkých stupňoch výroby, spracovania, distribúcie a predaja potravín konečnému spotrebiteľovi. Úradná kontrola potravín je nástroj na presadzovanie a uplatňovanie potravinového práva upraveného národnou, ale i európskou legislatívou.

Úradná kontrola potravín v pôsobnosti ŠVPS SR

V roku 2015 bolo v SR, podľa zákona o potravinách, registrovaných spolu 38 123 objektov. Kontrolovaných bolo 17 569 objektov (46,1 %), u ktorých bolo vykonaných 66 682 kontrol. Nedostatky boli zistené v 5 919 objektoch (15,5 %).

Orgány štátnej veterinárnej a potravinovej správy vychádzali pri úradných kontrolách v oblasti potravín rastlinného pôvodu z koncepcie Viacročného plánu úradných kontrol vypracovaného na roky 2015-2017, ktorý bol aktualizovaný na príslušný rok v súlade s EÚ legislatívou, a to na zabezpečenie vysokej úrovne ochrany zdravia ľudí a záujmov spotrebiteľov v celom potravinovom reťazci, od prvovýroby až po maloobchodný predaj. Hlavným cieľom úradných kontrol potravín rastlinného pôvodu, rovnako ako v minulých rokoch, bolo overovanie dodržiavania právnych predpisov, zabezpečenie eliminácie nedostatkov u potravín vyrábaných na našom území a taktiež zabránenie vstupu rizikových potravín dovážaných z tretích krajín tak, aby bola zabezpečená ochrana zdravia spotrebiteľov Európskej únie. Veľký dôraz bol kladený aj na odhaľovanie zavádzania a klamania spotrebiteľov a taktiež aj falšovania potravín.

Úradné kontroly produktov živočíšneho pôvodu vykonávali príslušné orgány veterinárnej správy v roku 2015 podľa Viacročného plánu úradných kontrol vypracovaného na roky 2015- 2017 v súlade s rozhodnutím Komisie 2007/363/ES. Úradné/veterinárne kontroly produktov živočíšneho pôvodu sa vykonávali podľa zákona č.39/2007 Z.z. o veterinárnej starostlivosti v znení neskorších predpisov a podľa zákona č.152/1995 Z.z. o potravinách v znení neskorších predpisov v súlade s nariadením (ES) č.882/2004 a nariadením (ES) č.854/2004 v záujme ochrany zdravia zvierat a zdravia ľudí na všetkých stupňoch potravinového reťazca [podľa nariadení (ES) č.853/2004 a 854/2004], t.j. od prvovýroby až po maloobchodný predaj.

Štátne veterinárne a potravinové ústavy analyzovali a vyhodnotili v roku 2015 v **komoditách výrobkov rastlinného pôvodu a v tabakových výrobkoch** 10 126 vzoriek, z ktorých 297 (2,9 %) nevyhovelo požiadavkám Potravinového kódexu SR alebo iným záväzným právnym predpisom v označovaní (12,4 %), v senzorických ukazovateľoch (4,9 %), vo fyzikálno - chemických ukazovateľoch (4,3 %), v označovaní alergénov (3,9 %), v prídavných látkach (2,0 %), v mikrobiologických ukazovateľoch (0,4 %) a v kontaminantoch (0,3 %).

Z jednotlivých vzoriek boli najvyššie počty nevyhovujúcich výrobkov zistené v ostatných alkoholických nápojoch (36,4 %), špecializovaných výrobkov z obilia, extrudovaných výrobkov (8,2 %), liehu a liehovinách (6,4 %), ovocnom víne, sladovom víne, aromatizovanom víne, medovine (6,3 %), škrobe a výrobkoch zo škrobu (5,9 %) a vo výrobkoch z jedlých rastlinných tukov a olejov (5,3 %). U ostatných komodít boli počty nevyhovujúcich výrobkov nižšie ako 5,0 %.

Najvyššia porušenosť na rôznych stupňoch potravinového reťazca bola zistená v obchodnej sieti u výrobkov rastlinného pôvodu z tretích krajín (5,8 %), vo vzorkách domáceho pôvodu (4,4 %) a produktoch vnútrospoločenskej výmeny (4,2 %).

Štátne veterinárne a potravinové ústavy analyzovali a vyhodnotili v roku 2015 v komoditách **výrobkov živočíšneho pôvodu** 6 113 vzoriek, z ktorých 216 (3,5 %) nevyhovelo požiadavkám Potravinového kódexu SR alebo iným záväzným právnym predpisom v sensorických ukazovateľoch (5,1 %), vo fyzikálno - chemických ukazovateľoch (4,6 %), v označovaní (4,3 %), v mikrobiologických ukazovateľoch (4,3 %), v osobitných prísadách - NaCl (2,7 %), v označovaní alergénov (2,7 %), v kontaminantoch (1,0 %), v prídavných látkach (0,2 %) a v rezíduách veterinárnych liekov (0 %).

Podľa jednotlivých druhov potravín živočíšneho pôvodu najvyššie percento nevyhovujúcich vzoriek bolo pri zverine (50,0 %), mlieku a mliečnych výrobkoch zo surového mlieka (10,5 %), vaječných výrobkoch (7,1 %), mede (6,4 %), produktoch rybolovu (6,3 %), mlieku a mliečnych výrobkoch tepelne ošetrených (6,3 %) a vajciach (6,3 %). U ostatných komodít boli počty nevyhovujúcich výrobkov nižšie ako 6,0 %.

Najvyššia porušenosť na rôznych stupňoch potravinového reťazca bola zistená u výrobkov živočíšneho pôvodu dovezených z tretích krajín (11,8 %), v obchodnej sieti v produktoch domáceho pôvodu (8,2 %) a vo vzorkách živočíšneho pôvodu odobratých vo výrobe (3,5 %).

Úradná kontrola potravín v pôsobnosti orgánov verejného zdravotníctva

Orgány verejného zdravotníctva v Slovenskej republike (regionálne úrady verejného zdravotníctva v Slovenskej republike) vykonávali v roku 2015 úradné kontroly potravín zamerané na dodržiavanie potravinového práva prevádzkovateľmi potravinárskych prevádzok podľa nariadenia (ES) č. 882/2004 Európskeho parlamentu a Rady, podľa § 23 ods. 2 zákona č. 152/1995 Z. z. o potravinách v znení neskorších predpisov a kontroly podľa zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Výkon úradnej kontroly a štátneho zdravotného dozoru prebiehal pod odborným vedením Úradu verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v súlade s Viacročným národným plánom pre úradnú kontrolu v Slovenskej republike vykonávanú orgánmi verejného zdravotníctva.

Orgány verejného zdravotníctva v Slovenskej republike vykonali v roku 2015 spolu 36 850 kontrol v 19 859 kontrolovaných potravinových prevádzkach, vrátane zariadení spoločného stravovania z celkového počtu 76 124 prevádzok registrovaných orgánmi verejného zdravotníctva. Pri kontrolách bolo zistených v 3 308 prevádzkach 6 187 nezhôd so súčasne platnými právnymi predpismi.

Z celkového počtu 13 166 vyšetrených vzoriek potravín, pokrmov, prídavných látok do potravín a materiálov určených na styk s potravinami bolo celkovo nevyhovujúcich 1 013 vzoriek, čo predstavovalo 7,69 %. Celkovo najvyššie percento nevyhovujúcich vzoriek v porovnaní s ostatnými vzorkami potravín bolo zaznamenaných v prípade zmrzliny a dezertov (17,78 %), pokrmov rýchleho občerstvenia (14,37 %), a vôd watercoolery (14,11 %).

Išlo hlavne o mikrobiologicky nevyhovujúce vzorky, kde kontaminácia bola zistená v prípade 8,71 % vzoriek a z dôvodu chemickej kontaminácie nevyhovelo 1,07 % vzoriek potravín. Išlo najmä o prekročenia stanovených limitov pre prídavné látky a kontaminanty.

V súvislosti s kvalitou potravín rezort MPRV SR pracuje s dvoma systémami, a to „Značka kvality SK“ a „Politika kvality EÚ“.

V rámci výroby a spotreby domácej potravinovej produkcie je jedným z nosných aspektov Národný program podpory poľnohospodárskych výrobkov a potravín „Značka kvality SK“, ktorý vznikol za účelom zabezpečenia dostatočných informácií pre spotrebiteľa o bezpečných a kvalitných domácich výrobkoch. Cieľom tohto projektu je upriamiť pozornosť slovenských spotrebiteľov na kvalitné domáce potraviny.

Značku kvality SK môže získať každý slovenský výrobca, ak sú jeho výrobky vyrábané z domácich surovín pri dodržaní deklarovaného technologického postupu, parametrov kvality a bezpečnosti potravín, ktoré sú ustanovené príslušnými právnymi predpismi potravinového práva. Podmienkou udelenia Značky kvality SK je použitie najmenej 75 % surovín zo slovenskej produkcie, pričom všetky fázy výrobného procesu sa musia uskutočňovať na území Slovenskej republiky.

Značka kvality GOLD sa udeľuje výrobkom s nadštandardnými kvalitatívnymi parametrami, ktoré ich odlišujú od ostatných bežných potravín a zdôrazňuje ich vyššiu kvalitu. Zoznam spoločností a ocenených výrobkov je uvedený na <http://www.znackakvality.sk>

„Politika kvality EÚ“ je filozofia rozvoja kvality originálnych, tradičných poľnohospodárskych výrobkov a potravín a podpory kultúrnych tradícií a regiónov, v ktorých sa tieto výrobky vyrábajú. Systém bol vytvorený ako odpoveď na narastajúce falšovanie výrobkov a zneužívanie tradičných názvov, ktoré zaručovali dobrú povest' tradičných regionálnych výrobkov. Pod pojmom „Politika kvality EÚ“ sa rozumie zabezpečenie ochrany poľnohospodárskych výrobkov a potravín a podpora ich predaja. Tieto potraviny musia spĺňať určité kvalitatívne parametre, ktoré ich odlišujú od ostatných obdobných výrobkov svojimi presne definovanými požiadavkami na ich surovinové zloženie a technologický postup výroby. Európska únia v rámci Politiky kvality EÚ akceptuje, chráni, podporuje, registruje a kontroluje výrobky rozdelené do troch kategórií označených ako:

Chránené zemepisné označenie CHZO - (Protected geographical indication - PGI)

Chránené označenie pôvodu CHOP - (Protected designation of origin - PDO)

Zaručená tradičná špecialita ZTS - (Traditional speciality guaranteed - TSG)

V systéme Politika kvality EÚ boli k 6.2. 2015 registrované tieto slovenské poľnohospodárske výrobky a potraviny: Levický slad, Skalický trdelník, Slovenská bryndza, Slovenská parenica, Slovenský oštiepok, Tekovský salámový syr, Zázrivský korbáčik, Zázrivské vojky, Oravský korbáčik, Klenovecký syrec - CHZO; Bratislavský rožok/Pressburger Kipfel/Pozsonyi kifli, Ovčie hrudkový syr -salašnícky, Ovčie salašnícky údený syr, Lovecký salám/Lovecká saláma, Liptovská saláma/Liptovský salám, Špekáčky/Špekačky, Spišské párky - ZTŠ a výrobok Žitavská paprika – CHOP.

3.6. Zahraničný obchod s poľnohospodárskymi a potravinárskymi výrobkami

Agropotravinársky zahraničný obchod SR v roku 2015

Vývoj agropotravinárskeho zahraničného obchodu v roku 2015 pokračoval v intenciách predchádzajúceho roka. Hodnota celkového exportu SR sa medziročne zvýšila o 4,9 %, pričom hodnota celkového dovozu sa zvýšila až o 7,6 %. Podobne sa v rovnakom období vyvíjal agropotravinársky obchod. Medziročne sa zvýšil agropotravinársky import SR o 1,1 %, pričom vývoz stagnoval. Vývoj tovarovej výmeny sa v konečnom dôsledku premietol do výslednej obchodnej bilancie. Hodnota pozitívnej bilancie celkového zahraničného obchodu, v dôsledku vyššej dynamiky rastu importu, sa medziročne znížila až o 1 399,5 mil. € (29,8 %). U agropotravinárskych komodít nárast hodnoty dovozu spôsobil zvýšenie negatívnej obchodnej bilancie o 40,9 mil. € (medziročný nárast o 3,9 %) a celkové záporné saldo dosiahlo - 1 096,1 mil. €.

Vývoj zahraničného obchodu

v mil. €

Tabuľka 31

Ukazovateľ		2014	2015 ¹⁾	Index 2015/2014
Zahraničný obchod za SR spolu HS 01 - 99	Vývoz	64 721	67 865	104,9
	Dovoz	60 019	64 562	107,6
	Obrat	124 740	132 428	106,2
	Saldo	4 702	3 303	70,2
z toho: agropotravinársky sektor za SR spolu HS 01 - 24	Vývoz	2 734	2 735	100,0
	Dovoz	3 790	3 831	101,1
	Obrat	6 524	6 566	100,6
	Saldo	-1 055	-1 096	103,9
v tom: zahraničný obchod agrosektoru SR s ČR HS 01 - 24	Vývoz	684	688	100,6
	Dovoz	879	917	104,3
	Obrat	1 563	1 605	102,7
	Saldo	-195	-229	117,3

Prameň: Štatistický úrad SR, ¹⁾ Predbežné údaje (marec 2016)

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V roku 2015 bolo na Slovensko medziročne dovezených o 41,2 mil. € (1,1%) viac poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov.

Medziročne sa zvýšil dovoz kávy o 47,8 mil. € (29,1 %), čokolády o 28,0 mil. € (15,8 %), pekárskoho tovaru o 18,9 mil. € (12,7 %), krmív o 16,0 mil. € (16,8 %), potravinových prípravkov o 12,7 mil. € (9,5 %), chladeného hovädzieho mäsa o 12,1 mil. € (46,0 %), cigariet o 10,2 mil. € (8,9 %) a konzervovaného mäsa o 10,0 mil. € (15,6 %).

Na vývoj dovozu pozitívne vplýval najmä medziročný pokles importu repného cukru o 34,8 mil. € (60,6 %), hydínového mäsa o 22,7 mil. € (18,8 %), slnečnicového oleja o 21,5 mil. € (38,7 %), repkového oleja o 21,1 mil. € (18,9 %), vína o 18,6 mil. € (22,7 %), rastlinných materiálov a vedľajších produktov používaných na výživu zvierat o 17,0 mil. € (59,2 %), živých ošípaných o 13,6 mil. € (34,5 %), sójových bôbov o 11,7 mil. € (59,6 %), tekutého mlieka a smotany o 11,2 mil. € (16,4 %) a syrov o 8,9 mil. € (6,3 %).

Vo výrobkovej štruktúre slovenského dovozu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov mali prvenstvo finálne potravinárske výrobky a polotovary, ktoré podľa poradia v roku 2015 obsadili štrnásť z prvých pätnástich priečok: káva s 5,5 %-ným podielom, čokoláda s 5,3 %-ným podielom, bravčové mäso so 4,7 %-ným podielom, pekársky tovar so 4,4 %-ným podielom, ostatné potravinové prípravky s 3,8 %-ným podielom, syry a tvaroh s 3,5 %-ným podielom, cigarety s 3,3 %-ným podielom, krmivá s 2,9 %-ným podielom, sladené nealkoholické nápoje s 2,7 %-ným podielom, hydínové mäso s 2,6 %-ným podielom, repkový olej s 2,4 %-ným podielom, párky, salámy s 2,1 %-ným podielom, konzervované mäso s 1,9 %-ným podielom, citrusové plody s 1,7 %-ným podielom a víno s 1,7 %-ným podielom, na celkovom agrodovoze.

Na obchodnú bilanciu v roku 2015 nepriaznivo vplýval zanedbateľný medziročný nárast vývozu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov len o 313,6 tis. € (0,0 %).

Rozhodujúci podiel na stagnácii agropotravinárskeho vývozu mal pokles exportu živých ošípaných o 35,5 mil. € (36,2 %), repného cukru o 31,0 mil. € (38,0 %), slnečnicových semien o 17,4 mil. € (20,6 %), pokrutín vznikajúcich extrahovaním sójového oleja o 14,8 mil. € (91,8 %), slnečnicového oleja o 13,6 mil. € (54,7 %), kávy o 13,4 mil. € (12,3 %), tekutého mlieka a smotany o 12,5 mil. € (11,3 %), repkového oleja o 10,4 mil. € (11,0 %) a hydínového mäsa o 8,9 mil. € (10,6 %).

Na druhej strane sa zo SR medziročne vyviezlo viac pšenice o 43,5 mil. € (28,2 %), čokolády o 26,8 mil. € (16,0 %), živého hovädzieho dobytku o 19,5 mil. € (38,7 %), konzervovaného ovocia o 13,6 mil. € (87,0 %), jačmeňa o 13,4 mil. € (63,3 %), hydrogenovaných živočíšnych a rastlinných tukov a olejov o 11,0 mil. € (104,1 %), párkov a salám o 10,1 mil. € (25,7 %) a etylalkoholu o 9,6 mil. € (20,5 %).

V rámci výrobkovej štruktúry v roku 2015, vďaka výraznému medziročnému zvýšeniu hodnoty exportu o 28,2 %, bola pšenica so 7,2 %-ným podielom na celkovom vývoze najvýznamnejšou komoditou slovenského agrárneho vývozu. Vďaka značnému medziročnému zvýšeniu hodnoty exportu o 16,0 %, resp. o 6,4 %, si čokoláda so 7,1%-ným a kukurica so 4,1%-ným podielom upevnili postavenie v štruktúre exportu SR. Napriek medziročnému poklesu hodnoty exportu (11,3 %, resp. 12,3 %) si s 3,6 %-ným, resp. 3,5 %-ným podielom na celkovom vývoze upevnili svoju pozíciu tekuté mlieko a smotana a káva.

Syry a tvaroh a repkový olej s 3,4 %-ným, resp. 3,1 %-ným podielom boli najvýznamnejšie komodity v rámci štruktúry exportu SR. Medzi proexportne orientované komodity slovenského agropotravinárskeho vývozu patrili aj pekársky tovar s 3,0 %-ným podielom, cukrovinky s 3,0 %-ným podielom, rôzne potravinové prípravky s 2,9 %-ným podielom, ostatné cukry s 2,8 %-ným podielom, hydinové mäso s 2,7 %-ným podielom, slad s 2,6 %-ným podielom, repkové semená s 2,6 %-ným podielom a živý hovädzí dobytok s 2,6 %-ným podielom na celkovom agrovývoze SR. Z uvedených pätnástich najvýznamnejších exportných komodít desať predstavujú finálne potravinárske výrobky a polotovary (celkovo 34,0 %-ný podiel na celkovom agrovývoze), pričom ďalších päť komodít s celkovým 20,0 %-ným podielom na agrovývoze SR predstavujú prvotné poľnohospodárske suroviny.

Oživenie tovarovej výmeny sa prejavilo nielen vo vývoji zahraničného obchodu SR s poľnohospodárskymi, ale aj spracovanými potravinárskymi výrobkami.

V roku 2015 boli do SR dovezené poľnohospodárske výrobky v celkovej hodnote 815,1 mil. €, tzn. medziročný nárast o 13,6 mil. € (1,2 %). Z tejto hodnoty predstavoval dovoz nahraditeľných poľnohospodárskych výrobkov 68,6 % (v roku 2014 69,2 %). V rovnakom období boli zo SR vyvezené uvedené výrobky za 917,6 mil. €, čo je o 23,8 mil. € (2,8 %) viac ako v roku 2014.

Vyšší medziročný nárast exportu poľnohospodárskych výrobkov v porovnaní s importom sa premietol do zvýšenia kladného salda. Pokiaľ v roku 2014 zahraničná obchodná výmena s poľnohospodárskymi výrobkami vygenerovala prebytok 92,4 mil. €, v roku 2015 to bolo na úrovni 102,5 mil. € (nárast o 11,0 %). V tovarovo-obchodnej výmene s nahraditeľnými poľnohospodárskymi výrobkami dosiahla SR vysoko aktívnu obchodnú bilanciu; v roku 2014 na úrovni 267,6 mil. €, v roku 2015 na úrovni 281,7 mil. € (nárast o 5,3 %). Napriek miernemu medziročnému nárastu vývozu sa zahraničný obchod s poľnohospodárskymi výrobkami vyvíjal pre SR priaznivo, nakoľko export v SR pestovaných poľnohospodárskych komodít mierneho pásma dokázal nielen v plnej miere eliminovať negatívnu obchodnú bilanciu s tzv. nenahraditeľnými komoditami, ale aj vygenerovať významný prebytok bilancie.

Nepriaznivá situácia pretrvávala v zahraničnom obchode SR s potravinárskymi výrobkami, nakoľko v roku 2015 až 109,4% (v roku 2014 108,8 %) celkového agropotravinárskeho salda vygenerovali práve finálne potravinárske polotovary a výrobky. V roku 2015 boli do SR dovezené potravinárske výrobky celkovo za 3 015,8 mil. € (medziročne nárast o 0,9 %), z čoho až 76,1% (v roku 2014 78,1 %) predstavoval dovoz nahraditeľných potravinárskych výrobkov. V sledovanom období naopak klesla hodnota vývozu potravinárskych výrobkov. V roku 2015 boli uvedené výrobky umiestnené na zahraničných trhoch v celkovej hodnote 1 817,2 mil. €, čo je o 1,3 % menej ako v roku 2014. Z uvedenej hodnoty až 87,7 % predstavoval vývoz nahraditeľných potravinárskych výrobkov (v roku 2014 86,7 %). Pokiaľ v roku 2014 spracovateľský priemysel vygeneroval negatívne saldo 1 147,5 mil. € (z toho 64,4 % pripadá na nahraditeľné komodity), v roku 2015 v dôsledku poklesu hodnoty exportu sa negatívne saldo zvýšilo až na úroveň 1 198,6 mil. € (z toho 58,5 % pripadá na nahraditeľné výrobky).

Z údajov vývoja agropotravinárskeho zahraničného obchodu SR je vo všeobecnosti možné odvodiť jeho základné charakteristiky:

1. exportná výkonnosť SR je do značnej miery závislá od reexportov agropotravinárskych komodít, čo potvrdzuje aj reexport k nám dovážaných nenahraditeľných komodít,
2. stagnácia tovarovej obchodnej výmeny na strane vývozu, sa v konečnom dôsledku prejavila v medziročnom náraste negatívnej obchodnej bilancie o 40,9 mil. € a celkové záporné saldo dosiahlo – 1 096,1 mil. €,
3. v dôsledku koncentrácie tovarov z tretích krajín v námorných prístavoch v západnej Európe a ich následnej redistribúcie do ostatných členských krajín EÚ, sa medziročne zvýšil podiel dovozu z členských krajín EÚ na celkovom agropotravinárskom dovoze SR o 0,2 p.b. na 91,0 %,
4. z hľadiska komoditnej štruktúry sa slovenský vývoz dlhodobo orientuje na prvotné poľnohospodárske suroviny (32,7 % z celkového exportu v roku 2014 a 33,6 % v roku 2015) a na strane dovozu dominujú finálne potravinárske výrobky a polotovary s vyššou pridanou hodnotou (78,9 % z celkového importu v roku 2014 a 78,7 % v roku 2015),
5. export u nás pestovaných poľnohospodárskych komodít mierneho pásma dokáže nielen v plnej miere eliminovať negatívnu obchodnú bilanciu s tzv. nenahraditeľnými komoditami, ale aj vygenerovať významný prebytok bilancie v obchode s poľnohospodárskymi výrobkami,
6. hodnota vývozu potravinárskych výrobkov je dlhodobo hlboko pod úrovňou hodnoty ich dovozu. V roku 2015 až 109,4 % (v roku 2014 108,8 %) nášho celkového agropotravinárskeho salda vygenerovali práve finálne potravinárske polotovary a výrobky,
7. v rámci hlavných výrobných vertikál nepriaznivý vývoj obchodnej výmeny – vývoz suroviny, dovoz finálnych potravinárskych výrobkov. U mäsa masívny export živého hovädzieho dobytku a živých ošípaných a dovoz mäsa a mäsových výrobkov. V sektore mlieka export tekutého mlieka, import mliečnych výrobkov, hlavne syrov a masla. Vo vertikále olejnin export olejnatých semien a dovoz rastlinných olejov, a pod.,
8. na vývoj agroobchodu majú výrazný vplyv aj rozhodnutia zahraničných majiteľov výrobných investícií smerujúcich k redukcii či až k likvidácii spracovateľských kapacít, výsledkom čoho je nedostatočná domáca produkcia, čo vyvoláva potrebu dovozu, a tým k neustále vysoko negatívnej obchodnej bilancii finálnych potravinárskych výrobkov a polotovarov s vyššou pridanou hodnotou,
9. vysoká dovozná závislosť SR v sektore mäsa, hlavne pokiaľ ide o bravčové a hydinové mäso, ako aj mäsové výrobky, čiastočne kompenzovaná vysokým exportom živých zvierat,
10. vysoká dovozná závislosť SR v sektore ovocia a zeleniny, vrátane potravinárskych výrobkov z nich vyrábaných,

11. z hľadiska miery krytia domácej spotreby domácou výrobou je najproblematickejším sektor čerstvého a spracovaného ovocia a zeleniny (HS 07, 08 a 20), sektor mäsa a mäsových výrobkov (HS 01, 02 a 16) a v dôsledku úplnej likvidácie celého spracovateľského odboru aj sektor tabakových výrobkov (HS 24), ktoré v roku 2015 spoločne vygenerovali 73,7 % celkovej pasívnej obchodnej bilancie (43,1 %, 19,3 %, resp. 11,3 %),
12. čiastočné embargo Ruskej federácie na dovoz potravín z Európskej únie sa odzrkadlilo v medziročnom poklese agrovývozu SR do Ruskej federácie o 7,7 mil. € (32,3 %), čo sa prejavilo v znížení aktívnej obchodnej bilancie o 6,7 mil. € (32,8 %).

Teritoriálna štruktúra agroobchodu SR

Agropotravinársky zahraničný obchod SR je jednoznačne **orientovaný na členské krajiny EÚ**. Orientáciu zahraničného agropotravinárskeho obchodu SR na krajiny Európskej únie zvyčajne fakt, že dovoz z krajín EÚ-28 v roku 2015 dosiahol 91,0 % (v roku 2014 90,8 %) z celkového dovozu SR a vývoz do krajín EÚ-28 sa podieľal na celkovom agropotravinárskom vývoze SR 95,2 %-mi (v roku 2014 96,0 %-mi).

Teritoriálna štruktúra agrárneho zahraničného obchodu

v mil. €

Tabuľka 32

Ukazovateľ	Obdobie	EÚ-28	z toho ČR	Tretie krajiny	z toho			
					EFTA	Balkán	ACP	SNŠ
Obrat	2014	6 067,9	1 562,6	456,3	38,9	28,6	54,5	75,9
	2015 ¹⁾	6 089,2	1 604,9	476,5	40,1	32,4	61,1	59,4
	index 2015/14	100,4	102,7	104,4	103,1	113,3	112,2	78,2
Vývoz	2014	2 625,5	683,8	109,0	16,6	13,3	1,1	48,8
	2015 ¹⁾	2 602,9	688,1	131,9	17,5	15,3	2,8	38,5
	index 2015/14	99,1	100,6	121,0	105,2	114,8	252,5	79,0
Dovoz	2014	3 442,4	878,8	347,2	22,2	15,2	53,3	27,1
	2015 ¹⁾	3 486,3	916,8	344,6	22,6	17,1	58,3	20,8
	index 2015/14	101,3	104,3	99,2	101,5	112,0	109,3	76,9
Saldo	2014	-817,0	-195,0	-238,2	-5,6	-1,9	-52,2	21,7
	2015 ¹⁾	-883,4	-228,7	-212,7	-5,1	-1,8	-55,5	17,7
	index 2015/14	108,1	117,3	89,3	90,6	92,6	106,2	81,6

Prameň: Štatistický úrad SR

¹⁾ Predbežné údaje (marec 2016)

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Pozn.: EÚ-28 Belgicko, Dánsko, Francúzsko, Grécko, Holandsko, Írsko, Luxembursko, Nemecko, Portugalsko, Taliansko, Španielsko, Veľká Británia, Rakúsko, Švédsko, Fínsko, SR, ČR, Poľsko, Maďarsko, Slovinsko, Lotyšsko, Litva, Estónsko, Malta, Cyprus, Bulharsko, Rumunsko, Chorvátsko
EFTA Nórsko, Island, Švajčiarsko, Lichtenštajnsko
Balkán Albánsko, Macedónsko, Bosna a Hercegovina, Čierna Hora, Srbsko a Kosovo
ACP Skupina krajín Afriky, Karibiku a Pacifiku

Saldo zahranično-obchodnej výmeny medzi SR a členskými krajinami EÚ (EÚ-28) za rok 2015 dosiahlo zápornú hodnotu - 883,4 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2014 predstavuje jeho nárast až o 66,4 mil. € (8,1 %). Negatívny nárast záporného salda bol spôsobený medziročným znížením hodnoty vývozu poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov zo SR do krajín EÚ-28 o 22,6 mil. € (0,9 %), pričom za rovnaké obdobie sa súčasne zvýšila hodnota dovozu až o 43,9 mil. € (1,3 %).

V porovnaní s rokom 2014 v roku 2015 sa zo SR vyviezlo do krajín Európskej únie (EÚ-28) viac pšenice o 43,3 mil. € (28,2 %), čokolády o 29,8 mil. € (19,0 %), konzervovaného ovocia o 13,5 mil. € (87,3 %), jačmeňa o 13,3 mil. € (63,1 %), hydrogenovaných živočíšnych a rastlinných tukov a olejov o 11,0 mil. € (104,1 %), párkov a salám o 11,0 mil. € (28,7 %) a etylalkoholu o 9,7 mil. € (21,0 %). Na druhej strane sa medziročne znížil export živých ošípaných o 35,7 mil. € (36,4 %), repného cukru o 31,0 mil. € (38,0 %), slnečnicových semien o 17,4 mil. € (20,5 %), pokrutín vznikajúcich extrahovaním sójového oleja o 14,7 mil. € (91,8 %), slnečnicového oleja o 13,6 mil. € (54,8 %), kávy o 13,3 mil. € (12,2 %), tekutého mlieka a smotany o 12,0 mil. € (11,0 %), repkového oleja o 10,3 mil. € (11,0 %) a hydinového mäsa o 8,1 mil. € (9,9 %).

Z krajín Európskej únie (EÚ-28) sa v roku 2015 do SR medziročne doviezlo viac kávy o 44,6 mil. € (28,6 %), čokolády o 28,1 mil. € (16,3 %), pekárskoho tovaru o 17,4 mil. € (11,8 %), krmív o 14,5 mil. € (15,8 %), potravinových prípravkov o 10,9 mil. € (9,0 %), konzervovaného mäsa o 10,1 mil. € (15,8 %), cigariet o 10,0 mil. € (8,9 %) a chladeného hovädzieho mäsa o 9,8 mil. € (39,8 %), ale menej repného cukru o 34,6 mil. € (60,8 %), slnečnicového oleja o 24,0 mil. € (48,8 %), repkového oleja o 21,1 mil. € (18,9 %), hydinového mäsa o 18,9 mil. € (19,3 %), vína o 18,4 mil. € (24,1 %), rastlinných materiálov a vedľajších produktov používaných na výživu zvierat o 17,0 mil. € (59,2 %), živých ošípaných o 13,6 mil. € (34,5 %), tekutého mlieka a smotany o 11,1 mil. € (16,4 %), sójových bôbov o 11,1 mil. € (58,7 %) a syrov o 9,0 mil. € (6,3 %).

S ostatnými, nečlenskými krajinami EÚ, tzv. tretími krajinami SR vykázala za rok 2015 záporné saldo - 212,7 mil. €. Negatívne saldo SR s tretími krajinami, napriek negatívne zníženiu obchodného prebytku s krajinami SNŠ (o 4,0 mil. €), medziročne výrazne kleslo o 25,5 mil. € (10,7 %). V roku 2015 boli do tretích krajín vyvezené poľnohospodárske a potravinárske výrobky v celkovej hodnote 131,9 mil. €, čo bolo až o 22,9 mil. € (21,0 %) viac ako v predchádzajúcom roku. Na druhej strane boli do SR z nečlenských krajín EÚ dovezené agropotravinárske výrobky za 344,6 mil. €, čo v porovnaní s rokom 2014 bolo o 2,6 mil. € menej (0,8 %).

V skladbe dovozu z tretích krajín prevládajú hlavne nenahraditeľné výrobky, ktoré v našich podmienkach nie je možné produkovať: jedlé ovocie a orechy, kakaové prípravky, mäso, rôzne potravinové prípravky, ryby a výrobky z rýb, prípravky zo zeleniny a ovocia, káva, čaj a korenie, nápoje a liehoviny a zelenina. Vývoz SR do tretích krajín sa orientuje prevažne na potravinárske polotovary a výrobky: živé zvieratá, mlieko a mliečne výrobky,

rôzne potravinové prípravky, mlynské výrobky, prípravky z obilia a mlieka, cukor a cukrovinky, kakaové prípravky, obilie a nápoje a liehoviny.

Z trhov tretích krajín bola SR buď vytláčaná konkurenciou, alebo export bol nahradený licenčnou výrobou, príp. obmedzená domáca produkcia neumožnila našu expanziu. Avšak údaje colnej štatistiky nám neumožňujú exaktne identifikovať a kvantifikovať reimporty a reexporty poľnohospodárskych a potravinárskych výrobkov, či už vo vzťahu k EÚ alebo voči tretím krajinám.

Podrobnejšie údaje o zahraničnom obchode sú uvedené v tabuľkách 30 - 35 v prílohe 10.

4. Výrobné vstupy do poľnohospodárstva a potravinárstva

4.1. Vstupy do poľnohospodárstva

Fixný kapitál v poľnohospodárstve

Hrubý stav dlhodobého majetku sa medziročne zvýšil o 1,2 % (133 mil. €), čo bolo ovplyvnené investovaním do hrubého fixného kapitálu vo výške 313,7 mil. €. Tvorba hrubého fixného kapitálu (THFK) sa medziročne znížila o 2,1 % (6,7 mil. €). Pokles investovania sa spomalil oproti roku 2014 do všetkých rozhodujúcich zložiek hrubého fixného kapitálu, okrem strojov a zariadení, kde sa investície výrazne zvýšili (30,5 %). Menej ako pred rokom sa investovalo najmä do budov a stavieb (12,1 %), dopravných zariadení (10,2 %), kultivovaných biologických zdrojov (21,8 %) a produktov duševného vlastníctva (29,6 %). V štruktúre hrubého fixného kapitálu dominovali stroje a zariadenia (37,3 %), budovy a stavby (30,9 %). Nižší podiel predstavovali kultivované biologické zdroje (17,5 %) a dopravné zariadenia (14,0 %). Produkty duševného vlastníctva sa na celkovom hrubom fixnom kapitále podieľali len (0,3 %). Výrazne klesli zdroje financovania zo zahraničia a ich objem dosiahol 184,7 tis. €, čo bolo o 52,5 % menej ako pred rokom. Najviac zahraničných investícií smerovalo do ostatných strojov a zariadení (162,6 tis. €).

Čistý stav majetku sa zvýšil (4,1 %) a jeho úroveň dosiahla 7 431 mil. €.

Vývoj hrubého a čistého stavu majetku ako aj tvorba hrubého fixného kapitálu a jeho štruktúra v poľnohospodárstve sú uvedené v tabuľke 41 v Prílohe 10.

Tvorba hrubého fixného kapitálu v poľnohospodárstve v tis. € b.c.

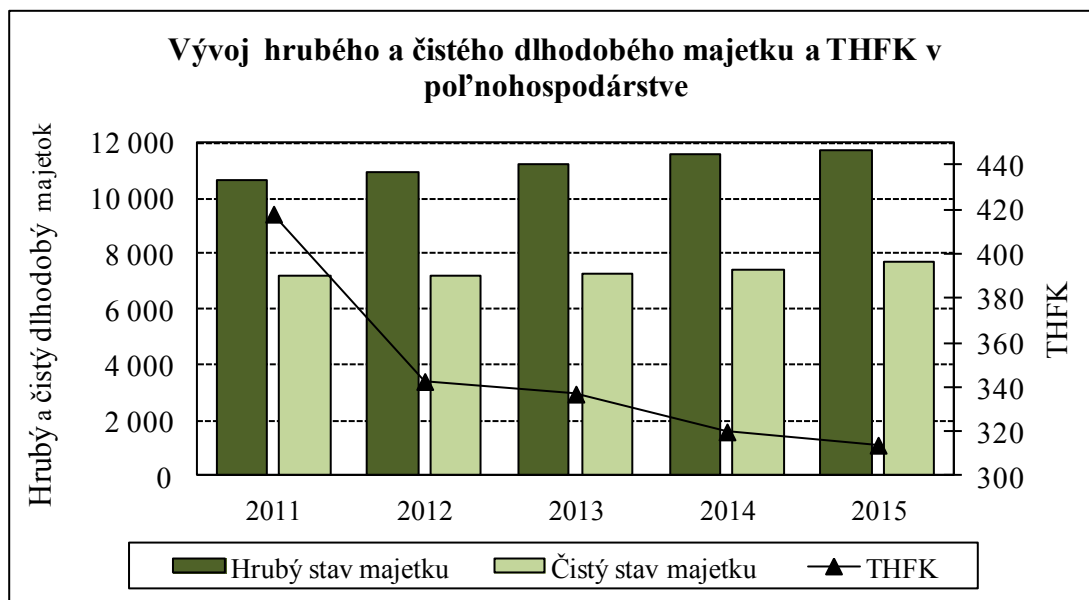
Tabuľka 33

Ukazovateľ	2014 ¹⁾	2015 ²⁾	Index 2015/14	Zdroje zo zahraničia		Index 2015/14
				2014	2015	
Tvorba hrubého fixného kapitálu	320 439	313 682	97,9	388,9	184,7	47,5
z toho - budovy a stavby, vr. budov na býv.	110 367	96 981	87,9	0,0	0,0	-
z toho budovy na bývanie	7 034	-909	-	-	-	-
- stroje a zariadenia	89 636	116 937	130,5	-	-	-
z toho ostat. stroje a zariadenia	86 270	112 066	129,9	54,4	162,6	298,6
- dopravné zariadenia	48 887	43 920	89,8	0,0	2,2	-

- kultivované biologické zdroje	70 188	54 886	78,2	334,5	20,0	6,0
- produkty duševného vlastníctva	1 361	958	70,4	-	-	-

Prameň: ŠÚ SR, ¹⁾ Predbežné údaje, ²⁾ Údaje zo štvrtročných štatistických výkazov
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Graf 26

Prameň: ŠÚ SR 2011 -2014, Rok 2015 Hrubý a čistý stav majetku – odhad NPPC-VÚEPP
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Spotreba vstupov

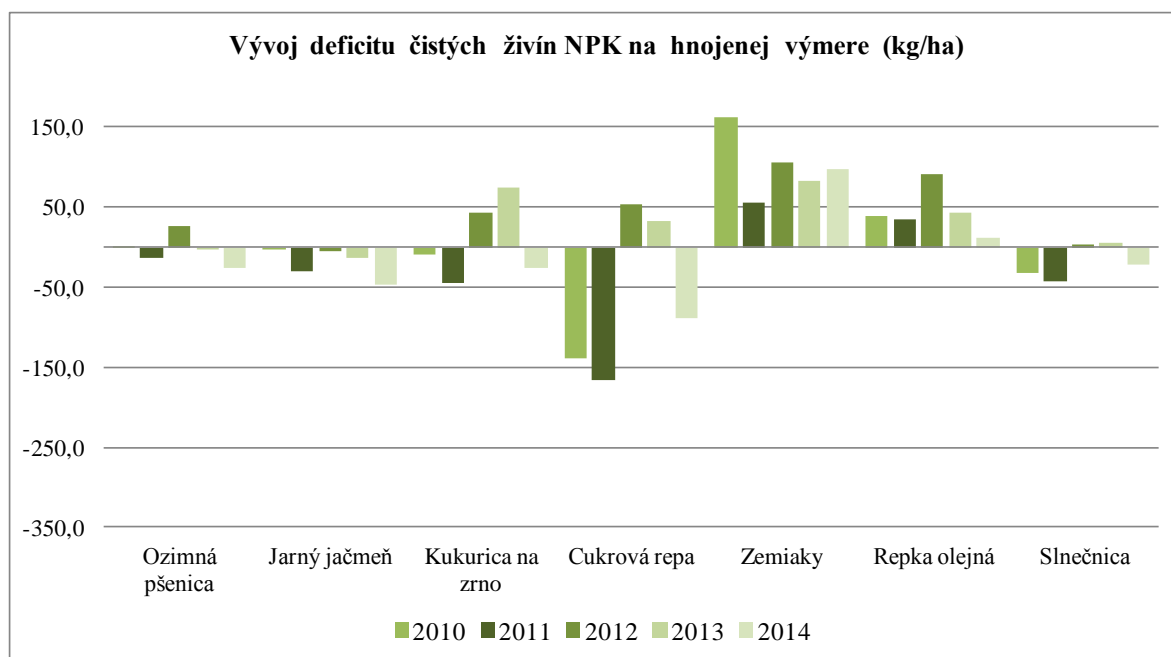
Trh so vstupmi do poľnohospodárskej výroby sa v roku 2015 výrazne nezmenil. Znížila sa spotreba osív a sadív, kompletných kŕmnych zmesí ako aj surovín na výrobu kompletných kŕmnych zmesí.

V roku 2014 (rok 2015 nebol k dispozícii) sa spotrebovalo 5 582 tis. t priemyselných hnojív, čo bolo o 237 tis. t (4,1 %) menej ako v roku 2013. Spotreba čistých živín v prepočte na hektár poľnohospodárskej pôdy dosiahla 96,0 kg, teda o 0,4 kg/ha (0,4 %) viac ako v predchádzajúcom roku.

Priemyselnými hnojivami sa vyhnojilo 1 598 tis. ha poľnohospodárskej pôdy, čo predstavovalo takmer 100 % poľnohospodárskej pôdy. Väčšina hlavných plodín bola hnojená nedostatočne (ozimná pšenica, jarný jačmeň, ozimný jačmeň, ovos, triticales, kukurica na zrno, cukrová repa, slnečnica, sója, ovocné sady, zelenina hlúbová, vinice a tabak). Dostatočne boli hnojené ostatné olejniny (horčica, mak, ľan), strukoviny (hrach, peluška, bôb a ostatné strukoviny) a zelenina (koreňová, plodová a cibuľová).

Spotreba priemyselných hnojív je uvedená v tabuľke 40 v prílohe 10.

Graf 27

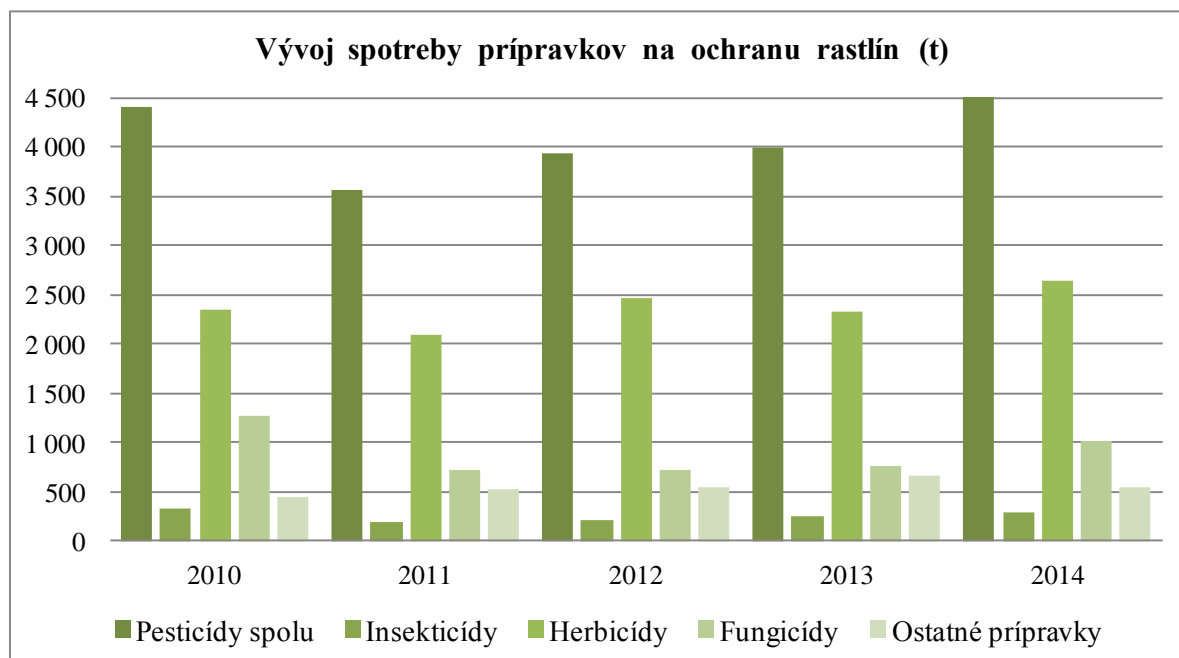

Prameň: ÚKSÚP

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Spotreba **chemických ochranných prostriedkov** v roku 2014 (rok 2015 nebol k dispozícii) predstavovala 5 048 t, čo bol nárast oproti roku 2013 o 1 052 t (26,3 %). Okrem ostatných prípravkov spolu, ktorých spotreba klesla o 18,6 %, sa spotreba všetkých druhov zvýšila: insekticídov o 16,7 %, herbicídov o 13,6 %, fungicídov o 35,2 %.

Graf 28

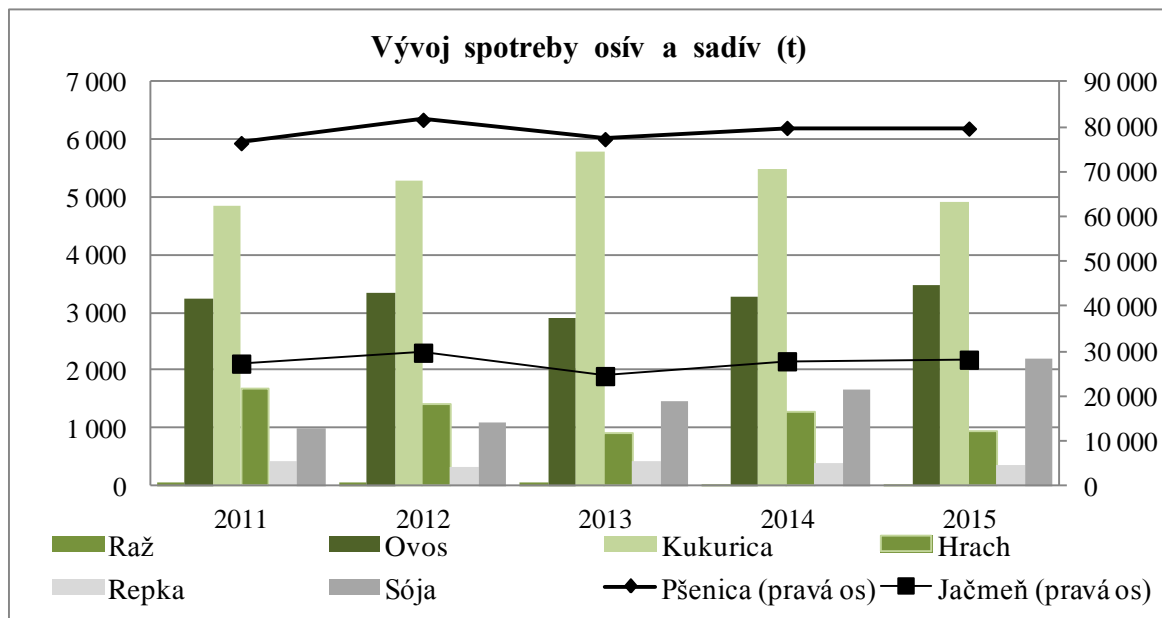

Prameň: ÚKSÚP

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2015 bolo obilie vysiate na ploche o 3,4 % menšej ako v roku 2014, čo sa na spotrebe osív a sadív prejavilo nepatrným poklesom spotreby osiva o 0,1 %. Znížila sa spotreba osiva raže (18,2 %), kukurice (10,2 %) a zanedbateľne aj osiva pšenice (0,2 %). Spotreba osiva ovsa sa zvýšila o 5,9 % a jačmeňa o 1,3 %.

Graf 29

Prameň: ŠÚ SR

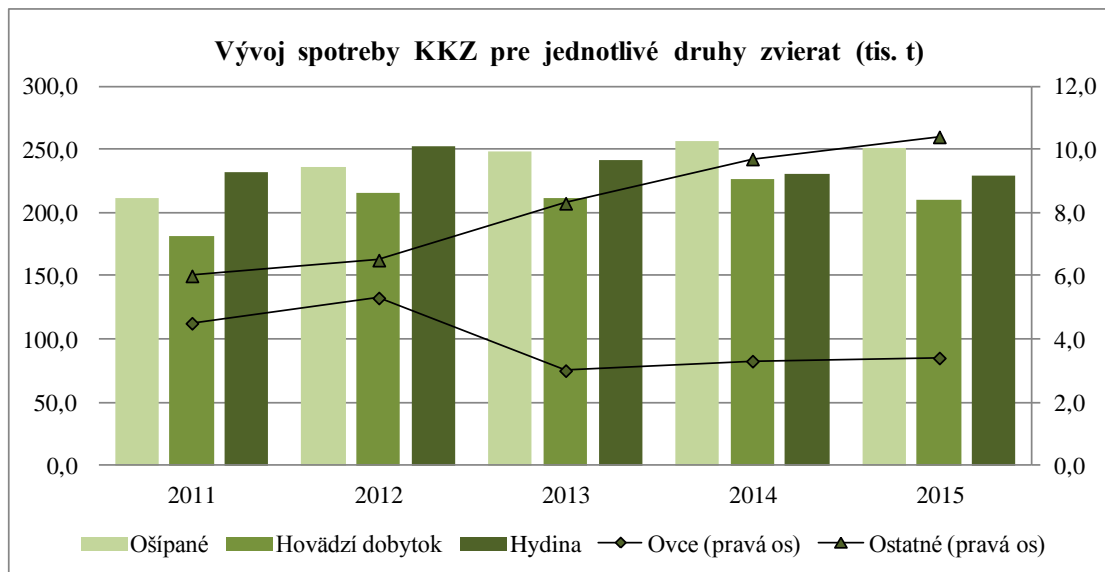
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Výrazne, o 26,1 % sa znížila spotreba osiva hrachu, z olejnin klesla spotreba osiva repky o 4,2 % . Spotreba osiva sóje, ktorej pestovanie je na vzostupe, sa zvýšila o 30,7 %.

S poklesom počtu všetkých hospodárskych zvierat s výnimkou hydiny a kôz sa v roku 2015 znížila aj spotreba **kompletných kŕmnych zmesí (KKZ)**.

Spotreba KKZ u ošípaných klesla o 2,0 %. Pokles sa prejavil hlavne u prasníc (11,2 %). Naopak, spotreba zmesí sa zvýšila o 9,0 % u prasiatok do 2 kg. Hovädzí dobytok spotreboval medziročne o 1,7 % zmesí menej. Pokles spotreby sa prejavil vo všetkých druhoch tejto skupiny: u teliat o 10,5 %, u HD vo výkrme o 7,2 %, u dojníc o 6,8 %, u mladého HD o 4,2 %. U oviec došlo k zníženiu spotreby KKZ o 2,4 %, u jahniat o 14,0 %, ale u bahníc a baranov sa zvýšila spotreba o 9,6 %. Spotreba KKZ pre hydinu celkom klesla o 0,6 %. V tejto kategórii nosnice spotrebovali medziročne o 6,6 % krmiva viac a spotreba vo výkrme brojlerov sa znížila o 4,0 %.

Graf 30

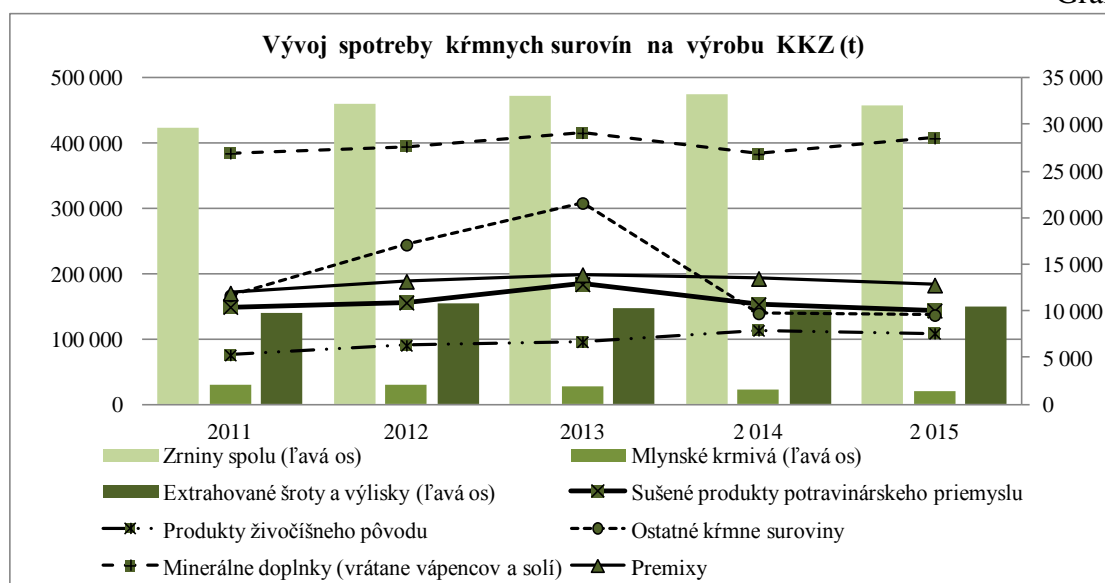

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Spotreba **krmných surovín na výrobu KKZ** spolu v roku 2015 medziročne klesla o 2,3 %. Viac ako dvojnásobne sa zvýšila spotreba strukovín, z toho spotreba hrachu vzrástla takmer trojnásobne. Spotreba zrnín spolu klesla o 3,5 %. Znížila sa spotreba raže (18,5 %), kukurice (17,2 %) a ovsa (3,6 %), naopak, zvýšila sa spotreba jačmeňa (17,0 %), tritikale (7,0 %) a pšenice (1,0 %). Spotreba mlynských krmív klesla o 13,5 %. Z toho spotreba otrúb klesla o 16,4 %, ale spotreba pšeničnej múky krmnej sa zvýšila o 13,2 %. Zvýšila sa spotreba extrahovaných šrotov a výliskov o 2,3 %, z toho repkových o 4,6 %, ale spotreba slnečnicových šrotov klesla o 3,2 %. Spotreba sušených produktov potravinárskeho priemyslu celkom klesla o 6,7 %, z toho spotreba pivovarského mláta o 45,2 %, sladového kvetu o 29,2 % a kukuričného mláta o 20,1 %. Z tejto skupiny sa zvýšila spotreba cukrovárskych rezkov o 13,2 %. Spotreba produktov živočíšneho pôvodu celkom klesla o 4,0 %. Spotreba všetkých zložiek tejto skupiny sa znížila, okrem spotreby sušeného mlieka, ktorá vzrástla o 6,3 %. Spotreba min. doplnkov sa zvýšila o 6,3 % a spotreba premixov klesla o 5,3 %

Graf 31

Údaje o počte a kapacitách ustajňovacích objektov pre živočíšnu výrobu, skladovacích objektoch pre rastlinnú produkciu, ako aj údaje o poľnohospodárskej mechanizácii neboli v roku 2015 k dispozícii, nakoľko ich zisťovanie vykonáva ŠÚ SR s dvojročnou periodicitou, t.j. v roku 2015 sa zisťovanie nevykonávalo. Aktuálne údaje za rok 2014 boli uvedené v Zelenej správe za rok 2014 a nové údaje budú v Zelenej správe za rok 2016.

Štátne závlahové systémy

V rámci realizácie štátnej melioračnej výstavby bolo do roku 1989 na Slovensku vybudovaných 321 tis. ha vysokotlakových závlah poľnohospodárskej pôdy. V priebehu rokov, ale najmä v posledných dvoch desaťročiach dochádzalo k úbytku pôdy pod závlahou v dôsledku zmeny jej využitia a vyňatia z poľnohospodárskeho pôdneho fondu. V dôsledku výstavby obytných a priemyselných zón na okrajoch miest a obcí, ktorá naďalej pokračuje, je doteraz evidované zníženie výmery poľnohospodárskej pôdy pod závlahou na cca 319 966 ha.

Z vybudovaných kapacít je v súčasnosti:

	Výmera	Počet ČS
- funkčných	49 tis. ha	62 čerpacích staníc
- obmedzene funkčných	114 tis. ha	125 čerpacích staníc
- nefunkčných	157 tis. ha	297 čerpacích staníc

Súčasný technický stav hlavných závlahových zariadení je negatívne ovplyvnený viacerými faktormi. Základným a nezávislým faktorom je čas. Vek zariadení spôsobuje, že niektoré materiály sú už po dobe životnosti. Ďalším faktorom je aj technologická zastaranosť a opotrebovanosť čerpacej techniky, jej vysoká energetická náročnosť, pre súčasné podmienky nevyhovujúce technické riešenie elektrických rozvodov a rozvádzačov, nefunkčná a zastaraná technika merania a riadenia prevádzky závlahových čerpacích staníc.

Od roku 2007 bolo možné využívať štátne závlahové zariadenia len formou prenájmu. Tieto kapacity boli ponúknuté záujemcom do prenájmu za symbolickú 1,- Sk (0,0332 €) za hektár vybudovanej výmery konkrétnej závlahovej stavby s podmienkou, že nájomca ich bude v rámci prijateľného a zmluvne dohodnutého spôsobu využitia udržiavať a chrániť na vlastné náklady.

Rok 2015 bol prvým rokom, v ktorom sa výhradne uplatňovali jednotlivé zámery „Konceptie revitalizácie hydromelioračných sústav na Slovensku“ (ďalej len Konceptia) spracovanej MPRV SR a schválenej vládou Slovenskej republiky v roku 2014. Konceptia vnáša do využívania štátneho závlahového hydromelioračného majetku novú úroveň vzťahov a možnosti finančnej podpory investičnej obnovy a revitalizácie týchto zariadení.

Súčasťou Konceptie je možnosť revitalizácie hospodársky významných častí závlahového hydromelioračného majetku štátu, ktoré sa nachádzajú v oblastiach pestovania hospodársky prioritných druhov poľnohospodárskej produkcie. Nové podmienky nájomných

zmlúv umožňujú farmárom investovať do prenajatého majetku finančné prostriedky z Programu rozvoja vidieka MPRV SR a tak zvýšiť technickú a tiež ekonomickú úroveň ako aj prevádzkovú stabilitu závlahových zariadení. Negatívnou zmenou sa z pohľadu nájomcov môže zdať zvýšenie ceny za prenájom štátnych závlahových zariadení. Cena za prenájom je určovaná nie z vybudovanej výmery závlah ako doteraz, ale z tzv. zavlažiteľnej výmery. Zavlažiteľnou výmerou pre tento účel sa rozumie výmera poľnohospodárskej pôdy uvedená v stavebnom (vodoprávnom) povolení, alebo kolaudačnom rozhodnutí, alebo v užívacom povolení vodných stavieb, ktoré tvoria technicko-prevádzkový celok hlavných závlahových zariadení, znížená o časti tejto výmery, ktoré boli z objektívnych príčin vyňaté zo závlahovej prevádzky (napr. vyňatím z poľnohospodárskeho pôdneho fondu, zrušením časti podzemného rozvodu závlahovej vody, zastavaním územia, zmenou účelu využitia územia a pod.), resp. súčet zavlažiteľných výmer TPC HZZ, ktoré sú predmetom nájomnej zmluvy. Z aktuálneho stavu vyplýva, že celková zavlažiteľná výmera oproti zabudovanej výmere klesla o takmer 60 %, čo približne korešponduje s funkčnou výmerou u doposiaľ prenájatých TPC.

Všetky východiská a podmienky využitia štátnych závlah každoročne určujú rozsah poľnohospodárskych subjektov, ktoré využívajú vodohospodárske služby a určujú tiež rozsah využitia u konkrétneho subjektu poľnohospodárskej prvovýroby.

Rozsah prenájatých závlah v roku 2015

Tabuľka 34

Región	Výmera v ha		Index	Počet ČS		Index	Odbery vody v tis. m ³		Index
	2014	2015	2015/14	2014	2015	2015/14	2014	2015	2015/14
Záhorie	10 514	7 313	69,6	10	7	70,0	9	5	55,6
Podunajsko	46 960	20 690	44,1	56	51	91,1	40	39	97,5
Dolné Považie	43 165	17 586	40,7	43	37	86,0	34	28	82,4
Horné Považie	33 761	9 603	28,4	36	35	97,2	25	22	88,0
Ponitrie	8 871	2 909	32,8	26	20	76,9	20	14	70,0
Pohronie a Poiplie	10 819	4 021	37,2	11	9	81,8	11	9	81,8
Bodrog a Hornád	608	117	19,2	2	1	50,0	3	2	66,7
Spolu:	154 698	62 239	40,2	184	160	87,0	142	119	83,8

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Rozsah prenájatej výmery závlah v roku 2015 sa oproti predchádzajúcemu roku znížil vo všetkých regiónoch (60 %). Najväčší pokles prenájatej výmery závlah bol v regiónoch Bodrog a Hornád (80 %) a Horné Považie (70 %). Počet prenájatých čerpacích staníc tiež klesol oproti predchádzajúcemu roku vo všetkých regiónoch. Klesol aj počet uzatvorených zmlúv (o 23).

Vývoj rozsahu prenájatých závlah za obdobie rokov 2007-2015 ukazuje na postupný pokles záujmu o ich prenájom a využívanie poľnohospodárskymi subjektmi. Počas deviatich rokov sa výmera prenájatých závlah znížila o približne 164 tis. ha (72 %). Medziročne (po

uplatnení záverov Koncepcie) sa prenajatá výmera znížila o viac ako 92 tis. ha (60 %). Výrazné zníženie je zapríčinené zmenou spôsobu určovania prenajatej výmery – namiesto pôvodne spoplatnenej vybudovanej výmery sa spoplatňuje „zavlažiteľná“ výmera.

Vývoj rozsahu prenajatých závlah v SR

Tabuľka 35

Rok	2007	2014	2015	Index 2015/14	Index 2015/07
Prenajatá výmera (ha)	226 548	154 698	62 239	40,2	27,5

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

K rozhodujúcim ukazovateľom využitia prenajatých závlah patrí skutočný odber závlahovej vody týmito zariadeniami. Odber závlahovej vody sa vo všetkých regiónoch výrazne medziročne zvýšil (46 %). Najväčší odber závlahovej vody bol v roku 2015 regiónoch Dolné Považie, Horné Považie a Podunajsko.

Odber závlahovej vody v rokoch 2014 a 2015

Tabuľka 36

Región	Odbery vody v tis. m ³		Index 2015/14
	2014	2015	
Záhorie	699	981	140,4
Podunajsko	2 158	4 532	210,0
Dolné Považie	6 968	8 599	123,4
Horné Považie	3 918	4 842	123,6
Ponitrie	84	351	415,7
Pohronie a Poiplie	526	1 674	318,4
Bodrog a Hornád	12	20	162,3
Spolu:	14 366	20 999	146,2

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

V zavlažovacej sezóne roka 2015 sa využitie závlah nevypočítavalo ako v predchádzajúcich rokoch z prenajatej výmery závlah a zavlažovanej plochy, ale percento využitia závlah predstavoval pomer zavlažovanej plochy k zavlažiteľnej výmere. Zavlažiteľná výmera je údaj o predmete nájmu z nájomnej zmluvy. Zavlažovaná plocha v nasledujúcej tabuľke je skutočne zavlažená výmera pôdy podľa hlásení nájomcov o odberoch vody.

Celkovo bolo využitie závlah v roku 2015 vyššie oproti predchádzajúcej závlahovej sezóne. Najvyššie využitie závlah podľa nových výpočtov bolo v roku 2015 v regiónoch Bodrog a Hornád, tiež Pohronie a Poiplie.

Využitie závlah

Tabuľka 37

Región	Zavlažiteľná výmera v ha	Zavlažovaná plocha v ha	Využitie prenajatej výmery v %
Záhorie	2 891,2	649	22,45
Podunajsko	12 313,2	4 922	39,97

Dolné Považie	16 583,1	8 665	52,25
Horné Považie	8 720,3	4 058	46,54
Ponitrie	1 636,3	466	28,48
Pohronie a Poiplie	1 550,9	1 338	86,27
Bodrog a Hornád	41,4	41	99,15
Spolu:	43 736,3	20 139	46,05

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Odber závlhovej vody v období posledných 9 rokov bol kolísavý. Najvyšší odber bol v roku 2007 a to vyše 24 mil. m³ vody. V roku 2010 bol odber závlhovej vody najnižší (6 mil. m³). Odber vody čiastočne vzrástol v roku 2011 na hodnotu vyše 8,5 mil. m³. Vysoká hodnota (viac ako 21 mil. m³) odberu závlhovej vody bola zaznamenaná v roku 2012. V ďalších dvoch rokoch odber klesol a v roku 2015 opätovne prekročil hodnotu 20 mil. m³.

Graf 32

Prameň: MPRV SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Obdobie posledných 15-tich rokov prinieslo výrazné kvalitatívne aj kvantitatívne zmeny v druhoch a rozsahu zavlažovaných plodín. Závlahy využívajú predovšetkým pestovatelia intenzívnych plodín, ktoré sú na trhu oceňované v takej výške, že do tvorby ceny je možné zahrnúť aj náklady na závlahovú vodu.

Štátnemu podniku Hydromeliorácie bola podľa zmlúv č.100/2015-350/MPRV SR a č.477/2015-350/MPRV SR v roku 2015 poskytnutá dotácia na starostlivosť o spravovaný hydromelioračný majetok štátu v zmysle Výnosu MPRV SR č. 536/2011-100 v znení výnosu č. 917/2011-100 v celkovej výške 1 828 038,80 € na nasledovné účely:

- správa hydromelioračného majetku vo vlastníctve štátu,
- údržba, opravy a prevádzka funkčného hydromelioračného majetku,
- údržba a opravy nefunkčného hydromelioračného majetku,
- likvidácia nefunkčných častí hydromelioračného majetku.

Vývoj výšky dotačnej podpory z rozpočtovej kapitoly MPRV SR a prevládajúci vecný účel jej použitia neumožňuje podporovať starostlivosť o prenajaté závlahové systémy ako

tomu do určitej miery bolo do roku 2010. Nájomcovia nie sú ochotní investovať do zásadnejších a rozsiahlejších opráv prenajatých štátnych závlahových systémov, preto sa naďalej prehĺbuje technický úpadok závlahových zariadení, a to stavebných aj technologických častí čerpacích staníc. V uplynulom roku schválená Koncepcia by okrem iného mala byť nápomocná aj pri financovaní modernizácie, obnovy a zvýšení technickej úrovne závlah na Slovensku za pomoci prostriedkov v rámci PRV MPRV SR.

Vývoj vstupov do poľnohospodárstva

Klesajúci trend cien dodávok výrobkov a služieb v roku 2015 pokračoval a celkové ceny dodávok do poľnohospodárstva medziročne klesli o 5,7 %. Najvýraznejšie klesli ceny energií a mazív (17,9 %), z toho mazív o 42,8 %, benzínu o 23 %, motorovej nafty o 22,4 % a elektriny o 8 %. Medziročne klesli aj ceny krmív pre zvieratá (8 %). Služby v rastlinnej výrobe klesli o 3 %, čo ovplyvnil najmä pokles cien čistenia obilnín (32,3 %) a sušenia olejní (27,2 %). Mierne sa medziročne znížili ceny strojov a ostatných zariadení (1,5 %).

Rast cien bol v roku 2015 zaznamenaný u hnojív a zlepšovadiel pôdy, ktorých ceny medziročne stúpili o 2,6 %. Ceny hnojív boli ovplyvnené vyššími cenami fosforečných hnojív, ktoré medziročne stúpili o 9,6 % a draselných hnojív, ktoré boli vyššie o 4,1 %. Ceny insekticídov sa medziročne zvýšili o 7,2 %, čo ovplyvnilo výrazné zvýšenie ceny prípravku Karate 2,5 WG (26,6 %), medziročný rast cien ostatných insekticídov sa pohyboval v rozmedzí 1,9 % - 4 %. Mierne sa medziročne zvýšili ceny veterinárnych služieb (1,1 %) a ceny plemenárskych služieb zostali stabilné.

Vývoj cenových indexov hlavných vstupov do poľnohospodárstva

Tabuľka 38

	Rovnaké obdobie minulého roka = 100	
	2014	2015
Ceny dodávok do poľnohospodárstva celkom	93,7	94,3
Z toho: Osivá a sadba		
Motorová nafta	101,7	96,9
Benzín	92,0	77,6
Elektrina	97,4	77,0
Hnojivá a zlepšovadlá pôdy	90,5	92,0
Produkty na ochranu rastlín	93,5	102,6
Krmivá pre zvieratá	103,1	102,2
Stroje a ostatné zariadenia	84,8	92,0

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

4.2. Investície do potravinárskeho priemyslu

Fixný kapitál v potravinárskom priemysle

Tvorba hrubého fixného kapitálu v odvetví výroby potravín, nápojov a tabakových výrobkov v roku 2015 sa medziročne zvýšila o 18,9 % (41 mil. €) na 260 mil. €. Napriek výraznému poklesu dopravných zariadení (36,5 %) a miernemu poklesu kultivovaných biologických zdrojov (2,4 %), nárast THFK ovplyvnilo zvýšenie investovania najmä do troch jeho hlavných zložiek, a to do produktov duševného vlastníctva (6-násobne), do strojov a zariadení (17,4 %) a do budov a stavieb (10,6 %).

V štruktúre hrubého fixného kapitálu v roku 2015 naďalej prevládali investície do strojov a zariadení (66,2 %), hoci medziročne ich podiel klesol o 0,9 p.b., a podiel do budov a stavieb (16,4 %). Ďalej štruktúru tvorili produkty duševného vlastníctva (8,7 %), dopravné zariadenia (4,6 %) a kultivované biologické zdroje (4,2 %).

Tvorba hrubého fixného kapitálu vo výrobe potravín, nápojov a tabakových výrobkov v tis. €, b.c.

Tabuľka 39

Ukazovateľ	2014 ¹⁾	2015 ²⁾	Index 2015/ 2014	Zdroje zo zahranicia		Index 2015/ 2014
				2014*	2015*	
Tvorba hrubého fixného kapitálu	218 932	260 243	118,9	3 249,7	1 793,6	55,2
v tom:- budovy a stavby, vr. budov na býv.	38 479	42 563	110,6	186,7	42,8	22,9
z toho budovy na bývanie	0	31	0,0	-	-	-
- stroje a zariadenia	146 815	172 305	117,4	-	-	-
z toho ostat. stroje a zariadenia	144 683	170 915	118,1	2 961,7	1 726,5	58,29
- dopravné zariadenia	18 670	11 847	63,5	0,0	8,3	-
- kultivované biologické zdroje	11 186	10 922	97,6	-	-	-
- produkty duševného vlastníctva	3 782	22 606	597,7	101,3	16,1	15,9

Prameň: ŠÚ SR

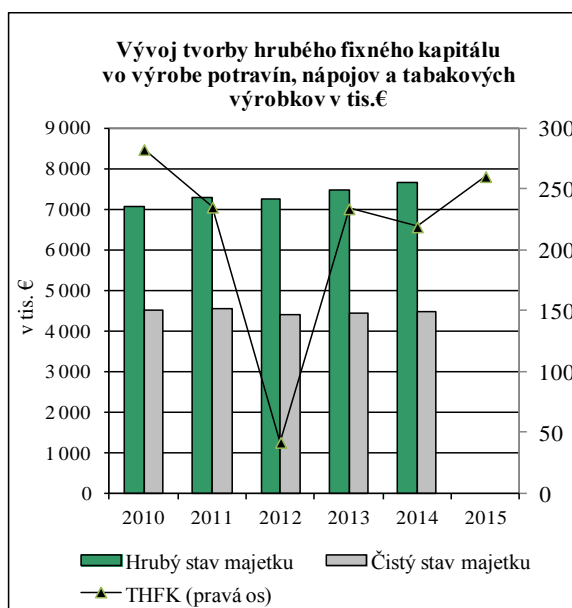
Vysvetlivky: ¹⁾ Predbežné údaje; ²⁾ Údaje zo štvrtročných štatistických výkazov; * v obstarávacej cene za podniky, SK NACE Rev 2 10-12, za roky 2012,2013,2014,2015 iba za podniky s 20 a viac zamestnancami

Medziročne sa zvýšil stav hrubého dlhodobého¹³ majetku o 2,5 % (o 189 mil. €) a jeho hodnota dosiahla 7 664 mil. €. Čistý dlhodobý majetok sa zvýšil o 0,8 % (o 37 mil. €) na úroveň 4 482 mil. €.

Vývoj dlhodobého hmotného a nehmotného majetku ako aj tvorba hrubého fixného kapitálu v potravinárstve sú uvedené v tabuľke 41 v prílohe 10.

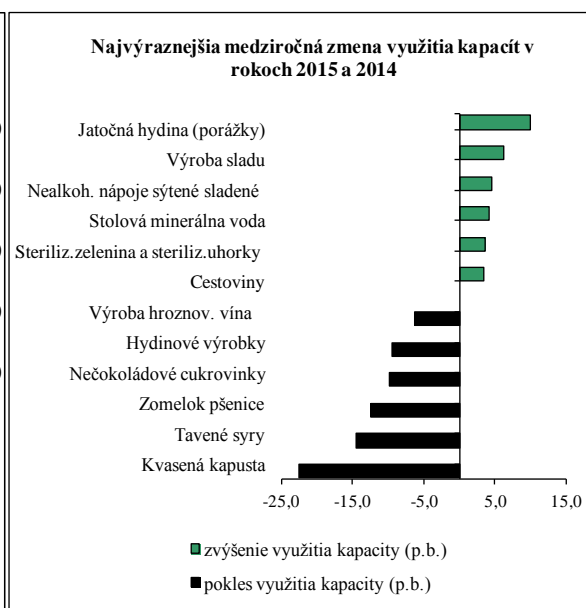
¹³ údaj za dlhodobý hrubý a čistý majetok má ŠÚ SR k dispozícii len rok dozadu, čiže nateraz do roku 2014

Graf 33

Prameň: ŠÚ SR
 Vypracoval: NPPC-VÚEPP
 Poznámka: Od roku 2014 sa zmenila metodika vyčísl'ovania majetku a bola aktualizovaná aj na predchádzajúce roky; ŠÚ SR disponuje údajmi o hrubom a čistom stave dlhod.majetku vždy len rok dozadu, čiže nateraz len do roku 2014

Graf 34

Prameň: Potravné (MPRV SR), prepočty NPPC -VÚEPP
 Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Potravnárske odvetvie SR disponovalo aj v roku 2015 dostatočným objemom výrobných kapacít. Využitie hlavných výrobných kapacít bolo diferencované v závislosti od jednotlivých výrobkov potravnárskych odborov a pohybovalo sa v nasledovných intervaloch:

- v intervale 100,00 – 90,00 %: výroba rafinovaného liehu,
- v intervale 89,99 – 80,00 %: výroba trvanlivého pečiva; hydínových výrobkov,
- v intervale 79,99 – 70,00 %: výroba jatočnej hydiny; sladu; mäsových výrobkov; stolovej minerálnej vody, kvasenej kapusty; sterilizovaných kompótov,
- v intervale 69,99 – 60,00 %: výroba čokoládových cukrovínok a čokolády; piva, výroba nečokoládových cukrovínok; nealkoholických sladených sýtených nápojov; syrov spolu, bez tavených syrov; cestovín; zomelku pšenice,
- v intervale 59,99 - 50,00 %: výroba sterilizovanej zeleniny vrátane sterilizovaných uhorky; čerstvého pečiva,
- pod 50 %: výroba konzumného baleného mlieka (46,0 %), tavených syrov (44,5 %), liehovín (44,0 %), kyslomliečnych výrobkov vrátane jogurtov (41,2 %), chleba (40,5 %), hrozňového vína (39,6 %), mliekarenského masla (30,3 %), jatočných ošípaných (23,4 %), zomelku raže (20,6 %), jatočného hovädzieho dobytku (20,3 %) a výroba sušených mliečnych výrobkov (11,7 %).

Najvyšší nárast využitia výrobných kapacít potravnárskych výrobkov bol dosiahnutý vo výrobe jatočnej hydiny (9,9 p.b.), vo výrobe sladu (6,2 p.b.), vo výrobe nealkoholických sladených sýtených nápojov (4,5 p.b.), stolovej minerálnej vody (4,2 p.b.), vo výrobe

sterilizovanej zeleniny vrátane sterilizovaných uhoriek (3,7 p.b.), cestovín (3,4 p.b.) a vo výrobe konzumného baleného mlieka (3,4 p.b.).

Najvýraznejšie zníženie využitia potravinárskych kapacít nastalo vo výrobe kvasenej kapusty (22,6 p.b.), tavených syrov (14,5 p.b.), zomelku pšenice (12,5 p.b.), nečokoládových cukroví (9,9 p.b.), hydinových výrobkov (9,4 p.b.), hroznového vína (6,3 p.b.), piva (5,1 p.b.) a zomelku raže (4,2 p.b.).

Podrobnejšie údaje o výrobných kapacitách a ich využití sú v tabuľke 42 v prílohe 10.

5. Štrukturálne zmeny a vlastnícke vzťahy

5.1. Podnikateľská štruktúra

Štrukturálne zmeny v agropotravinárstve a službách sú ovplyvňované vnútorným spoločensko-politickým vývojom s dôrazom na štátnu pomoc, formovanie podnikateľského prostredia (legislatíva, ekonomické nástroje, politika finančného sektora) a vo významnej miere SPP EÚ. Vybudované právne formy v agrárnom sektore sa zachovali, ale menil sa ich počet, zastúpenie na obhospodarovanej výmere pôdy a veľkostná štruktúra.

Na zmeny podnikateľských podmienok spravidla najcitlivejšie reaguje **poľnohospodárska prvovýroba**, jednak dosahovanými ekonomickými výsledkami, ale aj štrukturálnymi zmenami. Vzhľadom na absenciu relevantnej databázy o štruktúre podnikateľských subjektov v poľnohospodárskej prvovýrobe za roky 2014 a 2015, podnikateľská štruktúra bola zhodnotená na základe údajov Štrukturálneho cenzu fariem za rok 2010 a Štrukturálneho zisťovania fariem za rok 2013¹⁴.

V porovnaní s rokom 2010, počet podnikov v poľnohospodárskej prvovýrobe podľa štrukturálneho zisťovania fariem v roku 2013 klesol o 2 %. Celkové zníženie počtu podnikov v poľnohospodárskej prvovýrobe ovplyvnili najmä registrované fyzické osoby (FO), ktorých počet sa v priebehu troch rokov znížil o 619 subjektov (10,3 %). Klesol aj počet poľnohospodárskych družstiev, ktorých bolo v roku 2013 o 17 subjektov menej ako v roku 2010 (2,9 %). Poľnohospodárske družstvá už dlhodobo ustupujú Obchodným spoločnostiam, ktorých počet sa v hodnotenom období zvýšil o 29,6 %. Celkový nárast obchodných spoločností v poľnohospodárskej prvovýrobe bol ovplyvnený najmä vyšším počtom spoločností s ručením obmedzeným (32 %). Výrazný pohyb bol zaznamenaný aj u ostatných právnických osôb, ktorých počet bol v porovnaní s rokom 2010 v poslednom hodnotenom roku vyšší o 22,9 %.

¹⁴ Frekvencia štatistického zisťovania prijatá na základe nariadenia európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1166/2008 z 19. 11. 2008 o štrukturálnych zisťovaniach fariem a zisťovaní metód poľnohospodárskej výroby a o zrušení nariadenia Rady európskeho hospodárskeho spoločenstva (EHS) č. 571/88 (Ú. v. EÚ L 321, 1.12.2008) vykonáva ŠÚ SR štrukturálne zisťovania fariem v trojročných intervaloch.

Počet podnikov podľa odvetví a právnych foriem

Tabuľka 40

Právna forma	Poľnohospodárstvo			Poľnohospodárske služby			Potravínarsky priemysel		
	2010	2013	13/10	2014	2015	15/14	2014	2015	15/14
Štát. podniky	5	5	100,0	1	1	100,0	0	0	0,0
Družstvá	584	567	97,1	23	29	126,1	3	2	66,7
Obchodné spoločnosti spolu	1 520	1 970	129,6	605	946	156,4	326	474	145,4
z toho: verejné obchod. spoloč.	1	3	300,0	0	0	0,0	1	0	0,0
spol. s ručením obmedz.	1 389	1 833	132,0	593	936	157,8	247	392	158,7
akciové spoločnosti.	128	131	102,3	12	10	83,3	77	80	103,9
komanditné spoločnosti	2	3	150,0	0	0	0,0	1	2	200,0
Ostatné právnické osoby	166	204	122,9	24	25	104,2	9	6	66,7
Právnické osoby spolu	2 275	2 746	120,7	653	1 001	153,3	338	482	142,6
Registrované fyzické osoby*	6 008	5 389	89,7	2 449	2 215	90,4	1 840	1 657	90,1
Spolu	8 283	8 135	98,2	3 102	3 216	103,7	2 178	2 139	98,2

Prameň: Poľnohospodárstvo: ŠÚ SR- Štrukturálny cenzus fariem 2010, Štrukturálne zisťovanie fariem 2013

Poľnohospodárske služby: ŠÚ SR

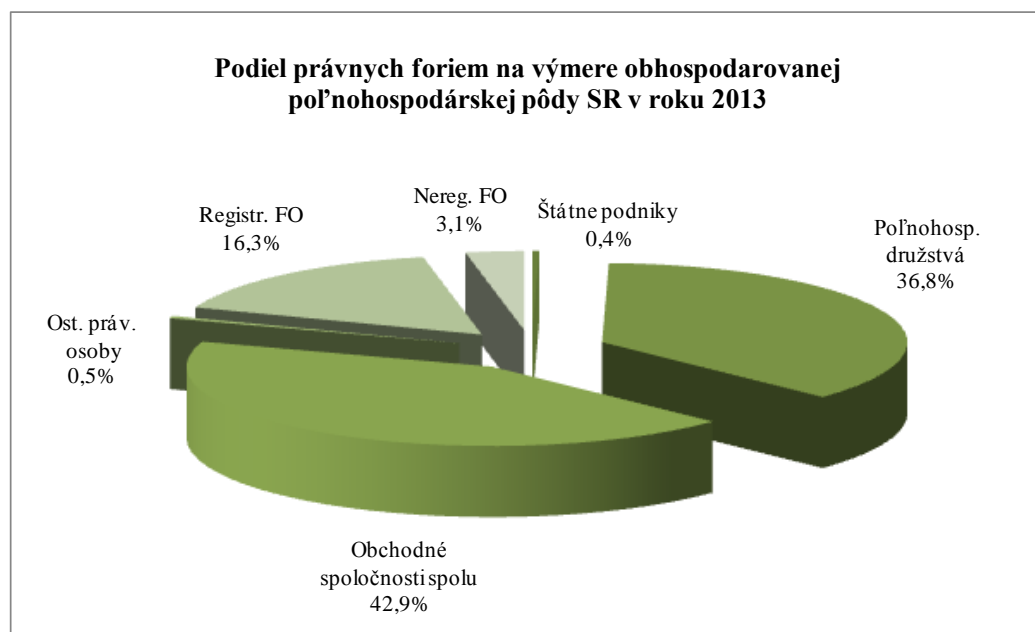
Potravinársky priemysel: CD MPRV SR (PROD 3-04, Roč 2-01), ŠÚ SR (fyzické osoby – r.2013)

*Fyzické osoby nezapísané do Obchodného registra

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V roku 2013 bola na Slovensku celková výmera obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy o 6 114 ha vyššia ako v roku 2010. Priemerná výmera farmy sa v porovnaní s rokom 2010 v roku 2013 zvýšila o 4 %, a to na 80,7 ha. Na celkovej výmere obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy mali významný podiel Obchodné spoločnosti (v.o.s, s.r.o, a.s. a k.s), ktoré spolu hospodárili na 816 570,97 ha pôdy, čo je 42,9 % obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy v SR. Spoločnosti s ručením obmedzeným (s.r.o) mali v roku 2013 takmer rovnaký podiel na obhospodarovanej pôde (35,6 %), ako poľnohospodárske družstvá. Poľnohospodárske družstvá hospodárili na 36,8 % z celkovej obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy.

Graf 35

Prameň: Štrukturálny cenzus fariem 2013, ŠÚ SR, Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V službách pre poľnohospodárstvo v roku 2015 pôsobilo 3 216 podnikajúcich subjektov, ktorých celkový počet bol v porovnaní s rokom 2014 vyšší o 4 %. Na celkovom počte podnikov poskytujúcich služby v poľnohospodárstve majú 69 %-ný podiel fyzické osoby, ktorých počet medziročne klesol o 10 %. Počet podnikov poskytujúcich služby pre poľnohospodárstvo ovplyvnil výrazný medziročný rast počtu právnických osôb (53 %). Najvyšší podiel na celkovom počte právnických osôb mali spoločnosti s ručením obmedzeným (s.r.o.), ktoré zaberali takmer 94 % PO. V poľnohospodárskych službách mali dominantné postavenie podnikateľské subjekty poskytujúce služby súvisiace s pestovaním plodín (80 %), ktorých počet medziročne vzrástol o 6 %. Najvýraznejší medziročný rast počtu podnikov bol v službách súvisiacich so zberom úrody, ktorých počet sa zvýšil zo 62 na 125 podnikov (102 %). Naopak o 17 % klesol počet podnikov poskytujúcich služby súvisiace s chovom zvierat.

Trend klesajúceho počtu podnikov v potravinárskom priemysle pokračoval a v roku 2015, keď celkový počet podnikov v potravinárstve medziročne klesol o 2 %. Medziročne klesol počet ostatných právnických osôb (živnostníci, rozpočtové a príspevkové organizácie, združenia, neziskové organizácie atď.) o 33 %, zaniklo 1 z 3 družstiev a o 10 % klesol počet registrovaných FO. Naopak celkový počet právnických osôb podnikajúcich v potravinárskom priemysle medziročne vzrástol o 43 %. Zvýšenie počtu právnických osôb ovplyvnil najmä medziročný rast počtu obchodných spoločností (45 %), na ktorých majú najvyšší podiel spoločnosti s ručením obmedzeným (s.r.o.). Na náraste celkového počtu PO v potravinárskom priemysle mal vzhľadom na zvyšovanie štátnej podpory malého a stredného podnikania v ostatných rokoch významný podiel rast malých prevádzok. Podľa výrobného zamerania bol zaznamenaný najvýraznejší medziročný rast počtu podnikov zameraných na spracovanie ovocia, zeleniny a zemiakov (87 %). Počet podnikov sa zvýšil aj u ostatných výrobných zameraní. Počet výrobcov nápojov sa zvýšil o 44 % a spracovateľov rýb a rybacích výrobkov o 40 %. V roku 2015 podnikalo v potravinárskom priemysle 1 657 registrovaných fyzických osôb a 482 právnických osôb.

5.2. Štruktúra poľnohospodárskej pôdy a trh s pôdou

V roku 2015 výmera využitej poľnohospodárskej pôdy predstavovala 1 921 563 ha, a oproti predchádzajúcemu roku nepatrne vzrástla, a to o 406 ha (o 0,02 %). Nárast bol hlavne u trvalých lúk a pasienkov (o 0,91 %) a pri domácich záhradkách (o 0,09 %). Pokles výmery bol pri trvalých porastoch o 351 ha (1,86 %) a u ornej pôdy o 8 911 ha (0,66 %).

Výmera pôdy v SR, v ha

Tabuľka 41

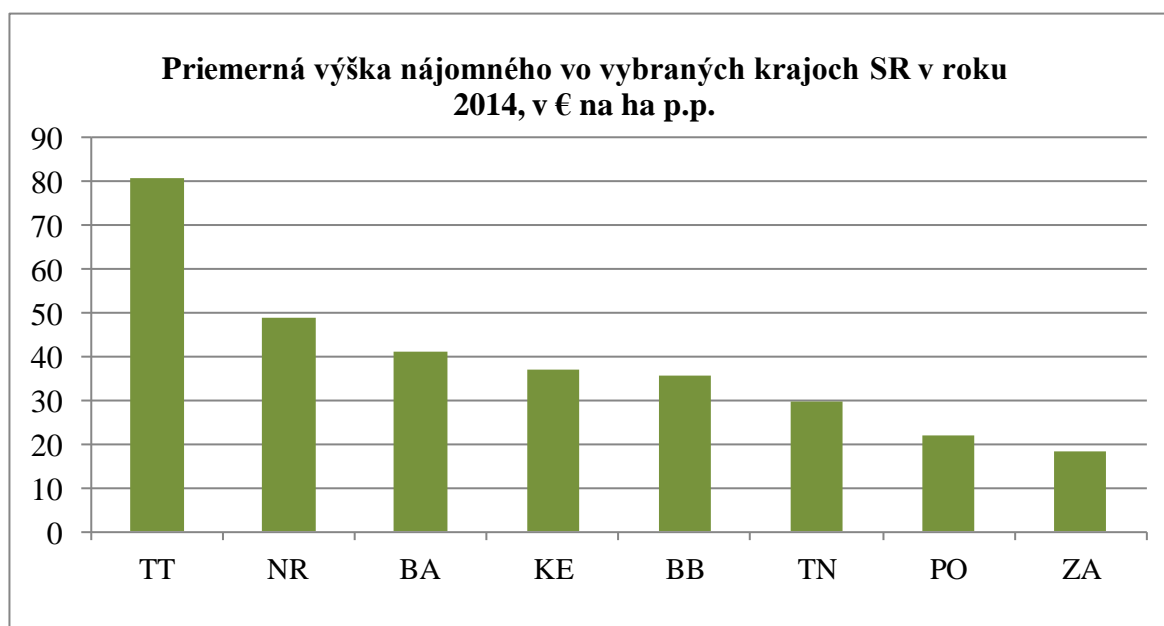
Ukazovateľ	2014	2015	Index 2015/2014
Využitá poľnohospodárska pôda	1 921 157	1 921 563	100,02
v tom: orná pôda	1 359 091	1 350 180	99,34
trvalé porasty ¹⁾	18 807	18 456	98,14
domáce záhradky	32 318	32 346	100,09
trvalé lúky a pasienky	510 801	520 581	101,91

Prameň: Štatistický úrad SR

Poznámka: ¹⁾ vinohrady, vinohradnícke plochy v rekultivácii, ovocné sady, chmeľnice, iné trvalé plodiny,
Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Údaje týkajúce sa nájomného za poľnohospodársku pôdu sa sledujú v trojročnom intervale. Na základe posledného monitorovania vyše 90 % pôdy, na ktorej hospodárili slovenskí farmári, tvorila prenajatá pôda. Zo strany farmárov je záujem podiel vlastnej pôdy zvyšovať. Najviac poľnohospodárskych subjektov malo zmluvy o prenájme pôdy uzatvorené s prenajímateľmi na obdobie od 5 do 10 rokov. Výšku nájomného mala prevažná časť poľnohospodárskych subjektov stanovenú pevne, nezávisle od úradnej ceny. Na základe úradnej ceny mala vypočítanú výšku nájomného menšia časť poľnohospodárskych subjektov. Nájom bol stanovený vo výške 1,5 % - 2,5 % z úradnej ceny pôdy.

Graf 36

Prameň: dotazníkový prieskum NPPC - VÚEPP
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Výška nájomného za 1 ha poľnohospodárskej pôdy bola najnižšia v Žilinskom kraji (18,15 €/ha⁻¹), nasledoval Prešovský kraj s výškou nájmu 22,18 €/ha⁻¹. Najvyššiu hodnotu (80,93 €/ha⁻¹) dosiahlo nájomné v Trnavskom kraji.

V roku 2014 bolo v rámci vzorky z dvanástich vybraných okresov Slovenska predané 27 283 ha poľnohospodárskej pôdy. V predanej výmere boli najviac zastúpené trvalé trávne porasty s podielom 53,36 % a orná pôda s podielom 46,51 %. Podiel predaných viníc a sádov bol veľmi nízky. Najväčšia výmera poľnohospodárskej pôdy bola predaná v okresoch Košice-okolie (36,46 %), Rimavská Sobota (25,32 %) a Topoľčany (10,07 %).

Vo vybranej vzorke z dvanástich okresov SR bolo v roku 2014 predaných spolu 38 760 pozemkov. Podľa druhu pozemku, najviac sa predávala orná pôda (67,54 %) a trvalé trávne porasty (31,98 %). Počet pozemkov s vinicami predstavoval z celkového počtu pozemkov 0,37 % a počet predávaných sádov iba 0,11 %. Najviac pozemkov bolo predaných v okresoch Košice-okolie (22,50 %), Rimavská Sobota (19,26 %) a Topoľčany (12,23 %).

Priemerná trhová cena poľnohospodárskej pôdy vo veľkostnej kategórii pozemkov nad 1 ha, kde je predpoklad využitia na poľnohospodárske účely, činila sumárne za dvanásť monitorovaných okresov SR 0,25 €·m⁻² a medziročne klesla o 0,29 €·m⁻². Najvyššia priemerná trhová cena bola zaznamenaná u viníc (1,87 €·m⁻²) a sady (0,92 €·m⁻²), hoci ich predaná výmera bola nízka. Priemerná trhová cena ornej pôdy činila 0,34 €·m⁻². Najnižšiu priemernú trhovú cenu (0,19 €·m⁻²) mali trvalé trávne porasty.

Priemerná trhová cena pôdy predanej na poľnohospodárske využitie podľa druhu pozemku v roku 2014

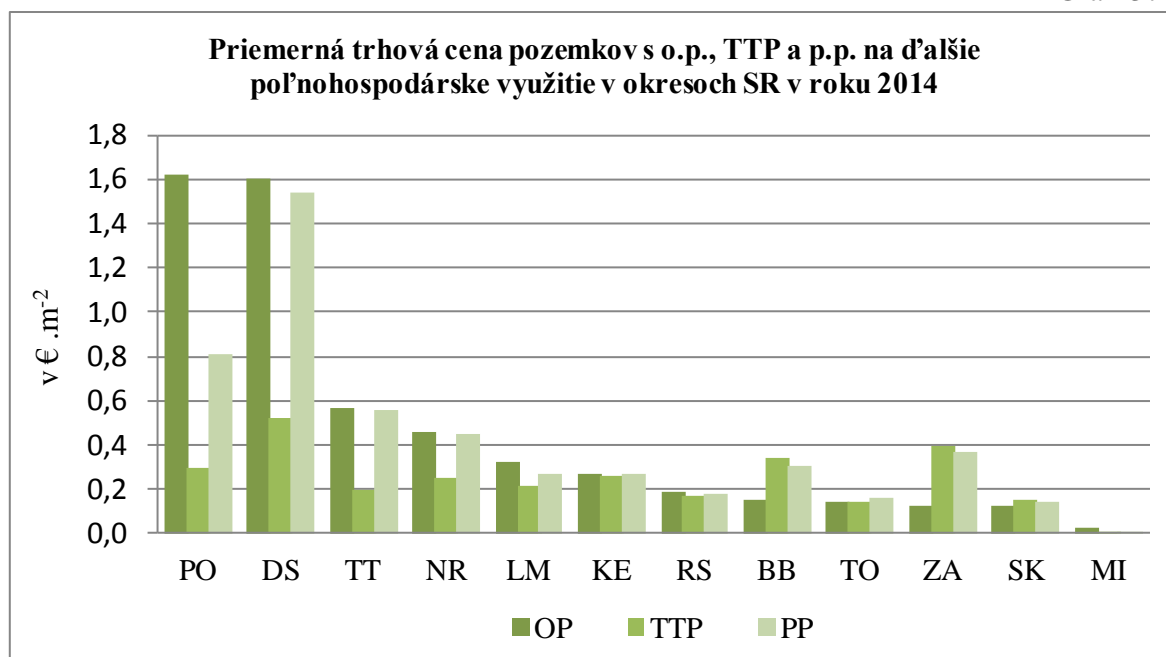
Tabuľka 42

Veľkosť pozemkov v m ²		Priemerná cena €·m ⁻²				
nad	do	o.p.	vinice	sady	TTP	p.p. spolu
10 000	20 000	0,50	1,33	0,17	0,24	0,43
20 000	50 000	0,41	2,18	1,09	0,22	0,33
50 000	100 000	0,30	-	-	0,26	0,28
100 000	*	0,20	-	-	0,17	0,18
nad 1ha		0,33	0,34	1,87	0,92	0,19

Prameň: VÚGK, vlastné výpočty
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Podľa okresného členenia bola v roku 2014 priemerná trhová cena poľnohospodárskej pôdy vo veľkostnej kategórii pozemkov nad 1 ha najvyššia v okresoch Dunajská Streda (1,54 €·m⁻²), Prešov (0,81 €·m⁻²), Trnava (0,56 €·m⁻²) a Nitra (0,45 €·m⁻²). Najnižšiu priemernú trhovú cenu poľnohospodárskej pôdy mal okres Michalovce (0,01 €·m⁻²).

Graf 37

Prameň: VÚGK, vlastné výpočty
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Výmera poľnohospodárskej pôdy znevýhodnených oblastí, na ktorú bolo možné žiadať vyrovnávacie príspevky, činila v roku 2015 za Slovenskú republiku 1 333 348 ha. Výmera v jednotlivých krajoch SR je uvedená v nasledovnej tabuľke.

Výmera poľnohospodárskej pôdy v znevýhodnených oblastiach – LFA

v ha

Tabuľka 43

Kraj	výmera LFA	Kraj	výmera LFA
Bratislavský	41 688	Žilinský	174 297
Trnavský	65 985	Banskobystrický	308 983
Trenčiansky	129 113	Prešovský	278 172
Nitriansky	68 195	Košický	266 915
SR spolu			1 333 348

Prameň: VÚPOP

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

5.3. Usporiadúvanie pozemkového vlastníctva

Obnova evidencie pozemkov a právnych vzťahov k nim, úprava vlastníckych vzťahov k pôde vrátane reštitúcií, pozemkové úpravy

Pozemkové vlastníctvo usporadúva štátna správa na úseku pozemkových úprav v 1 214 katastrálnych územiach z celkového počtu 3 559 katastrálnych území.

Z katastrálnych území zaradených do pôsobnosti Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR sa 759 riešilo v konaniach podľa zákona SNR č. 330/1991 Zb. v znení neskorších predpisov.

Celkom bolo k 31.12.2015 rozhodnutím správneho orgánu schválených a zapísaných v katastri nehnuteľností 3 503 registrov, čo predstavuje oproti roku 2014 nárast o 94 zapísaných registrov.

Úprava vlastníckych vzťahov k pôde

V rámci reštitučných konaní podľa zákona č. 229/1991 Zb. v znení neskorších predpisov bolo do 31.12.2015 vydaných 44 906 rozhodnutí. Týmto sa priznalo vlastníctvo k pozemkom o výmere 210 558 ha. Pre zákonné prekážky neboli vydané pozemky, za ktoré patrí oprávneným osobám náhrada buď vo finančnej forme, alebo v pozemkoch, ktoré sú vo vlastníctve štátu o výmere 32 438 ha. V porovnaní so stavom k 31.12.2014 bol počet vydaných rozhodnutí, ktorými sa priznalo vlastníctvo, vyšší o 730, výmera vydaných pozemkov vyššia o 1 256 ha a výmera pozemkov nevydaných pre zákonné prekážky vyššia o 786 ha.

V rámci pozemkových spoločenstiev bolo vydaných 12 225 rozhodnutí, čo bolo o 235 rozhodnutí viac ako v predchádzajúcom roku. Týmto rozhodnutiami sa priznalo vlastníctvo k pozemkom o výmere 124 275 ha, čo predstavovalo o 663 ha viac ako v roku 2014. Vo výmere 17 334 ha sa nevydali pozemky pre zákonné prekážky, ktoré boli riešené formou náhrad. V porovnaní so stavom k 31.12.2014 to bolo o 162 ha viac.

V reštitučných konaniach podľa zákona č. 503/2003 Z. z. v znení neskorších predpisov bolo k 31.12.2015 vydaných 32 050 rozhodnutí, ktorými bolo navrátené vlastníctvo k pozemkom o výmere 13 861 ha a zároveň priznaná náhrada za pozemky o výmere 10 269 ha. V roku 2015 bolo v rámci reštitučných konaní vydaných o 2 183 rozhodnutí viac oproti predchádzajúcemu roku. Tiež vydaná výmera bola vyššia, a to o 442 ha a priznaná náhrada za pozemky bola vyššia o 487 ha.

6 491 rozhodnutí bolo vydaných v rámci pozemkových spoločenstiev a navrátené bolo nimi vlastníctvo k pozemkom o výmere 9 719 ha. Oproti predchádzajúcemu roku bolo rozhodnutí o 262 viac a výmera vydaných pozemkov bola vyššia o 121 ha. Nárok na náhradu bol priznaný za pozemky o výmere 2 058 ha, čo bolo o 7 ha viac ako v roku 2014.

Pozemkové úpravy

Do konca roka 2015 bolo z celkového počtu 418 projektov ukončených, rozhodnutím orgánu štátnej správy na úseku pozemkových úprav schválených a do katastra nehnuteľností zapísaných 357 projektov. Rozpracované projekty pozemkových úprav predstavovali 61 projektov. Z tohto počtu projektov pozemkových úprav sa z dôvodov riešenia ekologicky narušenej krajiny uskutočňujú pozemkové úpravy v Žiarskej kotline v 9 katastrálnych územiach a v oblasti Vysokých Tatier a Spišskej Magury v 33 katastrálnych územiach. V rámci 312-tich projektov pozemkových úprav hradených z fondov EÚ boli v 293 katastrálnych územiach projekty PÚ ukončené a zapísané do katastra nehnuteľností. V ďalšom období prebieha konanie o pozemkových úpravách v ostatných 19 projektoch PÚ, pričom pri niektorých prebieha už len zápis do katastra nehnuteľností.

Prehľad o obnove evidencie pozemkov, úprave vlastníckych vzťahov a pozemkových úpravách uvádza tabuľka 43 v prílohe č. 10.

5.4. Pracovné sily

Štruktúra pracujúcich

V roku 2015 dosiahol počet pracujúcich v poľnohospodárstve **52,3 tis. osôb**, čo bolo medziročne **viac o 1,6 %**, t. j. o 810 pracujúcich osôb¹⁵. Zvýšenie počtu pracujúcich v poľnohospodárstve kladne ovplyvnili pozitívne trendy na trhu práce súvisiace s rastom

¹⁵ V rámci zjednotenia metodiky zisťovania a zvýšenia validity údajov sa na základe konzultácií so ŠÚ SR pre výpočet zamestnanosti do roku 2013 použili údaje z VZPS a Európskeho systému národných a regionálnych účtov, ďalej len ESNÚ95. Zamestnanosť ESNÚ95 je vyjadrená počtom osôb zamestnancov a samozamestnávateľov, ktorí sú zapojení do výrobnnej činnosti spadajúcej do rámca výroby v SNÚ. Pri konštrukcii ukazovateľov účtov práce sa používa metóda bilancovania, t. j. bilancuje sa ponuka pracovných síl s dopytom. Ide o porovnávanie a harmonizovanie dát získaných z podnikových zisťovaní s dátami získanými z výberového zisťovania pracovných síl v domácnostiach tak, aby zodpovedali definíciám ILO a ESNÚ95. Podľa ESNÚ je zamestnanosť vyjadrená v domácom koncepte. V tomto koncepte sa získavajú dáta z podnikových zisťovaní.

Od 1. 9. 2014 bol pre podrobný opis ekonomiky v SR implementovaný medzinárodne porovnateľný účtovný rámec EÚ - Európsky systém národných a regionálnych účtov ESA 2010. Zmeny v metodike systému národných účtov ESA 2010 oproti doteraz používanej ESNÚ 95 (ESA 95) sú orientované na zachytenie zmien ekonomickej reality v podmienkach narastajúcej globalizácie. Manuál ESA 2010 bol uverejnený v Úradnom vestníku ako príloha A k Nariadeniu Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 549/2013 a prílohu B tohto nariadenia tvorí Program zasielania údajov ESA 2010.

ekonomiky a opatreniami smerujúcimi k vytváraniu pracovných príležitostí v rámci Programu rozvoja vidieka SR 2007-2013. Tak ako v predchádzajúcom roku počet novovzniknutých pracovných miest v poľnohospodárstve prevyšoval počet zaniknutých miest. Mierny nárast agrárnej zamestnanosti v roku 2015 potvrdzuje i medziročný nárast pracujúcich osôb o 0,4 % v organizáciách s 20 a viac zamestnancami (viď. štat. výkaz Práca 2 – 04).

Vývoj počtu pracujúcich v poľnohospodárstve

v tis. osobách

Tabuľka 44

Pracujúci v poľnohospodárstve	Rok		Medziročná zmena v %	
	2014	2015	2014/13	2015/14
Pracujúci	51,5	52,3	1,8	1,6

Prameň: prepočty NPPC-VÚEPP podľa:

ŠÚ SR, Výberové zisťovanie pracovných síl (VZPS)

ŠÚ SR, Celková zamestnanosť (ESA 2010) podľa ekonomických činností (SK NACE Rev. 2)

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Podľa VZPS z celkového počtu pracujúcich v poľnohospodárstve tvorili ženy 22,1 %, (pokles o 2,9 p. b.), muži 77,9 % (nárast o 2,9 p. b.).

Zmenila sa i štruktúra pracujúcich z hľadiska pracovného statusu. Prevládalo zastúpenie zamestnancov (85,8 %), ale ich podiel medziročne klesol o 1,0 p.b.. Zvýšil sa podiel podnikateľov o 1,2 p.b. na 13,3 %, pričom podiel mužov sa zvýšil viac ako žien. Podiel vypomáhajúcich členov domácností klesol o 0,3 p.b. na 0,7 %.

Priemerná mesačná mzda v poľnohospodárstve¹⁶ sa zvýšila minimálne (o 2,0 €) a dosiahla 655 €, čo predstavovalo medziročne iba 0,3 %.

Vzdelanostná štruktúra pracujúcich v sektore poľnohospodárstva (podľa VZPS)¹⁷ sa medziročne zhoršila. Klesol podiel počtu pracujúcich s vysokoškolským vzdelaním na 9,2 %, (o 0,4 p.b.), znížil sa počet žien o 31,3 % a počet mužov vzrástol o 4,9 %. Podiel vyučených pracujúcich s prevahou mužov sa zvýšil na 46,6 % (o 1,3 p.b.). Podiel počtu pracujúcich so stredoškolským vzdelaním (najmä mužov) klesol na 37,7 % (o 1,3 p.b.). Medziročne sa zvýšil podiel pracovníkov so základným vzdelaním o 0,3 p. b. na 8,3 %. Vzdelanostná štruktúra v sektore nie je dobrá a nevyhovuje rastúcim požiadavkám na kvalitu

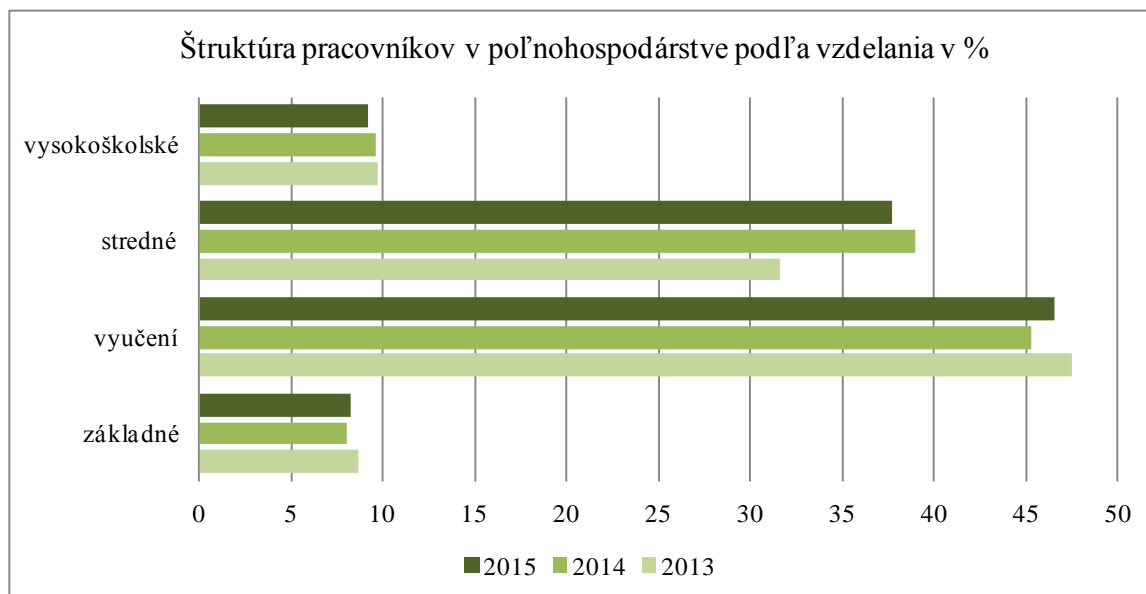
¹⁶ Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2, bez podnikateľských príjmov, údaje upravené o štatistický odhad nevidovaných miezd

¹⁷ Štatistický úrad SR vykazuje zamestnanosť podľa medzinárodne uznávanej metodiky štvrtročného výberového zisťovania pracovných síl v domácnostiach. Podľa tejto metodiky sú za pracujúcich považované všetky osoby vo veku nad 15 rokov, ktoré v sledovanom (referenčnom) týždni vykonávajú aspoň jednu hodinu práce za mzdu, plat alebo prácu s cieľom dosiahnutia zisku, vrátane osôb pracujúcich v zahraničí. Môže ísť o prácu na plný alebo kratší pracovný čas, dočasnú, príležitostnú alebo sezónnu prácu. Medzi pracujúcich sú zahrnutí aj vypomáhajúci členovia domácností podnikateľov, ktorí za svoju činnosť nepoberajú žiadnu mzdu alebo odmenu a profesionálni príslušníci ozbrojených zložiek. Za pracujúcich sa považujú tiež osoby, ktoré majú prácu, ale v sledovanom týždni nepracujú pre chorobu, dovolenku, materskú dovolenku, školenie, zlé počasie, v dôsledku štrajku a výluky, s výnimkou osôb na dlhodobom neplatenom voľne a osôb na rodičovskej dovolenke.

V roku 2014 použil ŠÚ SR k triedeniu pracujúcich z hľadiska vzdelania metodiku Medzinárodného štandardného členenia vzdelávania ISCED (The International Standard Classification of Education) vytvoreného organizáciou UNESCO. V zmysle uvedeného boli pre účely zelenej správy, pre porovnanie rokov 2013 a 2014, klasifikačné stupne v roku 2013 upravené.

znalostí a zručnosťami potrebných na obsluhu nových technológií v procese modernizácie poľnohospodárskej výroby.

Graf 38

Prameň: ŠÚ SR, VZPS
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Podľa VZPS sa medziročne priemerný vek pracovníkov v poľnohospodárstve znížil (o 1,1 roka) a dosiahol 45,5 rokov (v hospodárstve SR bol 41,1 rokov). Zvýšenie počtu mužov v mladších vekových kategóriách (25-34 rokov) sa prejavilo na znížení priemerného veku mužov o 1,3 roka na 45,2 rokov. Klesol aj priemerný vek žien o 0,6 rokov na 46,2 roka z dôvodu výraznejšieho zvýšenia počtu žien v kategórii 25-34 rokov.

Najvyššie zastúpenie v sektore vykazovali pracujúci vo veku 55-59 rokov (20,0 %), 50-54 rokov (15,5 %), 45-49 rokov (14,0 %) a kategória 40-44 ročných (13,0 %). Najnižšie podiely dosahovali najmladší pracujúci 15-19 roční (0,3 %) a najstarší, t.j. vo veku 65 a viac rokov (1,0 %). Medziročne sa zvýšili podiely pracujúcich hlavne vo vekovej kategórii 25-29 rokov a v kategórii 30-34 rokov, naopak najviac klesol podiel v kategórii 45-49 ročných a 20-24 ročných. Celkovo podiel pracujúcich nad 50 rokov dosiahol v agrárnom sektore 43,2 %, pre porovnanie s hospodárstvom SR to bolo iba 27,0 %.

Nepriaznivá veková štruktúra zamestnanosti spolu s nízkou úrovňou miezd predstavujú dlhodobý problém poľnohospodárstva, ktorý narastá zo zvyšujúcim tlakom na riešenie generačnej obmeny v dôsledku silného zastúpenia pracovníkov vyšších vekových kategórií, ktorí odchádzajú do dôchodku.

Podľa VZPS sa v roku 2015 zvýšil počet pracujúcich osôb v potravinárskej výrobe o 6,6 % (3,3 tis. osôb) na 53,5 tis. osôb. Priemerná mesačná mzda vo výrobe potravín (organizácie s 20 a viac zamestnancami) sa medziročne zvýšila o 23 % (3 %) na 794 €.

Potravinárska výroba zahŕňa viacero výrobných odborov, založených na rozdiel od poľnohospodárstva takmer výlučne na spracovaní agropotravinárskych komodít, čo umožňuje väčší pohyb počtu pracujúcich a kolísavosť v súkromnom sektore, ktorý viac využíva sezónnych pracovníkov. Kolísavosť a výkyvy pri VZPS sú spôsobené tým, že na rozdiel od štatistiky organizácii s 20 a viac zamestnancami má VZPS širší záber, (pokrýva i pracujúcich v zahraničí do 1 roka, osoby na materskej dovolenke, osoby vykonávajúce prácu na základe dohôd a na platených aktivačných prácach, osoby dochádzajúce za prácou do zahraničia, atď)

Počet žien pracujúcich v potravinárskej výrobe sa zvýšil (1,6 tis. osôb) a rovnakým tempom i počet mužov (o 1,7 tis. osôb). Zvýšenie počtu pracujúcich sa neprejavilo na zmene v štruktúre pracujúcich podľa pohlavia, teda podiel mužov a žien zostal na úrovni predchádzajúceho roka (51,6 % mužov, žien 48,4 % žien).

Zmenil sa počet a štruktúra pracujúcich z hľadiska pracovného statusu. Medziročne sa výrazne zvýšil počet podnikateľov o 66,7 %, najmä mužov. Počet zamestnancov sa zvýšil o 3,5 %, a to najmä žien. Zvýšil sa i počet vypomáhajúcich členov domácností, čo súvisí so zvýšením počtu podnikateľov. Podnikatelia tvorili z celkového počtu pracujúcich 6,5 %, s medziročným prírastkom o 2,3 p. b. Podiel zamestnancov medziročne klesol o 2,7 p.b. na 93,3 %.

Vývoj počtu a štruktúra pracujúcich v potravinárskej výrobe v tis. osobách

Tabuľka 45

Pracujúci v potravinárskej výrobe	Rok		Medziročná zmena v %	
	2014	2015	2014/13	2015/14
Zamestnanci	48,2	49,9	-13,6	3,5
Podnikatelia	2,1	3,5	31,3	66,7
Vypomáh. člen. dom. podnikateľa	0,0	0,1	x	-
Pracujúci spolu	50,2	53,5	-13,0	6,6

Prameň: ŠÚ SR, VZPS

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Priemerný vek pracovníkov v potravinárskej výrobe sa medziročne zvýšil na 41,5 roka (o 1,0 rok). Najvyššie zastúpenie vykazovali pracujúci vo veku 35-39 rokov (20,9 %), najmä muži a kategória 40-44 ročných (14,4 %), s prevahou žien. Najnižšie podiely dosahovali, tak ako v poľnohospodárstve, najmladší pracujúci 15-19 roční (0,7 %) a najstarší pracujúci vo veku 65 a viac rokov (0,6 %). Medziročne sa najviac zvýšil podiel pracujúcich kategórie 55-59 ročných (o 4,2 p.b.) a 35-39 ročných (o 2,2 p.b.). Podiel pracujúcich nad 50 rokov sa v potravinárskej výrobe medziročne zvýšil z 24,5 % na 26,7 %, t.j. o 2,2 p.b.

Z hľadiska vzdelania (podľa VZPS) mala štruktúra pracujúcich v potravinárskej výrobe rozdielny vývoj ako v poľnohospodárstve. Znížil sa podiel vysokoškolsky vzdelaných pracujúcich o 1,8 p. b. na 8,2 % a počet vyučených pracujúcich o 1,8 p. b. na 51,0 %. Podiel stredoškolsky vzdelaných pracujúcich vzrástol o 3,0 p.b. na 37,9 %, čo súvisí so zvýšením počtu podnikateľov v tomto odvetví. Zároveň sa, tak ako v poľnohospodárstve zvýšil počet pracovníkov so základným vzdelaním o 0,4 p.b. na 2,8 %.

Prameň: ŠÚ SR,
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V organizáciách s počtom 20 a viac zamestnancov pracovalo v roku 2015 v poľnohospodárskej prvovýrobe (pestovanie plodín, chov zvierat) 28 377 fyzických osôb (priemerný evidenčný počet), čo bolo o 0,4 % viac ako v roku 2014.

Vo výrobe potravín v organizáciách s 20 a viac zamestnancami sa počet zamestnaných osôb v porovnaní s poľnohospodárstvom zvýšil výraznejšie, o 1,6 %.

Podrobnejšie informácie o vývoji počtu pracovníkov a mzdovej a vzdelanostnej úrovne sa uvádzajú v tabuľkách 44- 46 v Prílohe 10.

Podľa údajov Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny (ÚPSVAR) sa v roku 2015 (stav k 31.12.) zvýšil počet odvetvovo identifikovaných uchádzačov o zamestnanie v SR medziročne o 1,0 % na 135 009 osôb. Z tohto počtu uchádzačov o zamestnanie 5 790, t. j. 4,3 % bolo s posledným zamestnaním v pôdohospodárstve (poľnohospodárstvo vrátane lesníctva), čo znamenalo medziročný pokles o 0,7 p.b. Pôdohospodárstvo bolo v roku 2015 v poradí šiestym odvetvím s najvyšším stavom uchádzačov o zamestnanie v evidencii úradov práce. V roku 2015 pribudlo do evidencie nezamestnanosti z pôdohospodárstva 3 018 osôb.

5.5. Ekologická poľnohospodárska výroba

V roku 2015 evidoval ÚKSÚP v **systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby** (ďalej len EPV) celkom **552 registrovaných prevádzkovateľov** (vrátane konverzie), čo predstavuje o 5 % viac ako v roku 2014. Z tohto počtu bol najvyšší podiel 416 prevádzkovateľov – farmárov s pôdou (75,4 %) a 4 chovatelia včiel. Viac ako polovicu prevádzkovateľov v systéme EPV tvorili spoločnosti s ručením obmedzeným (54,5 %), nasledovali SHR (25,9 %) a poľnohospodárske družstvá – PD (13,8 %), akciové spoločnosti (4,0 %) a iné (1,8 %).

Z hľadiska právnych foriem mali najväčšie zastúpenie medzi samotnými registrovanými farmármi (416) taktiež spoločnosti s ručením obmedzeným (45,0 %), nasledované SHR (34,1 %), poľnohospodárskymi družstvami (17,8 %), akciovými spoločnosťami (2,4 %) a inými (0,7 %).

Prevádzkovatelia a farmári podľa právnej formy, registrovaní v EPV v SR k 31. 12.2015

Tabuľka 46

Právna forma	Prevádzkovatelia registrovaní v EPV v r. 2015			
	Počet registrovaných prevádzkovateľov celkom	Z toho – počet farmárov	Štruktúra podľa právnej formy v %	
			registrovaní prevádzkovatelia spolu	farmy spolu
PD	76	74	13,8	17,8
s.r.o.	301	187	54,5	45,0
a.s.	22	10	4,0	2,4
SHR	143	142	25,9	34,1
iné (živnostníci, reg. na rod. č. a pod.)	10	3	1,8	0,7
Spolu v SR	552	416	100,0	100,0

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR; prepočty NPPC-VÚEPP.
Vypracoval NPPC-VÚEPP

Celková výmera registrovanej poľnohospodárskej pôdy v systéme EPV v SR v roku 2015 (vrátane plôch v konverzii) predstavovala 186 483 hektárov, t.j. 9 % z celoštátnej využiteľnej výmery poľnohospodárskej pôdy podľa LPIS (2015). Medziročne sa výmera p. p. zvýšila o 6 118 hektárov (t.j. 3,4 %). V rozdelení podľa druhu pozemku v EPV medziročne klesla výmera registrovanej ornej pôdy o 1 389 ha, ostatné druhy pozemkov ako TTP, ovocné sady a vinohrady zaznamenali nárast výmery.

Poľnohospodárska pôda registrovaná v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby v SR (vrátane plôch v konverzii) k 31. 12. príslušného roka
v ha

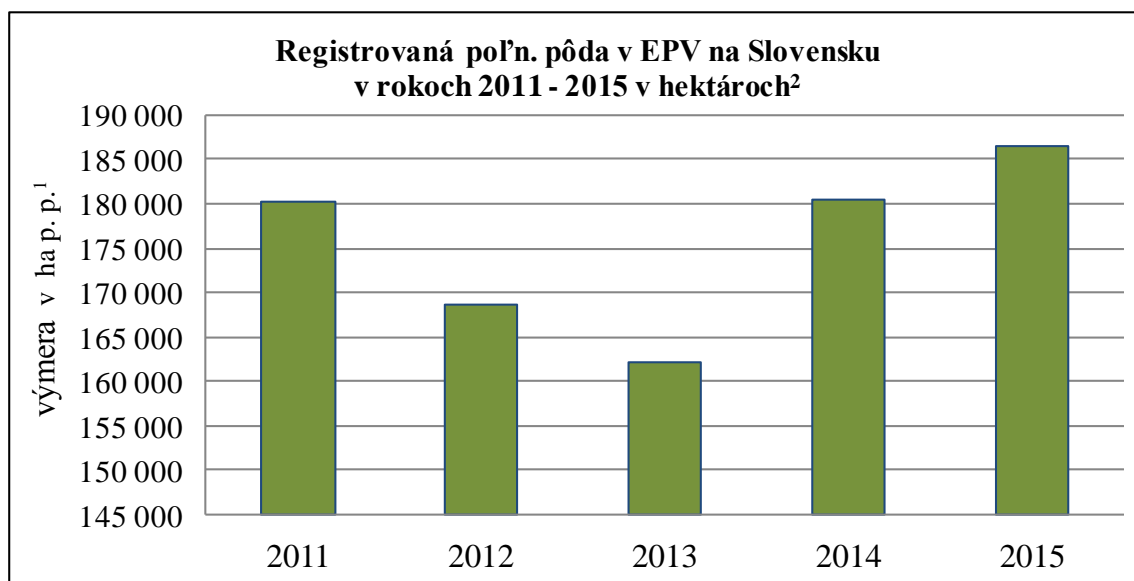
Tabuľka 47

Poľnohospodárska pôda podľa druhu pozemku	2014	2015	Rozdiel (ha) 2015-2014
Orná pôda	62 279	60 890	-1 389
Trvalé trávne porasty	116 528	123 855	7 327
Ovocné sady	1 448	1 613	165
Vinohrady	109	124	15
Poľnohospodárska pôda spolu	180 365	186 483	6 118

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR; prepočty: NPPC-VÚEPP
Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Výmera registrovanej poľnohospodárskej pôdy v rokoch 2011-2013 mierne klesla, ale od roku 2014 opätovne stúpa a v roku 2015 dosiahla svoje maximum v rámci posledných piatich rokov, a to 186 483 ha.

Graf 40

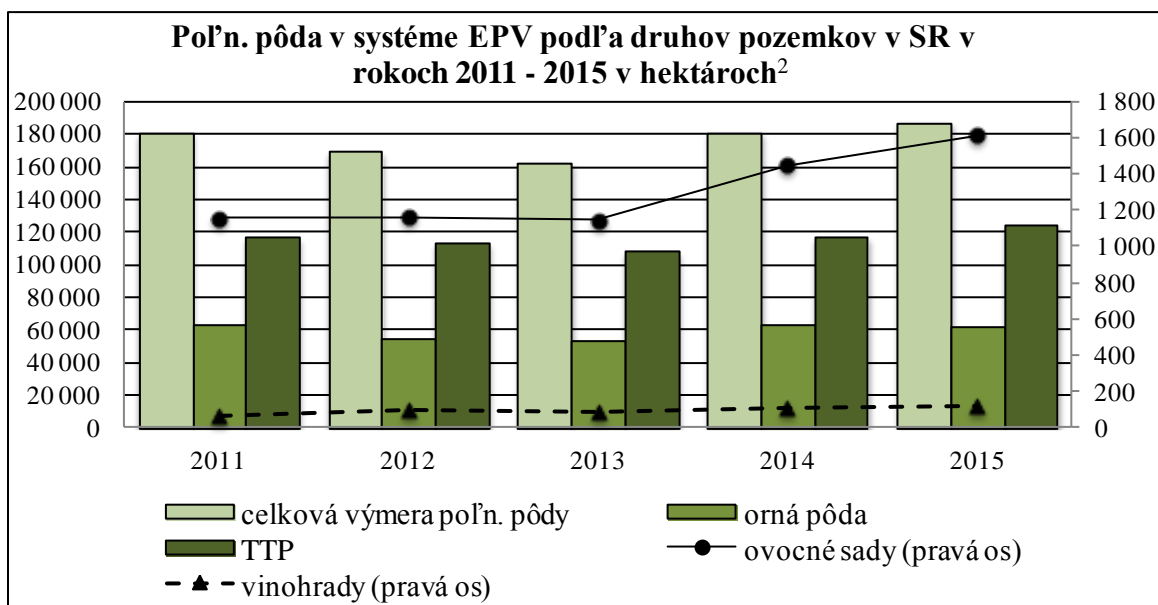
Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR

Poznámka¹: p. p. – poľnohospodárska pôda; Poznámka²: Graf znázorňuje registrovanú výmeru poľn. pôdy v systéme ekologickej poľnohospodárskej výroby – EPV celkom – vrátane plôch v konverzii.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V priebehu rokov 2011 – 2015 bol vývoj výmer registrovanej pôdy v EPV z hľadiska druhov pozemkov vyrovnaný. Výmera orných pôd oscilovala okolo hranice 60 tis. ha, TTP okolo 115-120 tis. ha s miernym medziročným nárastom, výmera ovocných sádov pozvoľna rástla od 1 150 do 1 600 ha a sádov od 70 do 124 ha.

Graf 41

Prameň: ÚKSÚP, MPRV SR

Poznámka¹: TTP – trvalé trávne porasty. Poznámka²: Graf zobrazuje výmeru poľn. pôdy v EPV (vrátane plôch v konverzii).

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V posledných rokoch mala pozitívny vplyv na nárast registrovaných prevádzkovateľov ako aj výmery registrovanej poľnohospodárskej pôdy v EPV podpora z PRV SR 2007-2013, v rámci opatrenia Agroenvironmentálne platby – podopatrenie Ekologické poľnohospodárstvo. V rokoch 2014-2020 majú farmári možnosť zapojiť sa do PRV v rámci opatrenia Ekologické poľnohospodárstvo, ktoré je súčasťou PRV SR 2014-2020.

Stavy hospodárskych zvierat spolu v EPV v SR za rok 2015

Najpočetnejšie zastúpenie medzi hospodárskymi druhmi zvierat registrovanými v EPV celkom (vrátane konverzie) mali podobne ako v predchádzajúcom roku, ovce (97 239 ks). Nasledoval hovädzí dobytok (58 945 ks), hydina (4 100 ks), kozy (1 527 ks), kone (643 ks), ošípané (503 ks), včelstvá (354 ks). V porovnaní s rokom 2014 narástol vo všetkých kategóriách počet hospodárskych zvierat, s výnimkou hydiny.

Stavy najpočetnejších hospodárskych zvierat spolu v EPV v SR za rok 2015

v ks

Tabuľka 48

Druh hospodárskych zvierat	Počet zvierat v konverzii	Počet zvierat v ekológii	Zvieratá spolu
Hovädzí dobytok	83 350	13 889	97 239
Ovce	45 512	13 433	58 945
Kozy	320	3 790	4 110
Kone	1 180	347	1 527
Ošípané	490	153	643
Hydina	403	100	503
Včelstvá	354	0	354

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s.r.o.

Poznámka: Tabuľka obsahuje chovy podľa štatútu pôdy.

Vypracoval NPPC-VÚEPP

Na výkon kontroly a certifikácie EPV sú v SR oprávnené dve inšpekčné organizácie. Okrem kontroly prevádzkovateľov obidve inšpekčné organizácie Naturalis SK, s.r.o. (SK-BIO-002) a aj Biokont CZ, s.r.o. (SK-BIO-003) vykonávajú aj certifikáciu produktov z EPV. Podľa informácií z ÚKSÚP bolo v roku 2015 vydaných celkom 669 certifikátov, čo predstavuje medziročný nárast o 9 %. Inšpekčná organizácia **Naturalis SK, s.r.o.** vydala v r. 2015 spolu 602 certifikátov. Vydanie certifikátu sa realizuje na základe žiadosti ekologického prevádzkovateľa. V roku 2015 bolo do inšpekčnej organizácie Naturalis SK, s.r.o. podaných 511 žiadostí o certifikáciu. Pri procese certifikácie bolo celkovo 176 prerušených procesov certifikácie, 4 certifikačné konania boli zastavené, 54 žiadostí bolo odmietnutých a 35 certifikátov bolo odobratých.

Inšpekčná organizácia **Biokont CZ, s.r.o.** v roku 2015 vydala 67 certifikátov, zamietnuté boli 2 certifikáty, 1 certifikát bol pozastavený a 1 certifikát bol odobratý (zdroj: ÚKSÚP).

Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch aj v roku 2015 dominovala certifikácia organizáciou **Naturalis SK, s.r.o.**, ktorá vydala 602 certifikátov, v ktorých bolo certifikovaných 3 019 výrobkov v členení: výrobky rastlinnej výroby (1 204 ks), výrobky

potravín (1 058 ks), výrobky živočíšnej výroby (389 ks), výrobky z obchodovania (123 ks), výrobky z prebaľovania (130 ks), výrobky voľného zberu (34 ks), výrobky krmív (28 ks) atď.

Komoditná orientácia v EPV (bio+konverzia) bola v rámci hlavných kategórií v roku 2015 podobná ako v predchádzajúcich rokoch. Pri **produktoch poľnohospodárstva v rastlinnej výrobe** prevládali *netrvácne plodiny (jednoročné kultúry)*, kde bol najväčší objem certifikácie zaznamenaný pri krmovinách (266 290,19 ton), obilninách (33 437,28 ton), a olejnatých semenách (6 205,15 ton). Najvyšší podiel certifikovaných produktov-krmovín súvisí s vysokým podielom registrovaných TTP, pričom každý prevádzkovateľ so živočíšnou výrobou si krmivo z TTP aj certifikuje. Pri *trvácnych plodinách (trvalé kultúry)* mali najväčšie množstvá komodity: malvicové plody a kôstkové ovocie (16 687,25 ton), ostatné stromové a kríkové ovocie a orechy (300,21 ton) a hrozno (281,24 ton), a iné.

Najpočetnejšie certifikované produkty poľnohospodárstva v EPV podľa hlavných skupín komodít v SR za rok 2015

v tis. kg

Tabuľka 49

Certifikované produkty poľnohospodárstva	Jednotka	Množstvo celkom, podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie		
		Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
1. Netrvácne plodiny				
a) Obilniny	tis. kg	29 578,14	3 859,14	33 437,28
Obilná slama a plevy	tis. kg	5 386,44	0,00	5 386,44
b) Strukoviny	tis. kg	1 299,86	144,21	1 444,07
c) Olejnaté semená	tis. kg	3 440,50	2 764,65	6 205,15
d) Zelenina a melóny, korene a hľuzy	tis. kg	0	6 900	6 900
e) Krmoviny	tis. kg	244 387,44	21 902,75	266 290,19
2. Trvácne plodiny				
a) Hrozno	tis. kg	209,94	71,30	281,24
b) Malvicové plody a kôstkové ovocie	tis. kg	1 543,19	125,06	16 687,25
c) Ostatné stromové a kríkové ovocie a orechy	tis. kg	294,46	5,75	300,21
d) Olejnaté plody	tis. kg	8,42	0,00	8,42
e) Korenie, aromatické, liečivé a farmaceutické plodiny	tis. kg	64,27	29,45	93,72

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s. r. o.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

Do kategórie **produkty poľnohospodárstva v živočíšnej výrobe** patria certifikované *živé zvieratá a živočíšne produkty*. Aj v tomto členení dominuje inšpekčná organizácia Naturalis SK, s.r.o.

Certifikované živé zvieratá a živočíšne produkty v EPV v SR za rok 2015

v uvedených merných jednotkách

Tabuľka 50

Živé zvieratá a živočíšne produkty – spolu	Množstvo celkom podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie		
	Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
Živé zvieratá	95 306 ks	2 310 ks	97 616 ks
Živočíšne produkty	0 l	2 840 191 l	2 840 191 l
	6 426 206 kg	193 910 kg	6 620 116 kg
	930 343 ks	0 ks	930 343 ks

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s. r. o.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V kategórii **potravinárskych výrobkov** v EPV boli v roku 2015 zaznamenané najväčšie certifikované množstvá pri *pripravených krmivách pre zvieratá, pri pripravených pokrmoch a jedlách, v oblasti spracovaného a konzervovaného ovocia a zeleniny, olejov a tukov*, atď.

Prevládajúce certifikované potravinárske výrobky spolu v EPV v SR za rok 2015

v uvedených merných jednotkách

Tabuľka 51

Prevládajúce certifikované potravinárske výrobky v EPV	Merná jednotka	Množstvo celkom podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie		
		Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
Spracované a konzervované mäso	kg	119 096	0	119 096
Spracované a konzervované ovocie a zelenina	kg	531 273	3 615	534 888
	l	413 998	0	413 998
Oleje a tuky	ks	0	6 505	6 505
	l	0	12 794	12 794
Mliečne výrobky a syry	kg	3 810	398 525	402 335
	l	334 759	8 802	343 561
Mlynárenské výrobky	kg	116 049	745 294	861 343
	kg	642 134	14 300	656 434
Pečivo a múčne výrobky	ks	0	6 304	6 304
	kg	462 721	0	462 721
Pripravené pokrmové a jedlá	ks	0	163	163
	kg	1 995 769		1 995 769
Ostatné potravinárske výrobky	kg	12 376	6 860	19 236
	l	2 808	0	2 808
	ks	0	137 800	137 800
Pripravené krmivo pre zvieratá	kg	3 095 969	125 910	3 221 879

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s. r. o.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP,

V roku 2015 evidoval ÚKSUP u oboch inšpekčných a certifikačných organizácií aj **certifikované osivá**. Najväčšie množstvo obilnín zaznamenal Naturalis SK, s.r.o. (584,88 t). Celkovo bolo medzi osivami najviac certifikovaných obilnín (684,88 t), strukovín (83,30 t) a olejnín (7,44 t).

Certifikované osivá v EPV podľa hlavných skupín komodít v SR v roku 2014

v tonách

Tabuľka 52

Certifikované osivá v EPV – hlavné skupiny komodít	Množstvo celkom podľa inšpekčnej a certifikačnej organizácie		
	Naturalis SK, s.r.o.	Biokont CZ, s. r. o.	Spolu SR
Obilniny (pšenica, jačmeň, ovos, tritikale)	584,88	100,00	684,88
Strukoviny (hrach)	83,30	0,00	83,30
Olejniny (slnečnica)	7,44	0,00	7,44

Prameň: ÚKSÚP, Naturalis SK, s.r.o., Biokont CZ, s. r. o.

Vypracoval: NPPC-VÚEPP

V rámci **PRV SR 2014-2020** je aj v programovacom období 2014-2020 zachovaná podpora EPV. Pre jeho dôležité ekologické a environmentálne prínosy bolo schválené samostatné **Opatrenie Ekologické poľnohospodárstvo**. V PRV SR 2014-2020, v ktorom sú podrobnejšie špecifikované podmienky podpory, sa podpora na ekologické poľnohospodárstvo člení na tieto platby: platby na konverziu na ekologické poľnohospodárstvo, ktoré sa budú uplatňovať cez podopatrenie *Platba na prechod na postupy a metódy ekologického poľnohospodárstva* (obdobie v konverzii) a platby na udržanie ekologického poľnohospodárstva, ktoré sa budú uplatňovať prostredníctvom podopatrenia *Platba na udržiavanie postupov a metód ekologického poľnohospodárstva* (obdobie po konverzii).

Produkcija biomasy a obnoviteľných zdrojov energie

Podľa údajov Úradu pre reguláciu sieťových odvetví z júla 2015 je v súčasnosti na Slovensku pripojených 111 bioplynových staníc, čo je nárast oproti predchádzajúcemu roku o štyri objekty. Úhrnný výkon pripojených BPS predstavuje 103 MW s plánovanou ročnou výrobou 810 526 MWh elektrickej energie. K BSP s najväčším výkonom patrí zariadenie spoločnosti KOMPALA a.s., umiestnené v Badíne, nasledované spoločnosťou Alternative Energy, s.r.o. v Bošanoch. Výkon väčšiny BPS na Slovensku sa pohybuje v rozpätí 0,9-1,0 MW. Investície do bioplynových staníc sa výraznejšie presadzovali do roku 2013, potom nastal útlm. K výstavbe mnohých bioplynových staníc s výkonom do 1 MW, kde sa spracovávala hlavne kukuričná siláž, prispeli dotácie ceny elektriny vyrobenej spaľovaním bioplynu. V poľnohospodárstve sa nachádzajú aj viaceré vedľajšie produkty rastlinnej výroby (rôzne druhy slamy) a živočíšnej výroby (exkrementy hospodárskych zvierat), ktoré by mohli podstatne zlepšiť ekonomiku BPS na strane vstupov. Doteraz máme na Slovensku iba bioplynové stanice na výrobu bioplynu, nemáme žiadnu BPS na výrobu biometánu. Jeho

produkcia je však finančne náročnejšia a neprichádza do úvahy pri malých poľnohospodárskych bioplynových staniciach.

Podľa ŠÚ SR v roku 2014 medziročne vzrástla výroba elektriny zo všetkých vybraných druhov OZE, ale znížila sa výroba tepla celkom z hodnotených druhov OZE. Nárast vyrobenej tepelnej energie bol zaznamenaný iba pri výrobe z bioplynov.

Energia vyrobená z vybraných druhov obnoviteľných zdrojov

Tabuľka 53

OZE	2013		2014		Elektrina	Teplo
	Elektrina v GWh	Teplo v TJ	Elektrina v GWh	Teplo v TJ	Index 2014/13	Index 2014/13
Tuhý mestský odpad	32	107	33	7	103,1	6,5
Drevo/drevný odpad / ostatný tuhý odpad	677	7 067	916	4 752	135,3	67,2
Bioplyny	213	117	479	329	224,9	281,2
Spolu	922	7 291	1 428	5 088	154,9	69,8

Prameň: ŠÚ SR
Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Združenie pre výrobu a využitie biopalív na Slovensku uvádza, že dvaja najväčší výrobcovia na Slovensku vyprodukujú ročne 130 tis. m³ bioetanolu a tis. ton biodieselu.

Európsky parlament 28. 4. 2015 odhlasoval revíziu smerníc pre biopalivá prvej a druhej generácie. Znížený bol záväzný strop pre konvenčné biopalivá (vyrábané z poľnohospodárskych plodín) v celkovom objeme spotrebovaných motorových palív z pôvodných 10 % na 7 %. Limit zostane nezmenený, na zvyšných 3 %-ách by sa mali podieľať palivá druhej generácie (pochádzajúce z niektorých druhov odpadov, zo zvyškov a z nových zdrojov, ako sú napríklad morské riasy), alebo elektrina v doprave. Všetky členské štáty EÚ si budú musieť stanoviť svoje vnútroštátne ciele pre podiel pokročilých biopalív na celkovej spotrebe dopravy.

Od 1.5.2015 vstúpila do platnosti novela vyhlášky č. 490/2009 Z. z. Úradu pre reguláciu sieťových odvetví, ktorou sa ustanovujú podrobnosti o podpore obnoviteľných zdrojov energie, vysoko účinnej kombinovanej výroby a biometánu. Účelom novely je sprísniť podmienky využitia biomasy na spaľovanie. Podľa nového znenia vyhláška upravuje spôsob vedenia evidencie údajov aj o biomase pri výrobe elektriny len samotným spaľovaním biomasy a taktiež o spracovanej biomase. Ďalšie úpravy sa týkajú kvality vyrábanej biomasy a tiež podmienok podpory doplatkom. Na účel podpory doplatkom sa vychádza z celkového inštalovaného výkonu zariadenia výrobcu elektriny.

Na základe údajov z CD MPRV SR evidovaná zberová plocha energetických plodín celkom na Slovensku činila v roku 2014 cca 12 508 ha a oproti predchádzajúcemu roku sa zvýšila o viac ako 18 %.

Zberová plocha plodín na energetické účely v ha

Tabuľka 54

Kraj	2013	2014	Index 2014/2013
Bratislavský	315,24	338,73	107,45
Trnavský	3 152,83	3 185,18	101,03
Trenčiansky	1 159,49	1 065,68	91,91
Nitriansky	1 860,10	2 105,91	113,21
Žilinský	133,01	118,01	88,72
Banskobystrický	2 888,11	3 768,29	130,48
Prešovský	474,70	692,77	145,94
Košický	539,06	1 233,32	228,79
Spolu	10 522,54	12 507,89	118,87

6. Vplyv poľnohospodárstva na životné prostredie

6.1. Čerpanie prírodných zdrojov v poľnohospodárstve

V roku 2014 dosiahol odber povrchovej vody (platenej) pre poľnohospodárstvo úroveň 800 tisíc m³, čo znamenalo pokles o 22,32 % v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Podľa zákona o vodách nie sú malé odbery povrchových vôd z vodných tokov v množstve max. 15 000 m³ ročne resp. 1 250 m³ mesačne spoplatnené a takisto povinnosť platiť platby sa nevzťahuje na odbery vody pre účely zavlažovania poľnohospodárskej pôdy. Detailnejšie údaje o spotrebe vody na zavlažovanie poľnohospodárskej pôdy sú uvedené v časti 4.1. Vstupy do poľnohospodárstva.

Vývoj spotreby povrchovej vody (platenej) v mil. m³

Tabuľka 55

Povrchová voda	2013	2014	Index 2014/13
Spotreba celkom	285,2	221,7	77,7
z toho: poľnohospodárstvo	0,9	0,8	88,9
% z celkovej spotreby	0,32	0,36	0,04 p.b.

Prameň: SHMÚ

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V roku 2014 pokračoval trend postupného medziročného znižovania množstva využívanej podzemnej vody (s výnimkou roka 2012, kedy sa odber podzemnej vody zvýšil o 1,1 %) a medziročne klesol o 2,4 %. V rámci poľnohospodárstva sa medziročne zvýšil objem odberov podzemnej vody tak v rastlinnej (19,6 %), ako aj živočíšnej výrobe (2,8 %). Naopak, v potravinárskom priemysle bol zaznamenaný pokles odberov podzemnej vody (8,8 %).

Vývoj odberov podzemnej vody podľa účelu využitia

v l.s⁻¹

Tabuľka 56

Účel využitia	2013	2014	Index 2014/13
Spotreba podzemnej vody celkom	10 438,8	10 187,3	97,6
z toho: poľnohospodárstvo - RV	100,8	120,6	119,6
poľnohospodárstvo - ŽV	220,9	227,0	102,8
potravinársky priemysel	261,6	238,6	91,2

Prameň: SHMÚ

Vypracoval: NPPC -VÚEPP

V roku 2014 došlo v rámci pôdohospodárstva k vysokému nárastu medziročnej spotreby palivového dreva (123,6 %). Vzrástla aj spotreba benzínu (25,6 %), tepla (17,8 %), nafty (14,5 %) a elektriny (12,6 %) v sektore pôdohospodárstva. Medziročne sa znížila spotreba uhlia (31,8 %) a zemného plynu (17,2 %). Spotreba vykurovacieho oleja ľahkého sa medziročne nezmenila.

Spotreba vybraných druhov palív, elektriny a tepla v pôdohospodárstve

Tabuľka 57

Názov paliva	Mer. j.	2013	2014	Index 2014/13
Palivové drevo	t	9 544	21 342	223,6
Uhlie	t	2 956	2 015	68,2
Benzíny	t	2 134	2 680	125,6
Nafta	t	88 593	101 416	114,5
Vykur. olej ľahký	t	135	135	100,0
Zemný plyn	tis. m ³	41 516	34 379	82,8
Elektrina	MWh	253 123	285 015	112,6
Tepló	GJ	155 841	183 616	117,8

Prameň: ŠÚ SR, Poznámka: podniky s 20 a viac zamestnancami

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

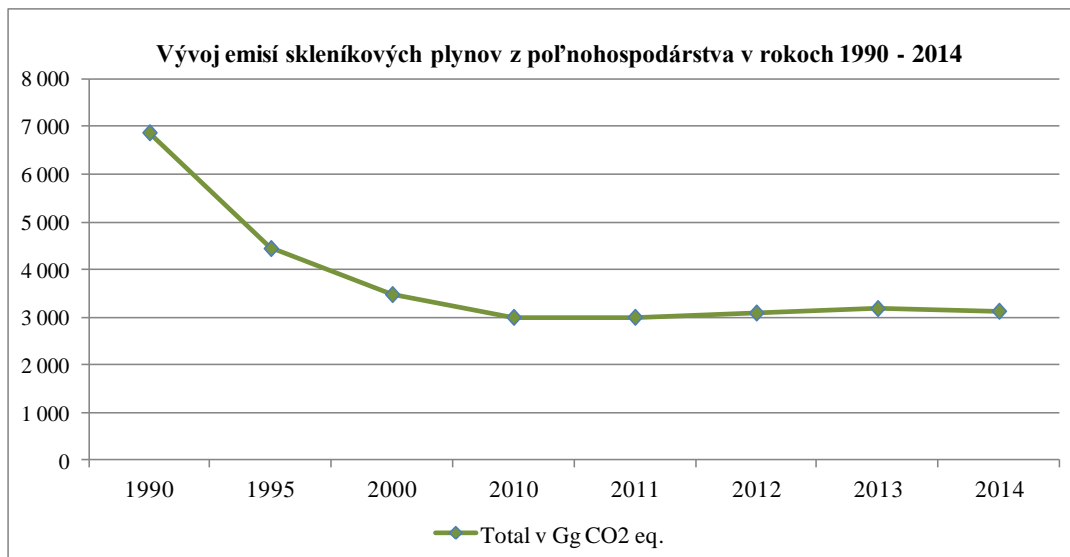
6.2. Vplyv poľnohospodárstva na kvalitu ovzdušia a vodných zdrojov

Poľnohospodársky sektor tvorí približne 7,6 %-ný podiel na celkovom objeme emisií skleníkových plynov vyprodukovaných v Slovenskej republike.

V roku 2014 sa podľa SHMÚ medziročne znížil objem vyprodukovaných skleníkových plynov z poľnohospodárstva o 1,8 % na úroveň 3 133 Gg CO₂ ekvivalentu, najmä ako dôsledok nárastu spotreby priemyselných hnojív aplikovaných do pôdy. Podrobné údaje o spotrebe hnojív sú uvedené v časti 4.1. Vstupy do poľnohospodárstva.

Vývoj emisií skleníkových plynov z poľnohospodárstva má od roku 1990 klesajúci charakter a od roku 2005 sa mení len minimálne.

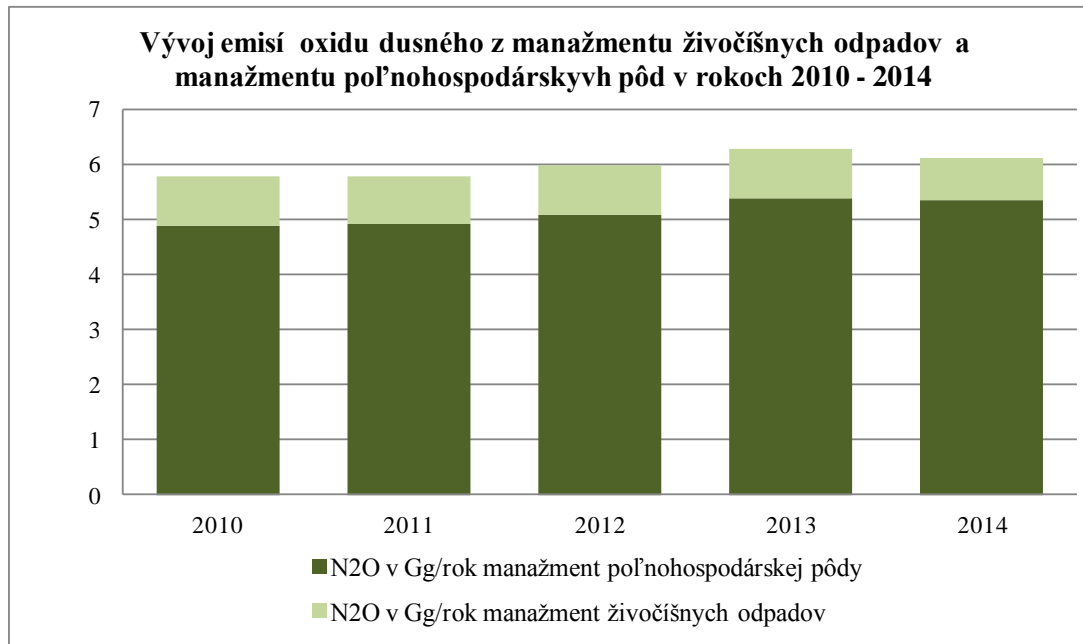
Graf 42

Prameň: SHMÚ, 2016, emisie skleníkových plynov stanovené podľa IPCC 2006 Inventory Guidelines, GWP from the IPCC 4AR
 Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Približne tri pätiny z vyprodukovaného objemu emisií tvorí oxid dusný emitovaný do ovzdušia hlavne z obhospodarovanej poľnohospodárskej pôdy a v menšom rozsahu ako dôsledok chovu hospodárskych zvierat (odbúravanja živočíšnych exkrementov) v SR.

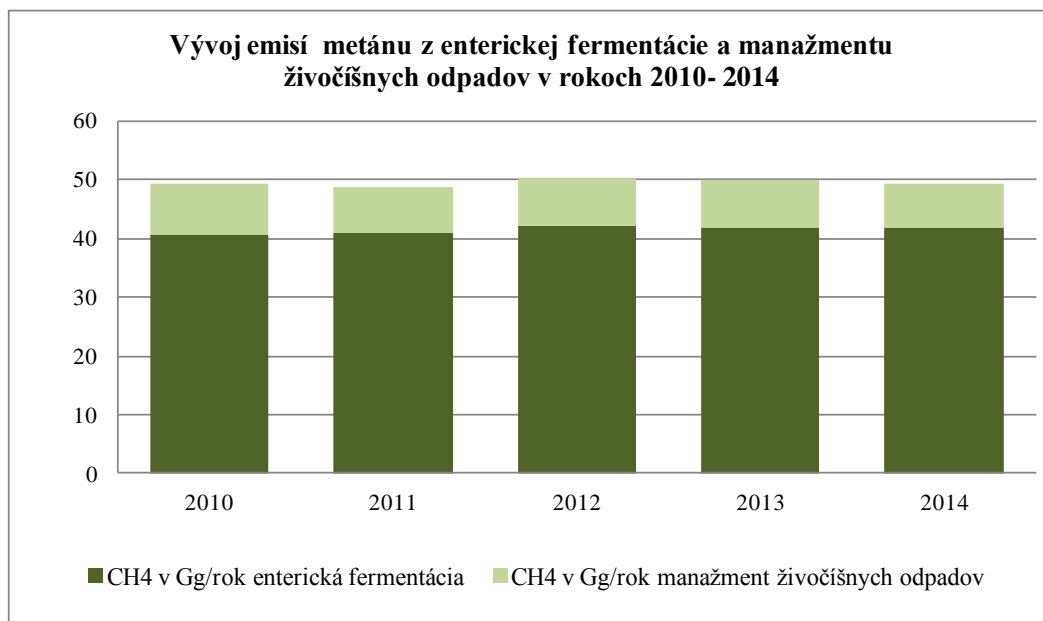
Graf 43

Prameň: SHMÚ, 2016, emisie skleníkových plynov stanovené podľa IPCC 2006 Inventory Guidelines, GWP from the IPCC 4AR.
 Vypracoval: NPPC – VÚEPP

Dve pätiny emisií z vyprodukovaného objemu emisií tvorí metán emitovaný do ovzdušia hlavne ako priamy produkt látkovej výmeny u bylinožravcov (enterická fermentácia) a ako produkt odbúravanja živočíšnych exkrementov.

Graf 44

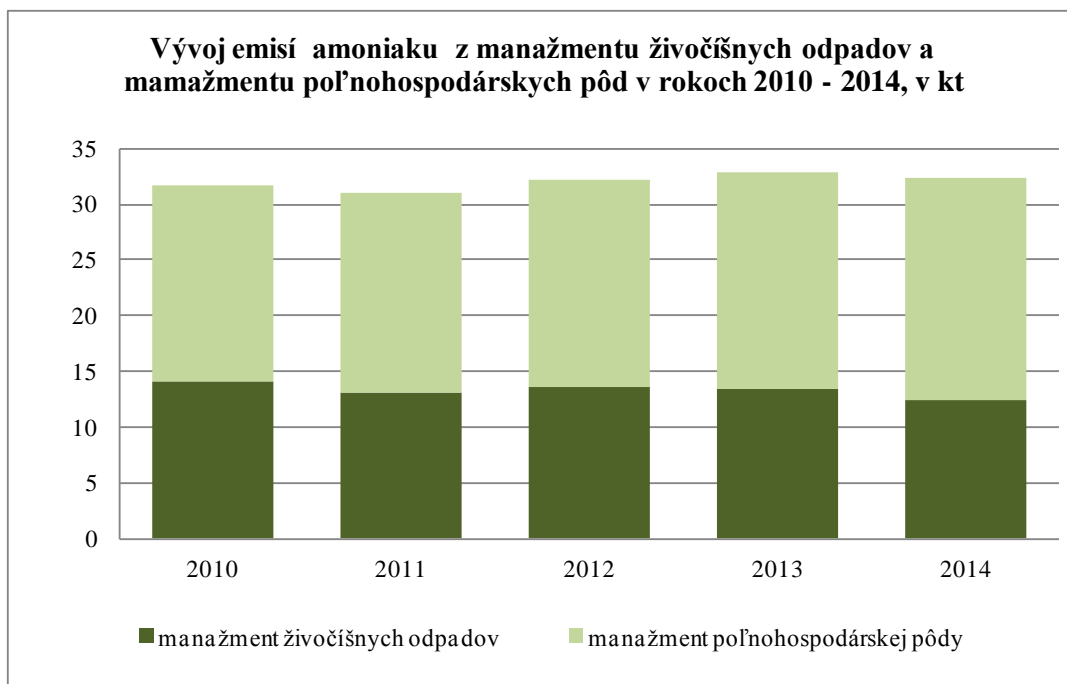

Prameň: SHMÚ, 2016, emisie skleníkových plynov stanovené podľa IPCC 2006 Inventory Guidelines, GWP from the IPCC 4AR, Vypracoval: NPPC - VUEPP

Produkcia emisií amoniaku z poľnohospodárstva klesla v roku 2014 v porovnaní s predchádzajúcim rokom o 1,2 %. Celkové emisie amoniaku vyprodukované v rámci poľnohospodárstva zahŕňajú objem vyprodukovaného amoniaku zo živočíšnej výroby a používania priemyselných hnojív a hnoja hospodárskych zvierat v rámci rastlinnej výroby.

Podiel amoniaku emitovaného z poľnohospodárskej pôdy z celkového objemu emisií amoniaku z poľnohospodárstva predstavoval 61,7 %. Podiel amoniaku vyprodukovaného zo živočíšnej výroby predstavoval 38,3 %. Najvyšší podiel amoniaku zo živočíšnej výroby vyprodukovali HD (40,5 %), ošípané (33,9 %), a nosnice (12,6 %).

Graf 45

Prameň: SHMÚ, Emisie NH₃ z inventúry CLRTAP, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

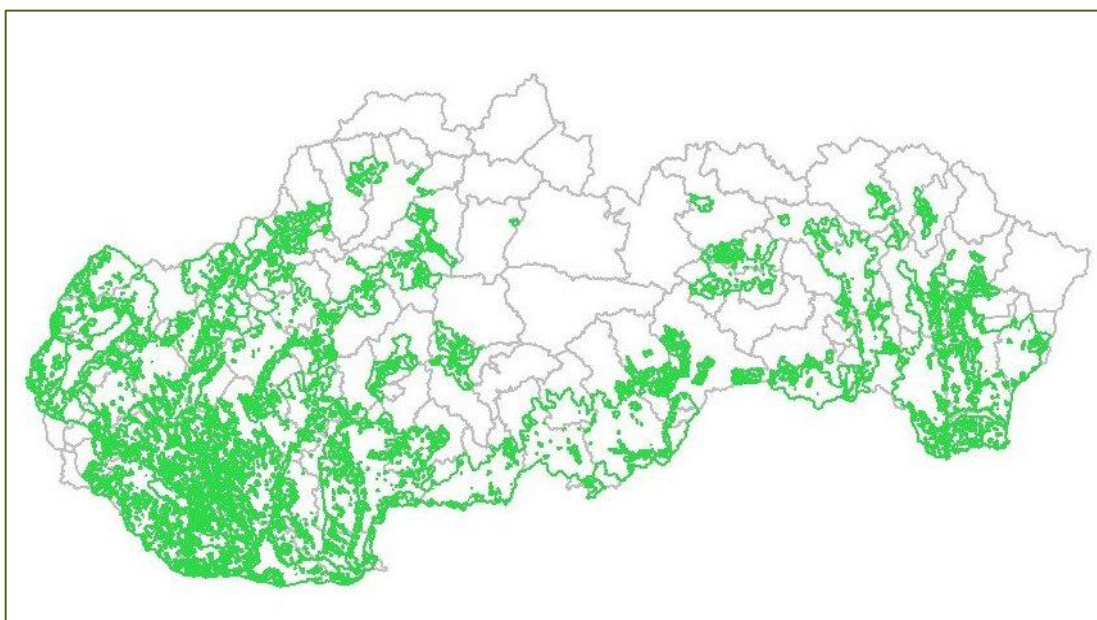
Amoniak emitovaný z poľnohospodárstva sa na národnom súbte NH₃ podieľa majoritným podielom - 87,86 %.

Zraniteľné oblasti

Zraniteľné oblasti sú poľnohospodársky využívané územia, z ktorých zrážkové vody odtekajú do povrchových vôd alebo vsakujú do podzemných vôd, v ktorých je koncentrácia dusičnanov vyššia ako 50 mg.l⁻¹ alebo sa môže v blízkej budúcnosti prekročiť. Kontamináciu podzemnej a povrchovej vody dusičnanmi a inými znečisťujúcimi látkami spôsobuje najmä intenzívne hospodárenie na pôde a chovné zariadenia.

Zraniteľné oblasti v Slovenskej republike

Mapa 7

Prameň: MPRV SR

Na Slovensku boli zraniteľné oblasti vymedzené nariadením vlády č. 617/2004 v súlade so smernicou Rady 91/676/EEC o ochrane vôd pred znečistením dusičnanmi pochádzajúcich z poľnohospodárskych činností. Vyhláška Ministerstva pôdohospodárstva č. 199/2008 Z. z., ktorou sa ustanovuje Program poľnohospodárskych činností vo vyhlásených zraniteľných oblastiach, v § 1 definuje program poľnohospodárskych činností vo vyhlásených zraniteľných oblastiach. Ide o súhrn opatrení súvisiacich s aplikáciou hnojív s obsahom dusíka počas kalendárneho roka v závislosti od podmienok hospodárenia na poľnohospodárskej pôde. Na Slovensku je každá zraniteľná oblasť diverzifikovaná do troch skupín s rôznym stupňom obmedzenia aplikácie hnojív s obsahom dusíka a spôsobom hospodárenia.

Smernica vyžaduje zraniteľné oblasti kontrolovať a podľa potreby revidovať alebo rozširovať vymedzenie ohrozených zón minimálne každé 4 roky, tak aby sa zohľadnili aj zmeny a skutočnosti, ktoré nebolo možné v čase ich identifikácie a vymedzenia predvídať.

Plocha zraniteľných oblastí (ZO) v období od 2003 do 2012

Tabuľka 58

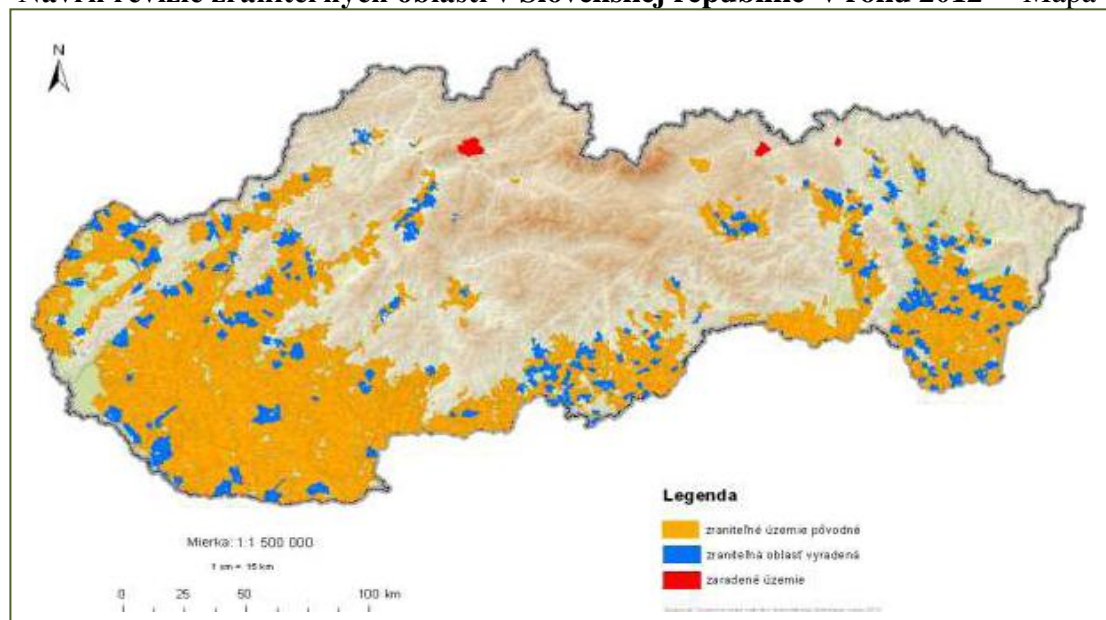
Rok hodnotenia	2004	2008	2012
Hodnotené obdobie	2000-2003	2004-2007	2008-2012
Revízia ZO	bez zásadnej zmeny	bez zásadnej zmeny	navrhnutá zmena
Plocha v km ²	14 617,85	14 621,48	Zmena nebola prostredníctvom nového NV predložená.
Počet katastrov	1524	1520	
Podiel na celkovej poľn. využ. pôde v %	-	62,52	

Prameň: VÚVH

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Dusičnany v povrchových vodách boli prekročené len v 0,29 % stanovených prípadov, nebol preukázaný jednoznačne primárny vplyv znečistenia z poľnohospodárstva, vymedzenie zraniteľných oblastí vo vzťahu k povrchovým vodám sa nepovažovalo za potrebné. Zraniteľné oblasti sú na Slovensku preto vymedzené iba z pohľadu podzemných vôd.

Návrh revízie zraniteľných oblastí v Slovenskej republike v roku 2012 Mapa 8

Prameň: VÚVH

V posledných rokoch je v SR celkový trend obsahu dusičnanov v podzemných a povrchových vodách klesajúci. Prispeli k tomu aj opatrenia osi 2 PRV SR 2007-2013 (najmä AEO, ktorého súčasťou sú schémy integrovanej ochrany rastlín, zatrávnenie, protierózne opatrenia a ekologické poľnohospodárstvo), najmä tým, že v podporených oblastiach dochádza k redukcii používania hnojív a pesticídov, čím sa znižuje prenos kontaminantov.

Prehodnotenie zraniteľných oblastí navrhnuté v roku 2012 nebolo legislatívne prijaté a tak platí pôvodné. V súčasnosti v rámci ďalšieho 4 ročného cyklu sa pripravuje ďalší návrh prehodnotenia ZO, ktorý by mal byť hotový do konca júna 2016.

Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom

Produkcia odpadu z pôdohospodárstva bola do roku 2012 vyrovnaná, v roku 2013 však došlo k zásadnému poklesu tvorby tejto skupiny odpadov. Pokles produkcie odpadov z poľnohospodárstva v roku 2013 bol spôsobený pravdepodobne zavedením nového ustanovenia v § 1 ods. 2 písm. a) zákona č. 223/2001 Z.z. o odpadoch, podľa ktorého boli z pôsobnosti zákona o odpadoch vylúčené hnoj, slama alebo iný prírodný poľnohospodársky alebo lesnícky materiál, ktorý nevykazuje nebezpečné vlastnosti a používa sa v poľnohospodárstve, v lesníctve alebo na výrobu energie z tohto materiálu procesmi alebo spôsobmi, ktoré nepoškodzujú životné prostredie ani neohrozujú zdravie ľudí, na základe ktorého si niektorí pôvodcovia tento odpad automaticky neuvádzali do hlásení. V mnohých prípadoch sa však mohlo jednať o nesprávnu aplikáciu predmetného ustanovenia, čo spôsobilo v roku 2014 opätovný nárast týchto odpadov.

Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom z pôdohospodárstva v SR

v tonách

Tabuľka 59

Spôsob nakladania s odpadom	2013	2014	Index 2014/13
Zhodnocovanie	179 039	507 855	283,7
Zneškodňovanie	76 510	52 015	68,0
Iný spôsob nakladania	29 350	31 150	106,1
Spolu	284 899	591 021	207,4

Prameň: MŽP SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

V oblasti produkcie odpadov z potravinárskeho priemyslu nenastala oproti roku 2013 výraznejšia zmena. Z dlhodobejšieho sledovania možno pozorovať kolísavý trend produkcie odpadu z potravinárskeho priemyslu, pričom najväčšia zmena nastala v roku 2012, kde produkcia dosiahla takmer pol milióna ton. Z hľadiska nakladania možno rovnako pozorovať pozitívny trend v prospech zhodnocovania odpadov, ktoré výrazne presahuje celoslovenský priemer zhodnocovania priemyselných odpadov. V roku 2014 bol zaznamenaný výrazný pokles zneškodňovania odpadov, a nárast zhodnocovania odpadov, ktoré sa na celkovom vzniku odpadov z potravinárskeho priemyslu dostalo na úroveň 85%, čo je v súlade s očakávaným trendom nárastu zhodnocovania odpadov v tomto segmente hospodárstva.

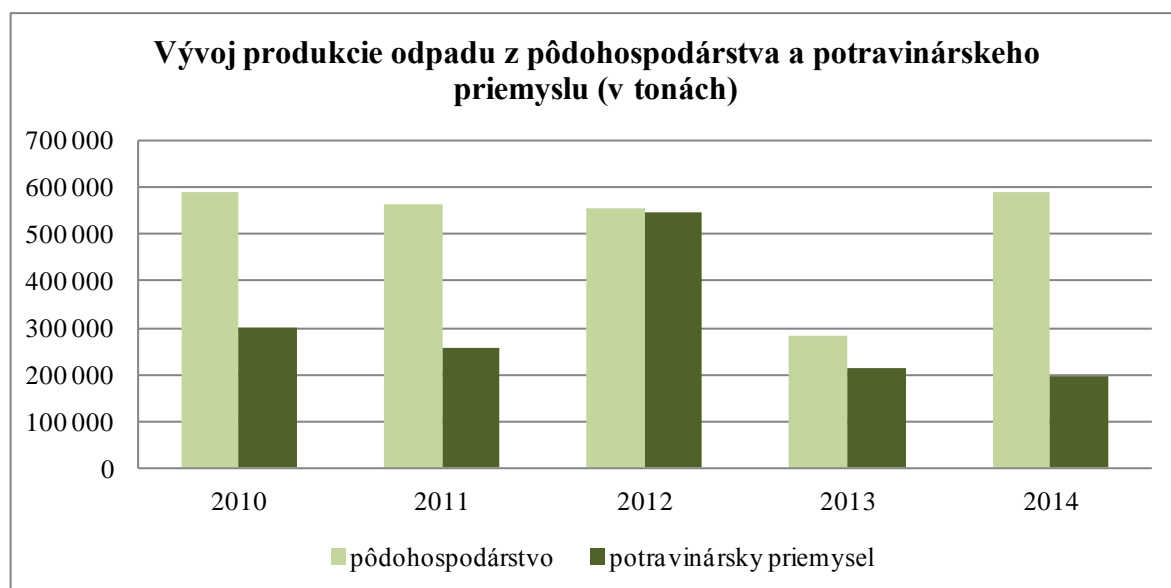
Produkcia odpadu a nakladanie s odpadom z potravinárskeho priemyslu v SR

v tonách

Tabuľka 60

Spôsob nakladania s odpadom	2013	2014	Index 2014/13
Zhodnocovanie	124 373	203 787	163,9
Zneškodňovanie	66 524	19 173	28,8
Iný spôsob nakladania	7 125	16 854	236,5
Spolu	198 022	239 815	121,1

Prameň: MŽP SR, Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Prameň: MŽP SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Odpadové vody

V roku 2014 bolo celkovo do vodných tokov vypustených 141,3 tisíc m³ odpadových vôd z poľnohospodárskej činnosti, čo znamenalo medziročný nárast o 1,4 %. Podiel čistených odpadových vôd na celkovom objeme vypustených odpadových vôd z poľnohospodárstva medziročne vzrástol, a to z 9,4 % v roku 2013 na 11,3 % v roku 2014.

Objem odpadovej vody z poľnohospodárstva vypúšťanej do vodných tokov

v tis. m³

Tabuľka 61

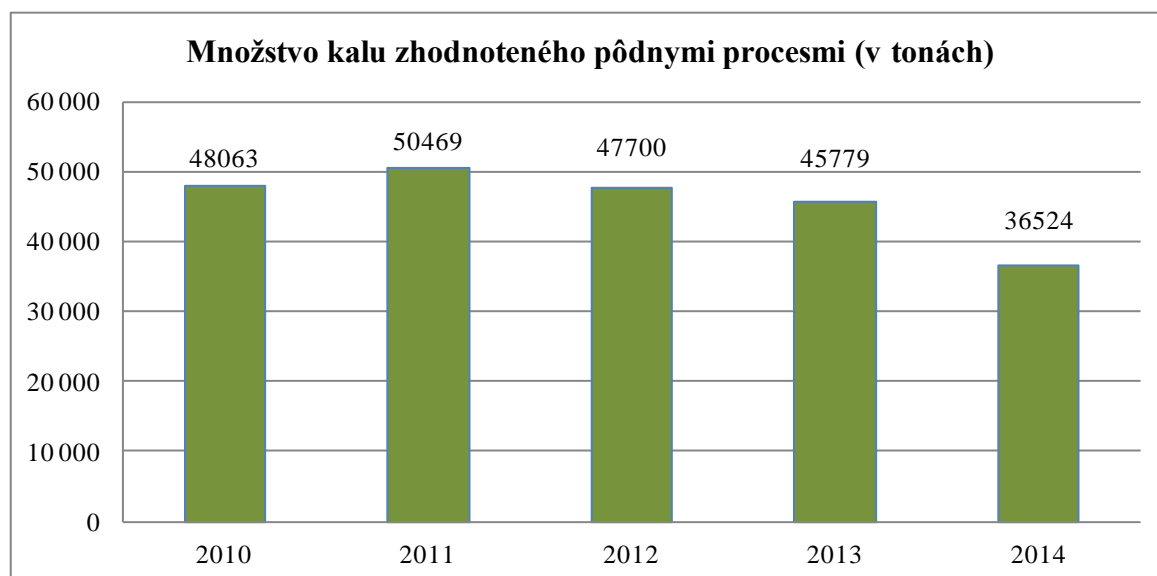
Odpadová voda	2013	2014	Index 2014/13
z poľnohospodárstva, spolu	139	141	101,4
z toho: čistená	13	16	123,1
nečistená	126	125	99,2

Prameň: ŠÚ SR

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Aplikácia čistiarenskeho kalu do pôdy

V roku 2014 sa v pôdnych procesoch využilo 36 532 ton sušiny kalu. Z tohto množstva bol priamo do poľnohospodárskej pôdy aplikovaný čistiarenský kal len v objeme 8 t. Na výrobu kompostu a iným spôsobom (rekultivácia skládok, plôch, výroba pestovateľských substrátov a pod.) bolo v pôdnych procesoch využitých 36 524 t sušiny kalu.

Prameň: VÚVH

Vypracoval: NPPC – VÚEPP

6.3. Finančné ukazovatele súvisiace s ochranou životného prostredia

V roku 2014 poľnohospodárske podniky obstarali dlhodobý majetok na ochranu životného prostredia (ďalej ŽP) v hodnote 0,95 mil. €, čo znamenalo oproti roku 2013, kedy došlo k výraznému medziročnému poklesu, opätovný nárast o 445,4 %.

Finančné ukazovatele poľnohospodárskych podnikov v oblasti ochrany životného prostredia, v tis. €

Tabuľka 62

Ukazovateľ	2013	2014	Index 2014/13
Investície na ochranu ŽP	175,26	955,89	545,4
Bežné náklady na ochranu ŽP, spolu	1 751,40	1 507,53	86,1
z toho: vnútropodnikové náklady	778,03	722,74	92,9
náklady na ochranu ŽP hradené iným subjektom	973,36	784,79	80,6
Výnosy z ochrany ŽP, spolu	130,42	148,22	113,6
z toho: tržby za poskytnuté služby	49,00	44,35	90,5

Prameň: ŠÚ SR, databáza Slovstat

Vypracoval: NPPC - VÚEPP

Bežné náklady na ochranu ŽP v roku 2014 medziročne klesli o 13,9 %, pod vplyvom poklesu vnútropodnikových nákladov (7,1 %) a nákladov na ochranu ŽP hradené iným subjektom (19,4 %). Výnosy z ochrany ŽP vzrástli (13,6 %), avšak tržby z predaja služieb poskytovaných za účelom ochrany ŽP klesli (9,5 %).